

M
16.402 OSZK
34

**CSONGRÁDVÁRMEGYEI
MÚZEUM
KÖZKÖNYVTÁRA**

TESSÉK ELOLVASNI!

Kölcsonkönyvtáramban csakis TELJESEN UJ KÖNYVEK VANNAK, ezen ok késztet arra, hogy a t. olvasóközönséget arra kérjem, hogy a könyvekre vigyázzon!

Feljegyzéseket tenni, valamint a leveleket behajtani tilos, a bekötések rongálása szintén kerülendő, az ezekből származó károkért, az olvasó a BETÉTÖSSZEGGEL FELELŐSI. Beláthatatlan időn belül sem leszünk többé azon helyzetben, hogy 2-5 koronáért jó olvasni való könyvet lehessen venni; ma egy jobb regény bolti ára 50-100 korona között váltakozik, ebbe az összegbe még nincs a bekötés beleszámítva, ép ezért fontos a könyveknek jókarban tartása, különben AMAGYAR KULTURA HOLTPONTRA JUT, és nem igen fog akadni még egy olyan vállalat, amely a legújabb megjelenésű könyveket azonnal kölcsonkönyvtárba helyezze.

UNTERMÜLLER ERNŐ
kölcsonkönyvtára.

HAVI BÉRLET 20 KORONA.

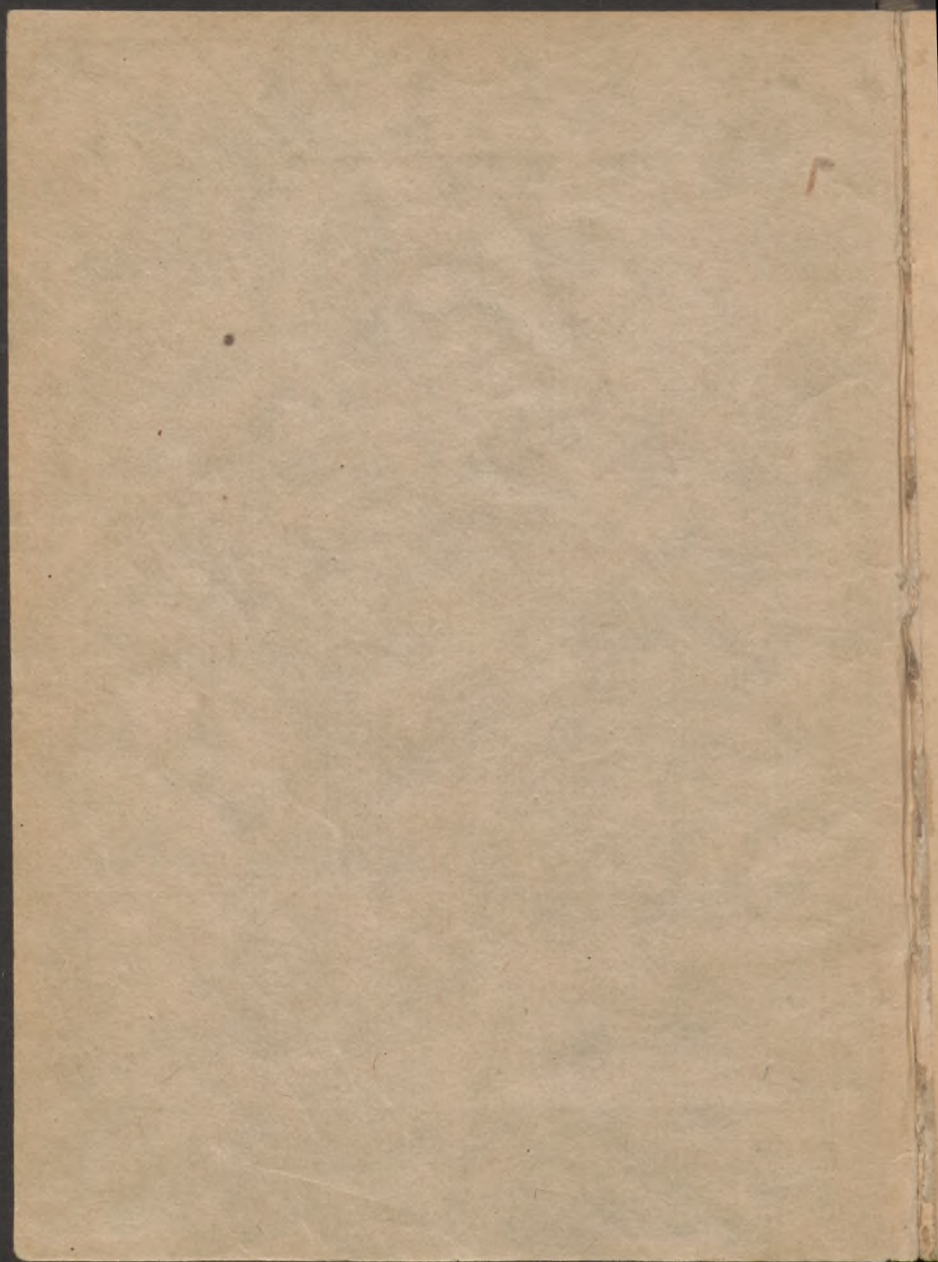
BETÉT A KÖNYVRE 50 KORONA.

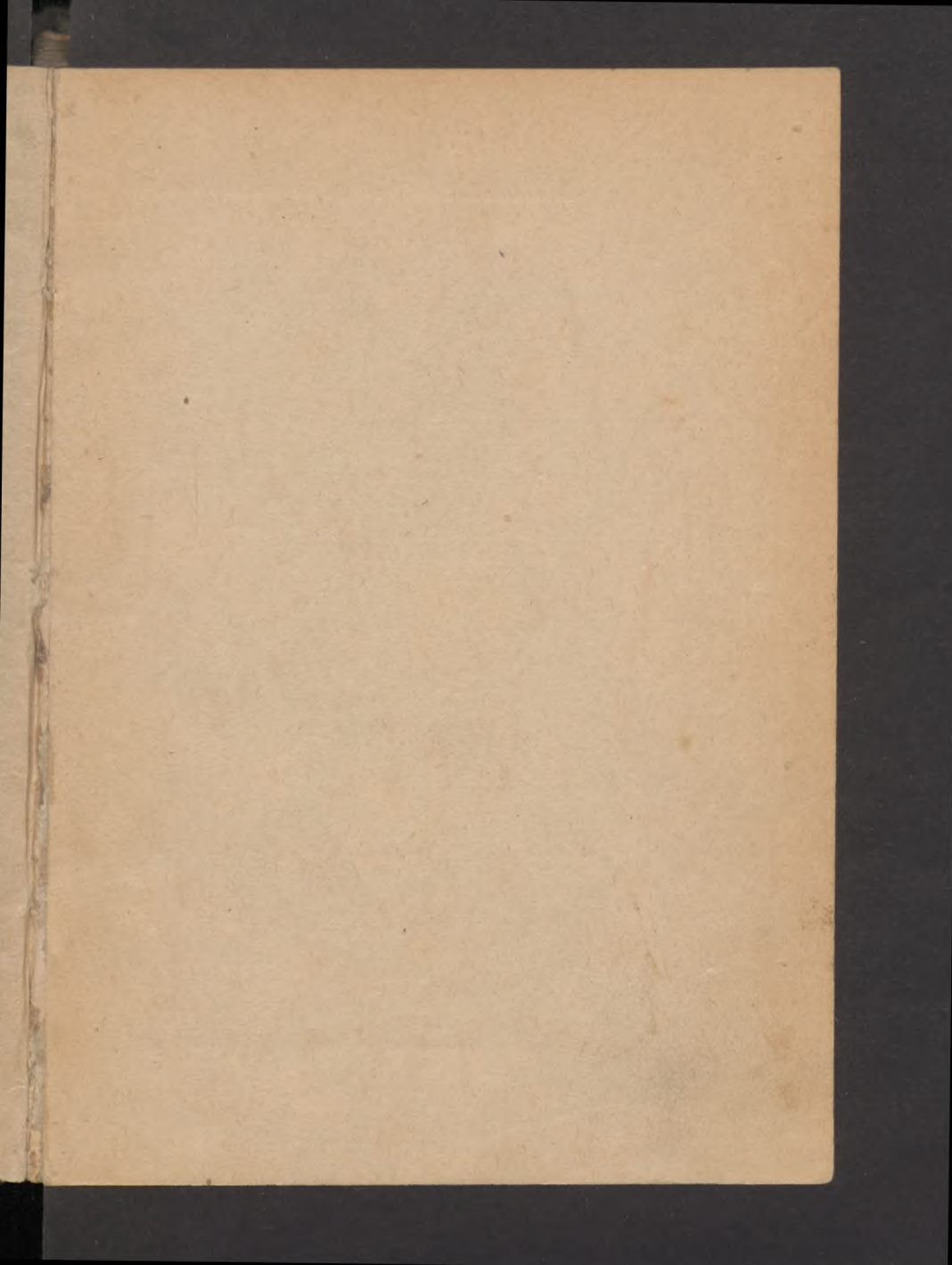
KIVÉTEL NINCS!

Ezen könyv értéke bekötve 80 kor. fill.

1661
929

103
16414

A KULTURA
REGÉNYTÁRA

XXXIV.

STROBL:

A bresciai örömtanya

KARL HANNSTROBL

A BRESCIAI ÖRÖMTANYA

REGÉNY

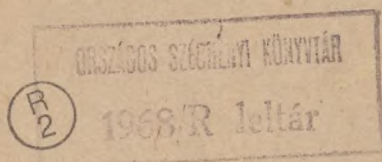
FORDITOTTA RELLE PÁL

BUDAPEST, 1919

A KULTURA KÖNYVKIADÓ RT. VI., TERÉZ-KÖRÜI 5. SZ.

M 16. 702/34

„Jókai” és Löbl Mór nyomda egyes. rt. Budapest.

Az 1311-ik esztendő január hatodikán Henrik, német király, Milanóban, fejére tette a longobardok vaskoronáját. Természetesen nem a valódit — mert azt a lützelburgi nemzetséggel hadilábon, álló ghibellinek már előbb elrabolták — hanem csak egy sebtiben készített és az eredetihez hasonló vasabroncsot, mely a nézők megtévesztésére szolgált és egyben lehetővé tette, hogy a koronázási szertartást tüstént megtartsák.

Ezt az ábronsot még az ünnepi lakomán is fején hordta a király, amikor nem várt esemény történt. Margit királyné körülök harsogásától kísérve s a nép örömrivalgása közben ment fel a trón emelvényére, hogy fejedelmi férjét megölelje, de palástja beleakadt az ábrons egyik ágába s a korona lehullott a király fejéről. Hochaimi Roswitha, a királyné egyik palotahölgye azonban még idején elkapta a koronát, melyet aztán kezének egy ügyes mozdulatával helyezett vissza felkent helyére.

A kis incidens, amit alig hogy észrevett valaki, egyáltalán nem keltett mélyebb hatást a jelenlévőkben. Csupán a firenzei Dante

arca borult el. Ő, akit szülővárosa száműzött, azért sietett Milanóba, hogy Itália megmentőjeként üdvözlje a királyt. Most komor hallgatással ült az asztalnál, amikor szomszédja, endingeni Godeschalk, a királyné marsallja, ezzel a kérdéssel fordult feléje:

— Mi az, ami oly hirtelen elnémitott?

Dante erre előbb mélyen, szomorúan nézett a kérdezőre, aztán csak megrázta a fejét. Godeschalk azonban nem érte be a feleletnek ezzel a szokatlan visszautasítással, hanem további kérdésekkel ostromolta szomszédját. A költő, nehogy újabb kíváncsiságra ingerelje faggatóját, lassan és tétován azt válaszolta, hogy a korona lehullásában borzalmas előjelét érzi valamilyen közelgő veszedelemnek.

Godeschalk erre harsány kacagásban tört ki, mert jómaga szentül hitt a kard élében, valamint a bor csodaerejében, de a jóslásokat, előjeleket és egyéb babonákat annyira semmibe se vette, hogy már a királyné gyóntatóatyja is rossz kereszténynek, sőt egyenesen pogánynak tartotta.

Amde Dante, aki mélyen elrejtette érzéseit, sejtette, hogy a királyné, bár akaratlanul, nagy veszedelmet zudít majd Henrik koronájára, amit talán csak az utolsó pillanatokban fognak elháríthatni. Ezekután már semmi kedvét sem lelte a lakoma mámorá-

ban és komor tudatával egyedül, gyötrődve és boldogtalanul ült a közös jókedv viharában.

Egyelőre azonban, mintha csak fény és dicsőség kísérte volna a királyt római útján. Közép- és felső Olaszország városai. — Firenze és Brescia kivételével, ahol hatalmának legkonokabb ellenségei fészkeltek — egymásután hódoltak meg előtte. A következők rendre hozták az ígéreteket és támogatásokat s a király mindenütt, mint lovagias fejedelem és igazságos bíró igyekezett fellépni. Mindenütt a viszálykodó pártok és pörösködő családok kiengesztelésére törekedett, hazahívta az elnyomottakat és száműzötteket s így hol a guelfek, hol pedig a ghibellinek védőjeként tűnt fel. De éppen, mert felette akart állni a pártoknak, mind a két pártot, a guelfeket és a ghibellineket is, magára uszította. Telve igazi olasz alattomosággal, a cselszövények csunya játékát űzték ezután a gyanútlan és bizakodó királlyal. Milanót, mely holmi hadiadó miatt felázadt, karhatalommal kellett elnyomni.

Erre már nyílt ellenségei is kimerészkedtek a porondra; firenzei és bresciai szabadcsapatok lépten-nyomon az útját állták, megtámadták a királyi sereg apróbb osztagait és elvettek mindent, ami csak elvehető volt.

De a király, mindegyre ügyet sem vetve, folytatta előnyomulását Róma felé. Mivel pedig utóvédjei által a maga mögött hagyott utat biztosítottak vélte, megüzente nejének, aki még Milanóban időzött, hogy mihamarább kövesse őt.

A királyné tehát négy hölgy és Godeschalk marsall kíséretében s egy sereg zsoldoskatonáinak védelme alatt, tüstént ultra kelt. Soresina helység közelében azonban a kis lovascsapatot a bresciai nehézhítesek túlerős tömege támadta meg. Elűkőn Francesco de Barbiano állott, akinek a királyné utrakeltét Milanóból elárulták. A bresciai sötét és borzalmas lelkében nyomban gyálázatos terv merült fel, hogy miként tudná gyűlölt ellenségét lovagi becsületében a szíve mélyéig megsebezni.

A támadás június havának sötét, ujholdas éjszakáján történt. Godeschalk, aki a csapat élén lovagolt, el-elbóbiskolt nyeregében, ami nem is csodálni való, hiszen — hogy távoleső esti szállásukat elérhessék — már kora hajnalban utnak indultak. Az első összeecsapás levetette lováról Godeschalk marsallt. A nehéz ember, súlyos vaspáncéljában nagyot zuhant és eszméletlenül terült el a földön.

Ajulásából azonban mihamar magához tért, felpattant fektéből, de a három lovas, akik őrt állottak mellette, lánzsáikkal ismét leverték a lábáról. Godeschalk csak most kezdte felfogni a történeteket. Forró harag, egyúttal pedig hideg félelem öntöttek el, amikor tudatára ébredt annak, hogy a támadás nyilván nem neki, a közömbös vagy jelentéktelen lovasnak, hanem sokkal inkább királyi asszonyának szült. Öreinek ütlegei alatt újból nekirugaszkodott tehát, de harmadszor is legyűrték. A páncéljára hulló buzogánycsapások elkábitották és ebben az állapotában most már erősen megköltözték.

Lüktető agya zugásán keresztül hallotta a fegyverzaj lassu elhalását s ebből a körülményből arra következtetett, hogy őrei még egyáltalán nem tágitottak mellőle s hogy a cselepaté az ellenség győzelmével végződött.

Amikor eszmélelét újból visszanyerte és fel-felemélté a fejét, meglátta a közeledő csapatot. A katonák között három siró asszony lovagolt. Elsőnek egy tisztos matróna: fürstenpruggi Johanna, továbbá rheinfeldi Adelheid és rogenbachi Kunigunda. A királyné, negyedik udvarhölgyével, a csodaszép Roswithával, a kétülékes gyaloghintóban ült, melyet két öszvér hordott. Francesco de Barbiano kemény és diadalmas mosollyal lovagolt a hintó mellett. A kísé-

rők fáklyái vörösre sugározták arcát, mint-ha — Godeschalk legalább így látta — a lángok fénye egyenesen a poklok kitárt kapujából vetődnek rá. A marsall lovasai eltűntek; leütötték őket, vagy megugrottak.

Az öreget most felrángatták a földről és lovára kötözték. Francesco de Barbiano előtte lovagolt és gunyos tekintettel nézett az arcába. Egyébként egyetlen szava sem volt hozzá. Godeschalk, végül is, leküzdve irtózatát, megkockáztatta a kérdést, hogy hát hová is viszik a királyasszonyt.

— Bresciába! — szolt a felelet.

Ez ugyan nem nagyon kecsegtetően hangzott, de Godeschalk még mindig nem adta fel a reményt, hogy a támadásnak talán még sem volt egyéb célja, minthogy jelentősebb váltságdíjat zsaroljanak ki a királytól, vagy, hogy értékes zálog legyen a kezükben arra az esetre, ha Brescia ellen ellenségeskedést kezdenének. De a királyné sorsa felett érzett bizonytalansága ezután sem hagyta nyugton a vén harcost, akit aggódó érzése újabb kérdésre ösztökélt.

— Vajjon, mikorra gondolják a bresciaiak, hogy elküldenek a váltságdíjért? — fordult tehát ismét Francesco de Barbiano-hoz, aki azonban alattomosan nézett vissza rá és egyre befelé mosolygott. Majd kis

vártatva és minden szót külön hangsúlyozva így felelt:

— Eszünk ágában sincs, hogy a királynét kiváltassuk.

— Tehát tuszként akarjátok fogságban tartani?

— Ugy van! Még pedig biztos fogságban. Természetesen nagyon jól tudjuk azt is, hogy az ilyen fenkölt asszonynak mivel tartozunk. Mindenesetre a legkellemesebb börtönben fogjuk elhelyezni.

Volt valami ezekben a szavakban, ami megremegiette Godeschalk marsallt; mintha páncélos kezekkel nyultak volna a mellkasába és vasujjakkal szorongatnák a szívét. Aggodalmasan nézett fel a bresciaira, akinek az arca ebben a pillanatban ismét úgy vigyorgott, akár a kölyökördögé. Godeschalk már meg is bánta, hogy annyit kérdezősködött; mintha azzal csak a borzalmas sorsot idézte volna fel.

Francesco de Barbiano azonban lassan folytatta mondókáját, melynek minden szava egy-egy tőrshurás volt:

— Szent Jakabra mondom, kedélyes börtön lesz. A bresciai örömtanyán... ott fogjuk elszállásolni a királynét!

Godeschalk nem volt tisztában a szavak értelmével, csak az ajka ismételte gépiesen:

— A bresciai örömtanyán...?

— De ott ám! Nincs annál kedélyesebb börtön a kerek világon. Ott aztán egész Brescia kedvére szórakozhat felkent királynétokkal.

Az öreg melléből kinos hörgés tört fel erre és oly tomboló haraggal tépte kötelékeit, hogy csaknem leesett lováról. Francesco de Barbiano egyetlen intéssel szorosabbra huzatta kötelékeit, mire Godeschalk a szabadulás utolsó reményét is elvesztette. Ettől fogva egyetlen szava sem volt többé. Megláncolt vadként lógva nyergében, némán lovagolt a hajnali szürkületből a ragyogó napfénybe.

Amde mennél közelebb értek Bresciához, Godeschalk annál délcegebben huzta ki a derekát s az arcára egyre erélyesebben rajzolódtak ki elszánt akaratának vonásai. A bresciai vezető, aki nyilván elég jó emberismerő lehetett, nyomban kitalálta, hogy a németnek mély, lelki gyötrelméből olyan elszántság fogant, amiből vajmi könnyen következtethetett szökésre és szöktetésre. Es magában mosolyogva nyugodtan mérlegelte a rendszabályokat, amelyekkel az ilyen tervek megfűszerezhetők.

Mert Godeschalk valóban szilárd elhatározásra jutott. Ebben azonban jóval több volt a kétségbeesés és az irtózat, mint a szökésben való remény, aminek a lehetet-

lenségét maga is belátta. Abban már eleve megegyezett önmagával, hogy fegyvere híján önkezelével öli meg királyasszonyát, ha kell, megfojtja, csak hogy őt is, meg királyát is megmentse a legnagyobb, a legborzalmasabb megszegyenítéstől. Ennek a vérfagyasztó fogadalomnak a teljesítésében a becsületes szolga hűséges köteleességét érezte.

*

Brescia kapui előtt már óriási tömeg nyüzsgött, mert Francesco de Barbiano futára jóelőre értesítette a várost a sikerült fogásról. A tömeg csak úgy tódult a megérkező csapat elé, melyet gunyos üdvözléssel vett körül, ugrált és táncolt a lovak patái előtt, sőt egyesek, a kíváncsiak, vagy vakmerőbbek közül egész a királyné hintójáig furakodtak, hogy a zöld függönyt fel emeljék. Amde Francesco de Barbiano, aki haragos mosollyal lovagolt csapata élén, szétkergettette a tolakodókat és embereit a zsúfolt utcákon s a Dom-téren keresztül a Városház-térre vezette, ahol kardmarkolatával kopogtatott a városház csukott kapuján. Az ünnepi ornátusaikban kilépő szenátoroknak hasonló ünnepélyességgel tett jelentést arról, hogy Margit királynét, Henrik királynak, Brescia legnagyobb ellenségének feleségét fogolyként hozta a városba.

Határtalan lelkesedés tört ki erre a kijelentésre, mire a legidősebb szenátor aranyserleget nyújtott át a győzőnek áldomásra.

Francesco de Barbiano ezulán nyugodtan folytatta útját a hatalmas néptömegben. A kastély alatt, a keskeny utcák és sikátorok tömkelegén vonult végig, majd megállt egy ház előtt, melynek ajtói és ablakai zöldre, meg sárgára voltak festve, ablakaiból pedig néhány nőszemély nézett ki az utcára. Itt azulán az öszvérek hátáról leemeltette a hintót. Abban a pillanatban, amikor a zöld függönyt visszavetette, köröskörül minden elcsendesült.

Godeschalk vén szive vadul és rémülten dobogott — de hirtelen, mintegy parancs-zóra elnémult, mert az az asszony, aki a királyné ruhájában és sáppadt homlokán a királyi abronccsal a hintóból kilépett, hochhaimi Roswitha volt, akit a királyné udvarhölgye ruhájában követett. Az első pillanatban Godeschalk azt hitte, hogy hirtelen megzavarodott. Meglepetésében csaknem felkiáltott, de a királyné egyetlen tekintete, mely óva és tiltakozva érte, lezárta ajkát. Es amikor — hogy saját zavarából meneküljön — körülnézett és a három udvarhölgy arcán ugyanazt az elcsodálkozást és ugyanazt a meglepetést látta kirajzolódva, megértette,

hogy őt sem az épesze hagyta cserben. A királyné tényleg ruhát cserélt Roswithával.

A kísérők határtalan elképedése nyilván nem maradhatott volna észrevétlenül, ha történetesen nem, mindenki csak Roswithát nézte volna, aki lehunytt szemmel és halotthalvány, de mégis bátor arckifejezéssel, mozdulatlanul állott a tömegben. Ude, ifju szépsége csodásan ragyogott ki a királyi ruhák pompájából és olyan fenséges volt és tiszta, hogy senki, még csak gondolni sem mert a megtévesztésre. Jám-bor megadásában és megközelíthetetlen gyászában valóban királynői volt.

Láttára Godeschalkban újból megerősödött régi észrevétele, amit azonban, királynéja iránt érzett tiszteletből, még soha nyíltan kimondani nem mert: hogy a két asszony valóban feltűnően hasonlít egymáshoz; mindakettőjüknél ugyanaz a szőke bensőség és a szabad homloknak ugyanaz a domborulata s az orrnak és a kicsi, alig észrevehetően nyitott szájnak hasonló formája. A jó öreg aztán a ruhacsere értelmét is megértette már: Roswitha magára vállalta a feladatot, hogy a királyné helyébe lépjen és így elhárítsa, egyben pedig megfossza hatásától a gonosz tervet, amit ur-nője és királyi parancsolója ellen szőttek. De a helyzetnek ezzel a felismerésével egy-

uttal vad ijedtség cikázott keresztül Godeschalk agyán: ha véletlenül van itt valaki, aki már ezelőtt is látta a királynét és aki most leleplezné a csalást; akkor Roswitha hiába áldozta fel magát.

De, mintha minden a legjobban sikerült volna. Senki sem törődött a királynéval, aki ekkor udvarhölgyeihez lépett és néhány szót sugott a fülükbe. Mindenki csak Roswithát figyelte, aki szépségével valamennyiök szívét meghódította. Erre már Godeschalk is új reményre éledt. Még sem lehetséges — gondolta magában — hogy itt legyen valaki, aki már előbb is látta volna a királynét. Hiszen a bresciaiak, a királynak ezek a legnagyobb ellenségei, soha sem jelentek meg a király előtt és nem vettek részt a koronázáson, sem az ünnepi lakomán, de még egyéb ünnepségeken sem. Így tehát remélni lehetett, hogy ez a szerepcsere is sikerülni fog — de persze, a végét nem lehet előrelátni! Es ennél a gondolatnál a szerencsétlen leány és vőlegénye, a derék polhaimi Herboló iránt érzett benső részvéte oly fájdalmasan fakadt fel a lelkében, hogy a könnyei is megeredtek.

Godeschalk tényleg jól értelmezte a csodálatos esetet. Roswitha oly sokáig ostromolta kérésével és panaszával szeretett ur-nőjét, amíg a királyné beleegyezett a cse-

rébe, azzai a szilárd elhatározással, hogy amilyen hamar csak lehetséges kiszabadítja Roswithát. Így került ez a hősie leány a királyné helyére, készen arra, hogy a fogásgot, de ha kell, a halált is elszenvedje helyette. Emellett csaknem boldoggá tette nagy cselekedetével érzése, amellyel együtt hálás tartozását is leróni vélte. Mert tudni kell, hogy Margit királyné volt az, aki Roswitha tiltakozó szüleit a Herbolóval kötendő házasságnak megnyerte. Már az esküvő napját is kiűzték: majd, ha római utjukról visszatérnek.

Francesco de Barbiano Roswitha előtt állt és sokáig hideg, acélos tekintettel vizsgálta. Eddig csak éjjel, lobogó fáklyafény mellett és csak felületesen láthatta a hintó két utasát, de a napfényben most ádáz gyűlölettel véste emlékezetébe a vélt királyné arcvonásait. Azután közömbös, hűvös udvariassággal felszólította, hogy a házba kövesse őt.

Ebben a pillanatban egy ravasz arcú és kissé ferdeszájú, sápadt, sovány ember lépett az ajtóba, félig bíborvörös, félig sárga panyában. Látára a közelállók önkéntelenül visszahátráltak.

Amikor Roswitha elment mellette, az idegen kinyújtotta a kezét és könnyedén vál-

lára ütött az udvarhölgynek, akin az érintéstől, ijedtében, hideg borzongás futott végig.

— Jó, jó, Messer Luigi — mondta Francesco de Barbiano a nép moraja közben — légy türelemmel, majd még rád is sor kerül.

Aztán egy sötét folyosón s egy keskeny csigalépcsőn végig nagy terembe vezette Roswithát, holmi nagy csarnokfélébe, hová számtalan ajtó nyílt s ahol a lépcső folytatása a felső emelet vaksötétségében vezetett fel. A lányoknak egész kis serege jött itt elébük. Valamennyien rövid, sárga köpenyt hordtak, zöld zsinórzattal a zöld alsóruhán és a ruhájuk mélyen kívágva, a keblük meztelen. Vigyorogva lökdösték, tölték és furták magukat előre, mialatt kíváncsi és gúnyos tekintettel mustrálták végig az idegen asszonyokat.

Roswitha szorongva nézett maga körül, bántva a lányok durva modorától és elképedve a furcsa börtönön, ahol elhelyezték. A levegő, mintha keleti illatszerektől és fűszerektől kábitana, minden tárgyon és minden szegletben oly idegenszerűség feküdt, amit Roswitha sehogyan sem tudott megérteni. És először, amióta a hintót elhagyta, megszólalt:

— Hol vagyok?

— A bresciai örömtanyán, — felelte Francesco de Barbiano. — Városunk nemes

tanácsa elvárja, hogy mindenki iránt, aki kegyeteket óhajtja, kedves előzékenységet fogtok tanusítani.

A rászakadt borzalommal szemben Roswitha egy pillanatra egész testében megremevedett, aztán megingott s a mögötte álló asszonyok karjaiba hanyatlott. Francesco de Barbiano hidegen nézett le rá, erre a szelid, szép arora, melyet most borzalom és utálat torzított el. Kegyetlen örömmel figyelte a száj és az orr körül játszó izmok vonaglását, keblének nehéz pihetését és sáppadt ajkát. Egy virágzó életet látott maga előtt, a legmélyén megsebezve, egy istenáldotta szépséget, megsemmisítve és ebben a pillanatban teljesnek érezte győzelmét ellensége felett.

Később Roswitha kinyitotta a szemét és szomoruan nézett a föléje hajló asszonyokra, akik megdöbbenésükben épp úgy nem tudtak szóhoz jutni, mint ő. Tekintetét azulán a királyné szeméhez emelte. A két asszony között most hosszú, néma párbeszéd indult, amit a bresciai nem érthetett meg, mialatt Roswitha ujjai görcsös alélt-sággal imbolyogtak a karokon, melyek ölelve tartották.

Végül is lassan, mint akit halálra szántak, térdben reszketve és remegő ajakkal, felemelkedett.

— Semmiben sem lesz hiányod — folytatta Francesco de Barbiano kegyellenül. — Legyen meg mindened, amit csak megkívánsz, tánc és hárfajáték és bor. Egyetlen tanácsom, amit adhatok, hogy senkitől kegyed meg ne tagadd. Brescia nemes tanácsa őszintén sajnálná, ha kényszerítenie kellene a szívéllyességre, mely legfőbb kötelességed!

Szégyenében és fájdalmában, mint a szent állott most Roswitha. Azután, a szemét fel sem emelve mondta:

— A kezelekben vagyok és hiábavalónak tartom, hogy kegyelmetekért esdekeljem. Egyetlen kérésem, hogy ártatlan udvarhölgyeim ne bántsátok; érzétek be egy áldozattal és adjátok vissza nekik szabadságukat; menjenek, amerre akarnak.

Ezt Francesco de Barbiano is helyeselte, mert úgy gondolta, hogy tényleg a megcsúfolást még betetőzi, ha megkíméli az udvarhölgyeket, mialatt a királynét az alantas vágyak martalékául veti oda. De azért a hölgyeket sem kell szabadon bocsátani — gondolta — legyenek tanui királynéjuk szégyenének, maradjanak érintetlenek, mialatt urnőjük becsületét a legaljasabban beszennyezik. Ez csak fokozná a foglyok gyötrelmét és szégyenét. Ez volt a méreg az éles nyilvesszőn, amit a király szívébe rőpítettek. Barbiano tehát a bresciai tanács nevében

döntött és egyben szigorú utasítást adott Messer Luiginak, hogy parancsát teljesítse.

Amikor Francesco de Barbiano távozott, Roswitha újból összeesett s ezuttal oly mély ájulásba merült, hogy csak erős szerek alkalmazása után és nagysokára sikerült ismét életre keltetni. Ennyi szépségnek és királyi bájnak összeomlása még a ház törzslakóiban is mély szánalmat keltett. Hirtelen támadt részvétükben most buzgón foglalatostkodtak Roswitha körül, segítettek levetkőztetni és egészen elfelejtették, hogy a királynét voltaképen a tőlük való irtózás és borzalom törte annyira össze, undora attól az élettől, melyben egyenlővé kellett, hogy váljék velük. Csak egy volt, aki a többiektől távol tartotta magát és a kis ujját sem mozgatta meg Roswitháért. Ez Chingerin Barbara volt, egy augsburgi sváb leány, akit a sors ide, ebbe a házba vert. A tülekedő asszonyok mögött állt és, ha valahol egy kis rés nyílott, kemény és ellenséges tekintettel meredt az aléltan fekvő nőre.

*

A férfi, aki Roswithát vállon ütve üdvözölte az ajtónál és aki az örömtanyán felügyelt, Luigi volt, a bresciai hóhér. A nép »Messer« Luiginak nevezte, előre helyezve

a felsőbbbranguak címét, hogy ezzel is növelje gunyos lenézettségét.

Házbeli kötelessége egyik megbecsztelítő mellékfoglalkozása volt hivatalának, másrészt pedig: ha a rossz nők már hivatásuknál fogva nem lettek volna megbélyegzettek, azzá lettek volna pusztán attól is, hogy egy fedél alatt laknak a hóherral.

Messer Luigi nem volt mestere véres foglalkozásának. Vézna és görcsöktől kinzott ember volt és nem tudta a pallóst azzal az erővel kezelni, ami pedig föltétlen szükséges, hogy egy emberből simán két részt szeljen, melyek közül a törzs a nagyobbik, a fej a kisebbik rész. Nem egy kivégzése járt kudarccal, annyira, hogy másodszor, sőt harmadszor is le kellett sujtania, mielőtt a fekete kendőt ráborithatták a kivégzettre. De, ha hiányzott is a szükséges ereje, mégis mindig örömet lelte, ha egy embert a fejével megrövidithetett. Napokig tartó félelem és remegő izgalom után, minden kivégzésnél oly határtalan dühre gerjedt az elitét ellen, mintha személyes ellensége lenne. Es amikor a szerencsétlen végre fejét a cövekre hajtotta, akkorra Luigi már valósággal kábult volt a dühtől, amit a fogát vacogtató ember iránt érzett, akit pedig nyilván ekkor látott először. Lehetséges, hogy ez a vak dühé

nem kevésbé volt az oka karja bizonytalanságának, mint a testi gyengesége.

Messer Luigi szeretett a fegyelme alá rendelt nőknek mennél véresebb és borzalmasabb meséket előadni, melyektől még ezek az élet által megrugdalt és elnyűtt teremtések is borzongva bujtak össze, sőt néha még fel is sikoltottak irtózatukban. Ilyenkor Luigi kacagó szemmel nézett maga elé, énekelni kezdett és bort inni, míg hirtelen özszerántva szemöldökét, ágyaikba kergette a lányokat.

Mert egyébként mindenben a legszigorubb rendet tartotta fenn, nem tűrt se civódást, se viszályt és nem engedte meg a látogatóknak sem, hogy lármát csapjanak, vagy egyéb durva illetlenséget kövessenek el. Másrészt buzgón ügyelt arra is, nehogy alattvalói túlmélyen vájkáljanak a vendégek zsebeiben. Ha olyankor ellenkezésre talált, vagy tuldühös perpatvart kellett lecsendesítenie, fogta súlyos botját és vakon vagdalkozva maga körül, nem törődött sem a sebekkel, sem a csonttörésekkel. Ilyenkor a ház népe szűkülve bujt el előle.

Csak egy nő ismerte lényének másik oldalát is, tul a gyilkosságokról és kivégzésekről mondott véres meséin és szigoru fegyelemtartásán. Ez Chingerin Barbara volt, a sváb leány, akit szeretőjének választott és

akikhez gyenge óráiban szelid, engedelmes és csaknem siránkozó volt. Nagy előszerótettel mesélgetett sanyaru ifjuságáról is, a hogy pajtásai játékaikból kizárták, a keserűségről, amiért folyton csak gunyolták, a megvetésről, amely mint a hóhér fiát érte és mind a sok fájdalomról, kínról és igazságtalanságról, ami osztályrészül jutott annak az embernek, aki az igazságszolgáltatásnak a karját adta a büntetéshez. Barbara ugyan nem dicsekedhetett tulságos éles elméjűséggel, mindebből mégis azt látta, hogy Luigi ugy követte atyját foglalkozásában, mint ahogy a borju is beáll a járomba, mely alatt az ökör már összeroskadtt. Es Barbara oly jól tudta figyelni ezeket a meséket, hogy a hóhér ezért sokkal nagyobb lekötettségét érzett irányába, mint bármelyik elődje iránt. Barbara viszont szívesen tetszelgett magának abban a szerepben, hogy a hóhér kedvese, már csak azért is, mert hiszen Luigi kegyéből sok előnyhöz jutott a többiek rovására és azonkívül bőven részesült olyan kiváltságokban, amiket másoknak sosem engedélyeztek.

Az új vendégek megérkezése némi felfordulást okozott az örömtanyán, mert hiszen helyet kellett nekik szorítani és ezzel a rendkívülit kellett beilleszteni a szokott rendbe. Luigi, izgatott lőtás-futásban, hol

az első emeleten jelent meg, ahol a királyné udvarhölgyei voltak elhelyezve, hol lent temett a földszinten, ahol tizfőnyi őrséget állítottak fel, mely arra ügyelt, nehogy a ház értékes foglya megszökjék. Godeschalk részére szűk kis kamrát rendeztek be az őrség mellett, ahol, hasonlóan, mint a többi udvarhölgyet, őt is megszegyenítő tanúságra tartották készenlétben. Magának a királynénak azonban ama szobák egyikét szánták, melyek a nagy terem körül voltak elhelyezve; a szeretkezés egy külön ketrecét az általános gyönyörök színhelye mellett.

Luigi csak tétován merte Barbarát felszólítani, hogy ketrecét, mely a legjobb volt valamennyi között, a királynénak átengedje. Barbara erre elsápadt és a düh vérlángjai öntötték el halántékát. Azután karomba görbitett ujjakkal esett neki Luiginak, mnitha nyomban kikaparná a szemét és üvöltve jelentette ki, hogy semmi szín alatt sem tér ki a jövevény elől. Ebben a házban mindenki egyenlő és az éppenséggel nem jelent semmit, hogy ki mi volt azelőtt: királyné-e, vagy tehénpásztor. Bizonyos dolgokban csak egy valaki jelent itt többet másoknál s ez a »regina phalli« a törvényesen megválasztott és szalmakoronával megkoronázott, az egyetlen királynő, akiről a gyönyörök házában szó lehet. Ez a királynő pe-

dig 6, Changerin Barbara Augsburgból, minél fogva a legjobb szoba is őt illeti meg.

A furiának ilyen vad megnyilatkozása elől Luigi is meghátrált s az első pillanatban még az sem jutott eszébe, hogy a botját fogja és leverje az ellentállást. Lehetséges, hogy ettől a Roswitha iránt érzett könyörülete is vissza tartotta, illetve az a részvétteljes érzése, hogy királyi foglya, aki előtt az a jelenet lejátszódott, elborzadna attól, ha még tovább is hallgatnia kellene ezt a rikácsolást és durvaságot, hogy aztán még Barbara megveretését is végignézze! Inkább kitért tehát Barbara elől, akit megnyugtatótt, hogy továbbra is meghagyja szobájában, a királynénak pedig másik szobát adat, melyet a jólelkű Biancától fog elvenni.

Az első nap estéjén a városi őrök, két tanácsbeli szolgálóval állított be és átadta Luiginak a parancsot, melynek értelmében a ház ma este zárva tartandó, holnap ellenben nagy ünnepséget rendeznek, melynek előkészületei a mellékelt írásbeli utasítások szerint eszközözlendők. Ma tehát magukra maradtak a lányok és mert ez a ritka esemény nagy beccsel birt rájuk nézve, örömben bort és sült húst hozattak, evés, ivás után pedig Simonette leakasztotta gitárját a falról és énekelni kezdett.

Luigi mester nem vett részt ezen a la-

komán, fent maradt a szobájában, ahol egyre csak azon a furcsa gondolaton elmélkedett, hogy most egy királynőt lát vendégül házában. Gondolatában oly mélyen elmerült, hogy meg sem hallotta a zajt, mely egyre eszeveszelebben tört fel a nagyteremből, míg végül valósággal örvénylésé dagadt. Csak, a mikor az egész ház visitással és fülsiketítő dübörgéssel telt meg, tett a füle jelentést az agyának, mire botot ragadva, vak dühvel rohant le a lépcsőn.

A nagy teremben eleinte énekkel és kacagással töltötték idejüket a lányok, miközben a sváb lány volt a leghangosabb, aki folyvást ott ólálkodott az ajtó előtt, mely mögött a királyné és udvarhölgyei tartózkodtak. Csak hadd tudja ez a kevély dáma, hogy itt ma széles jókedvükben voltak a bennlakók, ügyet sem vetve rá és a legkevésbé sem feszélyeztetve magukat jelenléte által. Odaosonva néha, fülét az ajtóra szorította, de egy hangot, még csak halk suttogást sem hallott, mert az asszonyok kéz a kézben ültek Roswitha szobájában és a bánatuk túl nagy volt ahhoz, semhogy szavakkal enyhíthették volna.

Később azonban már bosszantotta Barbarát, hogy egy lezárt és közömbös ajtó előtt zajongjon és énekeljen, ami arra ösztökélte, hogy most már durva szavak-

kal förmedjen a királynéra, akit minden-
áron még akart alázni.

— Micsoda — kiáltotta — ez talán majd örökre zár alatt marad odabenn? Talán azt akarja a tudunkra adni, hogy mi csak senkik vagyunk neki és, hogy megvet bennünket? O is csak az, ami mi vagyunk, jöjjön közénk és igyon, meg énekeljen velünk! Magunk között akarjuk látni a megközelíthetetlen királyasszonyt, a nagyot, a pompásat, a ragyogót; tudni akarjuk, bírja-e az italt!?

A többi leány hiába igyekezett megnyugtítani Barbarát, a kövér Carlotta és a jólelkű Bianca is hiába csendesítették, nem használt a rossznyelvű Franciska sem, aki pedig sohasem idegenkedett holmi kis összekoccnástól és aki most szintén a némileg ittas sváb leány ellen fordult.

— Gyáva népség vagytok — rikácsolta erre Barbara még hangosabban, hogy a királyné annál inkább meghallja ajtaja mögött. — Tudjátok, mit tenne ez a királyné, ha szabad lenne és találkozna veletek? Féltreolna benneteket, lerázna, mint az utca sarát a ruhája szegélyéről és leköpne, ha túlközel mennétek hozzá. Es ti — ti most a hatalmatokban tartjátok őt, rángassátok ki a szobájából, fogjátok meg és kényszerítsetek, hogy egy asztalhoz üljön veletek és, hogy

ugyanabból a serlegből igyon, melyet a ti szátok érintett.

Es ezzel felugrott, az ajtóhoz rohant és két öklével döngelni kezdte.

— Gyere ki, gyere ki, te isteni, szeplőtlen, szent fejédelemasszony! Ne fossz meg bennünket látásodtól...!

Ekkor azonban egy kéz vállon ragadta, visszarántotta és a földhöz yágta, egyuttal pedig oly sűrűen és fájdalmasan zuditotta rá az ütlegeket, hogy arikácsolás vad ordításba ment át. Luigi mester ott állt Barbara felett és oly dühvel használta botját, hogy Barbara keservesen érezte: így még sohasem verték meg. A többi leány körül állta Barbarát, némán nézte végig a jelenetet és egyik se merte feldühödt órét fenyítő munkájában meggátolni.

Luigi végül is ott hagyta Barbarát és elment, sötét arccal, szótlánul, mint amilyen a leány megfenyítése alatt is volt. A kacagás és az ének abbamaradtak, a leányok — egyik a másik után — visszavonultak: aludni tértek. Egyedül csak Barbara maradt a teremben és a félhomályban még sokáig töprengött szobája küszöbén, megvárta, míg az udvarhölgyek a királyné szobáját elhagyták és felmentek az emeletre; merev, véraláfutott szemmel, mint a leláncolt kutya, nézett most

utánuk, azután felállt és lábujjhegyen fel osont a lépcsőn, Luigi mester szobájához.

Kis lámpája mellett az asztalra könyökölve, a hóhér még ébren volt s a szomorú világításban a felső teste tagolatlan különnek látszott. Barbara halkán lépett hozzá, melléje telepedett és karjával átfonta a nyakát.

— Bocsáss meg — mondta — tudom, hogy rosszat cselekedtem. De tud meg te is, hogy csak azért voltam oly vad és féktelen, mert gyűlölöm ezt az asszonyt. A többi lányok még nem ismerik a királynét, de én ismerem, én itt nem először találkozom vele.

Es, amikor Luigi nem felelt, sőt még kezét sem vette el arcától, a sváb leány folytatta:

— Aachenben történt, amikor férjét fényben és pompában német királlyá koronázták. A vidékről rengeteg ember csődült a városba és mi kósza nők is csapatostul vonultunk Aachenbe, mert az ilyen ünnepeknél nemcsak a szívek, de az erszények is nagyon kinyílnak. Isten anyja ezúttal hozzám is kegyes volt, amennyiben gazdag baráthoz juttatott, egy egyházi méltósághoz, aki óriási kísérettel jött a koronázáshoz. Pompásan és vidáman élhettem volna, mert hiszen a barátom minden kívánságomat tel-

jesitette, de egy dolog minden örömöm elrontotta. Volt itt ugyanis egy sereg felvonulás és népünnepély, amelyektől senkit sem tiltottak el, sőt az aacheni rossz nőket még közreműködésre is felkérték. Emellett azonban olyan ünnepségek is voltak, ahol a jobb emberek maguk között akartak maradni. Ezer ördög! én éppen azt akartam látni, hogyan hetvenkednek és büszkélkednek és, mint a színpompás pávák, hogyan fitogtatják fiatalságukat. Rettenetes kedvem lett volna, ott járni közöttük, kacagni az előkelőségükön és kikeresni közülük azokat, akik néhanapján **hozzánk**, rossznőkhöz szaladgálnak nejeik és leányaik elől, hogy a sok erkölcs után egy kis örömet is megkóstoljanak. Végül pedig az sem esett volna rosszul, ha eldicsekedhettem volna a fajtámbeliemnek, hogy én ott voltam, ahová pedig nekünk tilos a bemenet. Mindez a fejembe szállt és végül annyira urrá lett felettem, hogy barátomat egyre azzal a kérdéssel zaklattam, vigyen el a városházára, ahol a különböző nemzetségek ünnepi fáklyástáncot rendeznek a király tiszteletére. Hallani sem akart erről, de én nem engedtem, ráneheztem a könyörgésemmel, amíg teljesen elgyengült és már-már attól félt, hogy elhagyom, holott — mondhatom — ugyancsak tetszettem neki. Pazar ruhát hozatott tehát,

még drága ékszereket is aggatott rám és ezzel elvitt a városházára. Ott természetesen minden oly kimért és unalmas volt, amilyennek eleve elgondoltam. Amit láttam: ünnepélyes fel-alá sétálás és hajbókolás volt, meg negédes csevegés, hogy szivből kacagnom kellett. Lehetséges, hogy ez a kacagás és általában elevenebb természetem felém fordította a férfinép figyelmét és — fejét. Az ördög lehetett a játékban, tényleg egy erénycsászárámismert és nyomban jelenést tett a terembiztosnak, meg a városi poroszlónak, hogy így, meg úgy; én nem tartozom ama tiszteletreméltó hölgyek közé, akiknek ehhez a teremhez és tánchoz joguk van. Szóval — egy-kettőre elcsiptek és hamarjában még néhány tanu is akadt, akik megerősítették, hogy én csak kalandra jöttem Aachenbe. Erre előbb ki akartak dobni a teremből, de a terembiztos megparancsolta, hogy a királyné elé vezessenek, mert Aachenben ősi szokás, hogy ünnepeken, a melyeken a királyné részt vesz, a legfelsőbb ítélkezés joga is őt illeti. Ez a szokás mind-ezideig csak különféle tréfára és csipkedésre adott alkalmat, amennyiben a mulatságos bűnöket mindig mulatságos ítélet követte. Ezuttal azonban komoly esetről volt szó. Hamarosan a királyné elé vezettek tehát, aki téelve eródnnyel, kecsességgel és fenséggel

ült magas trónszékén és hideg megfontolással nézett le rám. Vörös és izzó dűh égett bennem és a szemem előtt sűrű ködfátylak kóvályogtak, de ezen keresztül is csak királyi birám szigorú arcát láttam s a tekintetét, mellyel kiutasított. Egész lényem felém emelkedett, elutasított magától és az egész világ megvetését sütötte homlokomra. Ugy éreztem, mintha nem is olyan asszony előtt állnék, aki ugyanabból az anyagból való, mint én, hanem a megtestesült tiszteletreméltóság előtt, aki értésemre adta, hogy ketünk között, közte és köztem, semmi sincs, ami közös, még isten kegyelme sem. Azután emelt hangon ezt mondta:

— Meg kell fenyíteni!

Erre a poroszlók kivezettek a teremből, lehúzták rólam gazdag ruháimat és megvesszőztek. Reggelre pelengérre állítottak és ott hagytak egy álló napig, estére pedig kiutasítottak a városból. De még egyházi barátomnak is, akitől rossz néven vettem, hogy engem a városházára vitt, szégyennel és gyalázzal kellett elhagyni Aachent. Ez volt az én első találkozásom Margit királynéval.

E név említésénél Luigi lassan felemelte a fejét kezéből, mely, mint két kagyló domborult eddig a fülén. Furcsán nézett Barbarára, aki azonban semmit se tudott kiokoskodni tekintetéből, melyben alattomoság és

gyengédség, harag és tisztelet párosultak. Es mert nem tudta, hogy Luigi mit szól majd gyanúsításához, csak nagy tétován merete folytatni:

— Nos, én egész furcsán vagyok ezzel a királynével, akit a házunkba hoztak. Nagyon furcsán. Aachenben oly közelről láttam az arcát, hogy örökidőkre emlékezetembe véstem és most mégse mernék megesküdni, vajjon jól láttam-e. A királyné, akit vendégül látunk, nem egyezik azzal a képpel, melyet megőriztem magamban róla. Ő az és mégsem ő az. A vonásai szinte testvériesen hasonlítanak azokkal, amiket emlékezetembe rajzoltam és mindent egybevetve, mintha mégsem ő lenne az igazi.

De Barbara nyomban megbánta, hogy erről a tárgyról beszélni kezdett, mert Luigi karja lehanyatlott és sulyosan, fenyegetően pihent el az asztalon, mialatt a szeme katlantként égett. Bárbara azonban a kitörni készülő harag láttára úgy gondolta, hogy ilyenkor meghátrálni mégis csak veszélyesebb, mint tovább menni, inkább folytatta tehát:

— Lehetséges — mondotta — hogy tévedek, de nem hiszem, hogy gyűlöletem ennyire cserben hagyott volna. A királyné arca, domboru homlokával, egyenes orrával és kerek állával ugyanaz a verőfényes

ábrázat, melyet Aachenben láttam; és ugyan-
az a finom nyak, melyről Aachenben azt
tartották: annyira áttetsző, hogy amikor a
királyné, vörös bort iszik, átpiroslik a tor-
kán. Mindehez még a karcsu termete is
ugyanaz. Es mégis, valami egyre azt hajto-
gatja bennem, hogy nem, ez nem a királyné.
— Barbara itt suttogásba halkította a hang-
ját — Van egy az udvarhölgyek között, aki
a megtévesztésig hasonlít a királynéhoz és
ez a hölgy, akit hochhaimi Roswithának
hívnak, feltűnően hasonlít ahhoz a képhez,
melyet az aacheni városház termében al-
kottam magamnak. Szóval — ha meg is
versz érte, Luigi, meg kell mondanom, hogy
ma, amikor ennek az állítólagos királynénak,
a hölgyei elhagyták a szobát, csaknem biz-
tosra vettem, hogy az igazi királyné nem
az, aki a mellettem lévő szobában maradt,
hanem az a másik, akit Roswithának hívnak.

Erre a hóhér öklével keményen az asz-
talra csapott, hirtelen felállt és csuklójánál
erősen megragadta Barbarát:

— Légy nyugodt — mondta — majd én
megtudom az igazat. De te óvakodj, nehogy
bárki másnak egy szót is szólj. Szűz-Máriára
és minden szentre esküszöm, ha be nem
fogod a szád, agyonütlek!

Következő este a városházán gyűlekezett a Signoria, azután, élén egy hirnökkel és a városi muzsikussal ünnepélyes menetben vonult az örömtanyára. Az utcákat most még nagyobb embertömeg árasztotta el, mint a fogoly behozatalakor, mert, aki tegnap még nem tudta, hogy Henrik király felesége az örömtanyán van, ma már tudta és így a hirnök, aki a menet élén lovagolva hangos szóval kiáltotta ki a népnek, hogy a tanács a királyné ünnepi fogadására készül, már senkinek sem mondott ujat.

Messer Luigi ismét fődellen fővel, sapkájával a kezében állt az ajtónál és minden vendég előtt mélyen meghajolt, ámbar senki se méltatta visszaköszönésre, sőt akár csak egy pillantásra is.

A nagy termet lombfüzérekkel díszítették és számos gyertyával világították ki. Miután az urak a hosszú asztalnál helyet foglaltak, előléptek a cintányérosok és a gitártpengetők, akik, mialatt a tanács a rendelt ételeket felhordatta, a városi szolgák pedig tüzes bort töltögettek a serlegekbe, kedves, szelid dalokat játszottak. Bresciában épp úgy, mint másutt, ősi szokás volt, hogy a városi tanács esztendőnként egyszer ünnepi lakomára gyűlt egybe az örömtanyán; de ebből a szokásból Bresciában nem maradt meg egyéb, mint az a gyakorlat, hogy

a városbíró, pünkösdi első napján két irnokával együtt kiküldték, hogy futólagosan helyet foglalva, néhány gyors falattal ápolja az örömtanya régi, törvényes jogát. Ezuttal azonban egyetlen tanácsstag sem maradt el; mind eljöttek, mert hiszen ennek az ünnepnek az ellenség megalázásában volt az értelme, már pedig ebben az akaratban annyira egyek voltak, hogy e pillanatban minden féltékenységük és egyenetlenségük eltűnt.

Komolyság és méltóság látszott rajtuk, amint most az asztalnál ültek, de a szíve minonek féktelen örömtől kacagott. Miután már körbe ittak és az első fogást is elköltötték, a legidősebb szenátor intett Luigi mesternek, aki erre feltárta a szobaajtót, mely mögött a leányok várakoztak már. Egyenként és lassan jöttek ekkor előre, elsőnek Chingerin Barbara, fején a szalma-koronával, jeléül annak, hogy az örömtanyának ő a királynéja. Barbara után Roswitha lépkedett és mögötte a többiek, mind a maguk módja szerint, vagy kihívóan fürkészve, vagy elfogultan a sok nagyragu és komoly ur jelenlététől.

Roswitha ma hordta először a rossz nők sárga és zöld ruháját, először állt ki a szenátorok és a Signoria urai elé és megjelenése oly kedves és egyben oly szomorú

látványt nyújtott, hogy az asztal hosszában meghatott suttogás futott végig. Roswitha csak apró léptekkel folytathatta útját és a fejét mélyen a keblére horgasztotta, mint az elitelt, aki a vérpadra indul. De, ha valóban a vérpadra kellett volna mennie királynéjáért, nyilván büszkén fennhordott fejjel tette volna ezt, szembe nézett volna az egész világgal, hogy azzal a tiszta szeretettel üdvözölje a napot, melyet az élet ragyogó csillaga iránt érzett. Ebben az eselben nyilván megőrizte volna büszke lépteit, mert a szíve bátor volt és erős; ez az ut azonban, a szégyen igája alatt, megtörte erejét és most már csak a sötétben tapogatózva imbolygott tovább.

Igy tehát nem láthatta sem barátnőit, sem a királynét, akik a felső emeleten a lépcső lábánál állottak és nem láthatta Godeschalkot sem, aki őreivel birkózva, a földszintről a lépcső torkolatáig küzdötte fel magát. Némán követte az előtte haladó leányt, aztán melléje ült az asztalhoz, melyet a városi urak asztalával szembe állítottak fel és ölében összekulcsolta a két kezét, mely, mint két leölt, fehér galamb pihent egymás mellett. Es ámbar egy falatot azóta nem evett, amióta e ház küszöbét átlépte, nem vágyódott sem ételre, sem italtra és érintetlenül hagyta mind a tálat és kor-

sót, amiket a ház öreg kulcsárnéja nyújtott feléje.

Az örömtanya vendégei közben, feltűzelve a bortól, egyre hangosabbak lettek, sűrűn kocintgattak serlegeikkel és főként a fiatalabbak, abban a reményben, hogy magukra vonhatják a királyné figyelmét, hangos tréfálózásba és kurjongatásba kezdtek. De Roswitha erre sem emelte fel tekintetét, mozdulatlanul ült a helyén és két szőke, sárga és zöld szalagokba kötött hajfonata kétoldalt lankadtan hullott lehorgasztott fejéről a vállára.

A hetven éves Enrico Tossio, a legöregebb szenátor ekkor felemelkedett helyéről és beszélni kezdett. Ambár a német királyt ő is oly mélyen gyűlölte, mint a többi bresciai, a szerencsétlen királyné láttára mégis hatalmas változás történt vele; hirtelen a saját két, alig jegybenjáró leánya jutott eszébe s erre az ilyen sorsnak minden szegylene feküdt a lelkére; a beszéde szelidebb lett, mint amilyennek szánta és csak kis hijja volt, hogy teljesen ellenkező értelemben beszéljen. Tényleg már nagyon közel volt ahhoz, hogy arra kérje a városi urakat: erjék be azzal, ami történt és kimélik meg a királynét a legvégsőtől.

Erre azonban Francesco de Barbiano ragadta meg a szót:

— Uraim — mondta gyorsan közbe-
vágva — valóban örülnünk kell, hogy ilyen
fenséges vendéget üdvözölhetünk házunk-
ban, ebben, azt hiszem, Itália egyetlen vá-
rosa sem versenyezhet velünk. Az ilyen há-
zakban rendszerint a városok salakja, sző-
kött parasztlányok, az országot kóbor cse-
lédei és egyéb csavargóleányok találhatnak ott-
honra, nekünk azonban az a szerencse jutott
osztatásunkra, hogy egy királynét tarthatunk
kedvtelésünkre. Azt hiszem, illem dolga,
hogy itt is, mint királynét üdvözöljük és
tiszteljük s épp ezért ajánlom, hogy az a
barna leány, aki a szalmakoronát hordja,
adja át ezt a királyi ékszernek annak, aki méltóbb erre.

Kacagva, zajongva helyeselték a többiek
ezt az ajánlatot, sőt egyikük, kegyetlenebb
guny kedvéért, azt javasolta, hogy leghelye-
sebb lenne a német királyválasztás egész
programját utánozni, kiszemelni hét válaszfő-
fedelmet, akik megállapítanák, hogy a
királyné, aki a próbát még amugy sem tette
le, egyáltalán méltó-e a szalmakoronára. Er-
re csupán Enrico Tossio csóválta meg ősz
fejét, miközben az asztaltársaság legöregebb-
jének tekintete találkozott a legfiatalabb,
Alessandro Scala lángoló szemével, melyben,
a borzalmas és gunyos szándék hallatára,
hasonló rosszalás égett.

Alessandro Scala lelkében ugyanis ugyanolyan változás történt, mint az Enrico Tossio-éban. O se jött ide egyébbel, mint a legkülönlegesebb diadal előizével és teljes közönnyel a fogoly királyné emberi sorsa iránt; ámde a királyné szenvedését látva Alessandro Scalanál a változás — a különbségnek megfelelően — teljesen más eredményt idézett elő, nem részvétet és aggályt, hanem a legnagyobb felháborodást, amit a királyné ártatlan szépségének durva meggyalázásán érzett. Mert Alessandro Scala nem volt üresfejű élvhajhász, mint a kortársai, hanem komoly ember, aki a zenét és a kellemes társalgást többre becsülte az efajta tivornyáknál.

Eközben Messer Luigi felemelkedett helyéről, mely vörös posztóval volt megjelölve a lányok asztalának végén és egyenesen Barbarához lépett. De még habozott és tekintetével kérdően osont végig a városi urak orcáin, vajjon nem kap-e valahonnan ellentútasítást? Két vendég arcáról azonnal leolvasta a rosszalást, amit a történeteken éreztek, de amikor Francesco de Barbiano kemény hangon megismévelte parancsát, hogy a szalmakoronát Barbara fejéről levegye, egyetlen ellentmondó szó sem hallatszott.

A hóhér erre Barbara fejéről leoldotta a szalmafonatot, melyet, mialatt a sváb leány

ugy sziszegett, akár a dühöngő kigyó, a királyné hajára illesztett. Most először érintette Luigi ezt az asszonyt és láng futott végig a karján, az ujjá hegyétől, a torkán végig, a szívéig, ahol függőlegesen megállt, mint az égő lándzsa.

Ebben a pillanatban az ajtónál vad zenebona támadt, tolongás, lökdösődés, verekedés és elfojtott ordítás, hirtelen egy kuszált embergubanc tűnt fel, melyből néha egy-egy kar lendült ki, míg az egész örvény topogva-lihegve zuhant le a lépcsőn, a földszintre.

— Mi volt ez? — kérdezte Enrico Tossio.

— Azt hiszem, az a vén fickó lehetett, a királyné kísértője, akit egy suba alatt csíptünk el — felelte Barbiano és nyomban kiadta a parancsot, bilincseljék meg Godeschalkot, nehogy újabb zavart okozhasson. A dőzsölés vihára azonban elzugott a közbejött esemény felett, mindinkább orkánná dagadt, csak Roswitha ült — szemét lehunyva — mozdulatlanul a helyén, mint valami fehér virág, mely elszakadva a szelid parttól, zavaros, tajtékzó vizen uszik tovább. Szomszédnői, jobbra és balra, már rég felhagytak elfoglaltságukkal, amit első pillanatra az előkelő vendégek okoztak és ivásnak adták magukat, miközben egyre

szilajabbak lettek; főként Barbara, a kornáját veszített királyné, aki folyvást kiáltozva követelte, hogy hódolattal járuljanak a szalmakorona elé. azután pedig feslett, tisztátalan szavakat hintett el maga körül, csak-hogy mennél mélyebben sértegethesse szomszédját.

Kézdődő ittasságában, Roswitha és az igazi királyné alakjai teljesen eggyé olvadtak a szeme előtt, annyira, hogy most már az egyiket a másiknak tartotta és egyáltalán nem tudta, hogy voltakép kit is gyűlöl jobban: Henrik, feleségét-e, aki Aachenben ítélkezett felette, vagy azt az asszonyt, aki a királyné szerepét adta és épp oly mélyen érezte vele megvetését, mintha ebben az érzésében is hasonmása lenne tükörképének. És féktelen dühében, mely Roswitha zárkózott idegenszerűségén nem talált támadópontra, felemelte serlegét és az asztalon keresztül így kiáltott fel:

— Eljen a szalmiakorona, mert most már igazi királyné hordja.

De erre Luigi mesternek ökölbe szorult a keze és egy rettenetes pillantással elhallgattatta Barbarát.

Francesco de Barbiano hideg tekintettel nézett ebbe a forgatagba és várta a maga idejét. A fokozódó zajból és ittas hangulat-

ból megérezte, hogy most elérkezett a pillanat és felemelkedett helyéről:

— Igazságtalanság lenne — mondta — tovább is megvártni városunk nemes urait s a királynénak meg kell barátkozni azzal a gondolattal, hogy társat válasszon az éjszakára; mivel a tehetséges és kíváncsi emberek ily nagy választékánál azonban, ahol a fiatalabbak hősiességükkel és jómodorukkal tűnnek ki, az öregebbek pedig bölcseséggel és méltósággal kárpótolnak elmúlt fiatalságukért — mondom, ilyen nagy választék mellett érthető, ha az asszonyok s ha mindjárt királyasszonyok is, csak nagynehezen tudják elhatározni magukat. De másrészt, miután a választás jogát még sem engedhetjük át a férfiaknak, nem marad más hátra, minthogy a sorsra bizzuk a döntést. Persze, az élvezet annak, akinek a sors kedvezni fog, oly nagy, hogy az messze felülmul minden gyönyörűséget, amit eddig ebben a házban nyújtani tudtak; természetes és jogos tehát, hogy ennek a különbözetnek a megadott kegyért áldozandó harisnyapénzben kell kifejezésre jutnia. A tanács tehát, tekintettel arra, hogy a zsákmányjog őt, Francesco de Barbiano-t illeti meg, mint aki a zsákmányt is ejtette, ő rá bizza az összeg megállapítását, valamint a saját javára való behajtását is. O, Francesco de Barbiano,

ezennel élni is kíván zsákmányjogával és a szóban forgó összeget ezer dinárban állapítja meg, de — folytatta általános meg-hökkenés közben — ő a legkevésbé sem kívánja magának ezt a pénzt. Hadd szaporodjék azzal Brescia város hadialapja, hogy aztán annál hatalmasabban folytathassák küzdelmüket Henrik király ellen.

Erre újból lelkes éjenzés tört ki Barbiano körül és mindnyájan kacagva ittak az egészségére s a sikerére. Mert ő, ez nem csak a hazaszeretetnek volt nagy cselekedete, hanem egyúttal kiélesítése a meggyalázásnak is, amit a fogolynak és férjének szántak, akit a királyné gyalázata árán annál hatásosabban lehet majd legyűrni. A követelt összeg nagysága csupán egy pillanatra zavarta meg az ünnepi vendégeket, mert hiszen a bresciaiak jó kereskedők voltak és alapos gonddal mérték le az élvezettel szemben annak árát is. De Barbiano az élvezet mellé a gyűlöletet is a serpenyőbe dobta, mire az egyik mérlegcsésze oly magasra szökkent, mintha nem is ezer dinár, hanem csak ezer pephely súlyát vinné fel magával.

Mikor aztán Barbiano szélesztotta a pergamenszeleteket és mindenkit felszólított, hogy nevét ráírja, az összesodrott sorsjegyeket pedig egy sisakba gyűjtötte, óriási tülekedés támadt körülötte. Barbiano sisakjá-

ban megszámolta a pergamentekercseket és megállapította, hogy a királyné kegyéért a jelenlévők mindegyike sikra szállt — három kivételével: Enrico Tossio és Alessandro Scala nem adták le pergamenjeiket s a harmadik, aki hiányzott, maga Barbiano volt.

— Gyülölöd a nőket? — kérdezte az agg Tossio halkán.

— Nem gyülölöm — felelte a harcos sötéten — de nem tudok róluk.

Ebben a pillanatban Alessandro Scala a másik oldalról ezt sugta az öreg szenátor-nak:

— Te belenyugszól ebbe a gyalázatba, Tossio? Megengeded, amit ez a nyomorult cselekedni akar? Hiszen, ha Brescia a kelet minden kincsét megkapná, ha a császárt, a pápát és magát Velencét is igájába hajtaná, ezt a szégyenfoltot soha többé lemosni nem tudná.

De Tossio szorongva felelte:

— Könyörgöm, hallgass, különben elvesztél. A hatalom és a siker ma Barbianoé. Mi nem számítunk mellette. Ma az ő akarata parancsol Bresciának, egy szava és mi áru-lókként futhatunk a városból.

Közben Barbiano egyenesen Roswithához lépett és sisakját az arca elé tartotta:

— Huzz — rivalt rá — huzz magadnak egy hálótársat.

Erre egy keskeny, fehér kéz — a városi urak is láthatták — lassan elindult az árnyékból, közeledett a sisakhoz, egy pillanatilag megpihent a karimáján, azután elmerült.

Néhány izgalmas, várakozással teli pillanatot múlt el, de a fehér kéz csak nem került elő a sisakból, mintha utolsó erejét vesztette volna és már nem is tudna felemelkedni. Barbiano kénytelen volt újból keményen és türelmetlenül rákiáltani Roswithára:

— Huzz!

Erre, mintha ismét akarat áramlott volna a halott karba, lassan felemelkedett s az engedelmes kézben megjelent a pergamentekercs, mely a vértelen, halottfehér ujjak között csaknem színesnek látszott. Barbiano elvette és kibontotta.

— Alberico Benci — olvasta le a szeletkéről.

Erre minden szem a felhívott felé fordult. Alberico Benci gazdag kereskedő volt, kinek a jómodja egyként sugárzott pompás ruháiról, mint testi terjedelméről; már nem volt fiatal, de az érettebb kor magasztalt tiszteletreméltóságával és bölcseségével sem nagyon dicsekedhetett. Az egész világ csak pénzt és árut jelentett számára s az emberek egymáshoz való viszonyát csupán a vétel-

ből és az eladásból tudta megérteni. Így fogta fel most az a véletlent is, mely egy királynét vettett a karjába; minden különösebb izgalom nélkül odalépett Barbianohoz, elővette erszényét és nyugodtan leszámolt az asztalra ezer dinárt. Az aranyak oly tiszta csengéssel hullottak egymásra, mintha ez a sok pénz mind annak örülne, hogy végre egyszer különös és rendkívüli jelentőséghez jutott.

Roswithának az egész lakoma csupán álom volt, melynek zavaros eseményeire senki se lehet befolyással, mely tovább ragad bennünket akár a valóság, melyben akaratunk nincsen; egyébként mindent hallott és jól tudta mi történik körülötte, tudta, hogy egyszerűen kisorsolták a testét s amikor meghallotta a hangot, mely röviden csak ennyit mondott: — Jer! — engedelmesen felállt és a szobája felé indult.

*

Roswitha szobája kicsike volt, felül, a tetején egy négyszögletes ablakkal és, mint az örömtanya valamennyi gyönyörketrece, egy ággyal, mosdóval és egy durvaszövésű, kopott gobelinnel volt felszerelve. Közvetlenül az ajtó mellett itt is egy szenteltvíztartó állott és egy hársfából faragott Szűz-Mária, mely erősen kiugró jobb csipőjén a

gyermek Jézust tartotta, akire úgy nézett le — fejét félre hajtva — mintha éppen megcsókolni készülne. A szobor faköpenybe burkolt lábánál, vörös üvegben, gyertyacsonk égett, melynek lángja most a nyitott ajtó légmozgásától lobogni kezdett s egy vörös fénycsík reszketve táncolt ide-oda az ágytakarón.

Amikor Alberico Benci a szobába lépett, Roswitha, két kezét a keblének szorítva, a helyiség közepén állott és tágra nyitott szemmel meredt a faistennőre. Ebben a szobában, ahol már egy álmatlan éjszakát töltött, most hirtelen felébredt és abban a borzalmas valóságban lelt magára, ahonnan nem volt menekvés, mégcsak abba az érzésbe sem, hogy isten még mindent jóvá tehet.

Az idegen férfi, akinek a sors kiszolgáltatta, ott állt előtte és amint Roswitha a Mdonnára meredt, a faszobor lassan felfelé emelte a fejét és szomorúan bólogatott, mintha csak azt akarná megértetni, hogy a bűn házában neki sincs hatalma és, hogy az égiek teljesen elhagyták Roswithát. A szerencsétlen leány görcsösen egybekulcsolt ujjai erre reszketni kezdtek, a keze már majd kinyílt, de az ujjai, mintha egybe voltak volna és soha többé szétnyilni nem tudnának — s emellett egyre közeledni látta a mosolyt, melyben mohó vágy és kéjes kedv-

telés keveredtek, a mosolyt, mely teljesen eloldódott attól az embertől, akitől indult, mintha ez a mosoly az egész városé lenne, kéjvágyas mosolya az ezreknek, akik Roswithát maguknak akarták.

Amikor Roswitha az arcához egész közel érezte ezt a mosolyt, mely úgy hatott rá, mint a pestises lehelet, kezét a kezéből ki-rántva, mellbelökte Alberico Bencit és egyenesen a faistennőhöz futott, mint aki annak, szabadkozása ellenére is, isteni védelmében keresi a menekvést. De mivel semmi sem történt, kar nem nyult le hozzá, hogy gyalázatából felemelje, mivel túskeborkor sem nőtt körülötte és egyáltalán semmi csoda sem esett abból, amiről a szentek legendái regélnek, Roswitha letépte nyakáról kendőjét és ráborította az istenasszonyra.

Ha már segíteni nem tud, legalább ne lássa, ami itt történik, az ég ne legyen tanuja annak, ami szegény lelkére vár. De Alberico Benci elragadtatással legeltette tekintetét az eddig elfedett nyakon, a tompán fénylő vállon és mivel áldozatának szégyenteljes kétségbeesése még csak a lelke hüvelyét sem érintette, semmi egyebet nem érzett, mint vágyai fellobbbanását és a vásárló megelégedését. Így ért el Roswithához, aki még mindig lehanyatlott karral állott az elborított szobor előtt és meg akarta ölelni.

De Roswitha másodszor is eltasztotta magától és a szoba legtulsó szegletébe menekült, amikor pedig Alberico Benci — most már türelmetlenül és némileg gorombán — ide is követte, ökölcsapásokkal és kétségbeesett lökdösődéssel védekezett, annyira, hogy támadója nem tudta elérni célját. Végül Roswitha oly hevesen tasztította el magától Bencit, hogy elterült a padlón és fejét az ágy sarkába verte.

Alberico Benci gyorsan feltápáskodott és nyöszörögve, véraláfutott szemmel és a homlokán egy gyorsan dagadt dudorral Roswitha elé állt, anélkül azonban, hogy a támadás megismétlésére gondolni is mert volna. De Alberico Benci tul jó kereskedő volt, semhogy egyetlen módot is elmulaszson, mellyel a már kifizetett árut megszerezze, ami elvégre kereskedői jog és legfőbb törvény az egész világon. Rövidesen sarkon fordult tehát és elhagyta a szobát, hogy hamarosan tervényt szerezzen drága pénzért váltott jogának.

A nagyteremben ezalatt már zajos tobzódása fajult a dorbézolás s amig néhány vendég az örömtanya bennlakóival vonult vissza olesó turbékolásra, mások fáradhatatlanul folytatták a korhelykedést, miközben Barbara valóban látványos színjátékot nyújtott; felugrott az asztalra s a zene üte-

mére eljárta azt a táncot, mely az Augsburg vidéki parasztvásárokon szokásos.

Alberico Benci magából kikelve lépett Barrbianóhoz és mialatt mindenki a táncoló sváb leányt nézte, olyként panaszolta el a királyné vad ellenszegülését, mint ahogyan késedelmes adósait szokta a törvényszéken feljelenteni.

Barbiano tetőtől talpig gunyosan mérte végig Bencit, miközben tekintetét hosszan pihentette meg vérrel aláfutott daganatán; aztán magához intette Luigit.

— A te kötelelességed, Messer Luigi — mondotta — hogy rendet teremts. A királyné nem ismeri e ház szabályait és úgy látszik elfelejtette, hogy mit mondtam neki, amikor ide belépett. Juttasd ezt újból eszébe és, amit jó szóval el nem érsz, told meg a botoddal.

A hóhér meghajolt, elővette botját és belépett a szobába, ahol a királynét ágyára dülve, zokogásban találta. Néhány pillanatra dobogó szívvel és egész testében remegve állt az ajtónál és a bot izzó vasként égett a kezében. Azután odalépett a zokogó asszonyhoz és megérintette a vállát.

— Bele kell nyugodnod, jó asszony — mondta. — Balszerencséd akarta, hogy férjed ellenségének kezére kerülj és itt nincs kegyelem. Előbb fognak a kövek könnyeket

hullatni, vagy a vizek hegynek felfelé folyni, mint te a sorsodon változtatni. Kényszerítenem kellene téged, de én nem akarok egyebet, minthogy szépen megkérlek, ne zudíts meg rosszabbat magadra.

De Roswitha félreérthetetlenül rázta meg felbomlott hajába burkolt fejét:

— Mi jöhet még rosszabb?!

A hóhér erre még hevesebben unszolta és mohó, hajszott szavakkal igyekezett rábeszélni Roswithát, telve aggodalommal iránta és önmaga iránt, mert a lelkében már ébredezni érezte a borzalmat, azt az önmarcangoló, gyilkos hatalmat, mely előtt mindig meghódolt, amikor olyasmit követeltek tőle, amihez nem volt elég ereje.

Fájdalmas kétségbeeséssel igyekezett meggyőzni foglyát, úgy könyörgött neki, mintha a saját életéről lenne szó, anélkül, hogy egyebet elért volna, mint néma tagadást és azt, hogy Roswitha most már egész testét párnájába és a takaróba temette. Erre vállon ragadta áldozatát és megrázta, beleordított a fülébe és végül megkísérelte, hogy letépje párnáiról; mire Roswitha már görcsöbben kapaszkodott ágyába. A nagyterem zajában Luigi most, mintha Francesco de Barbiano parancsoló hangját hallotta volna, azt a kemény hangot, mely a leggyalázatosabb büntetés végrehajtására kény-

szeríti őt, amellet, hogy ennek az asszonynak a sorsát is közeiről veszélyezteti. Luigi jól tudta, hogy a kérlelhetetlen ellenség a kinpad alkalmazásától sem riadna vissza, ha a királyné ellenszegülését nem sikerülne megtörni és erre saját gyengeségéből és tehetetlenségéből elemi erővel tört ki a vak és mérhetetlen gyűlölet mámora, az a vad kábulat, melybe mindig belezuhan, amikor teljesíteni akarta hivatalos kötelességét. Ekkor hirtelen felkapta botját és zuhogva csapott le Roswitha vállára, azután mégegyszer és mégegyszer s amikor finom nyakán vörös csíkok jelentek meg, tovább ütötte, verte a szerencsétlen teremtet, mitsém törődve azzal, hol találja, csak ütötte és minden ütést izzó fájdalommal érzett a saját testén.

Roswitha fehér ingén egy vörös folt jelent meg, mely gyorsan terjedt el minden irányban s ennek a foltnak hangja volt és kiáltott és ettől a kiáltástól Luigi magához tért és támolyogva hátrált a fal felé, egészen a szüzanya szobráig. Leejtve botját, két kezével maga mögött tapogatózott, mi alatt rémült tekintettel meredt a királynéra, akinek a vörös folt lassan szétfolyt a hátán. Luigi keze ekkor a kendőrojtjaiba akadt, a rojtok ott maradtak tapogatózó, görcsösen reszkető ujjai között, de a kendő lesíklott a földre. Erre megfordult és felné-

zett a faistennő szomorú, alélt arcába, a kendőt zihálva ismét a szoborra borította és úgy támoalgott ki a szobából, mint a gyilkos rettenetes büntette után.

Alberico Benci azonban, aki künn várta Luigit, most elégedett mosollyal ment el mellette, belépett a szobába és elrekeszelte maga mögött az ajtót.

*

Margit királyné elfogatása szép nyereiséget hozott Brescia város hadipénztárának.

Nem mult el nap, hogy ez a hadialap legalább ezer dinárral ne szaporodott volna, mert a gazdag bresciaiak között már az előkelőség divatjához tartozott, hogy egyszer legalább mindenki hozzájáruljon ehhez a szaporodáshoz. Ezek után Francesco de Barbiano joggal tervezgette, hogy megszerzi Bresciának azt a kis zsoldosseréget, melyet Velence éppen elbocsátott szolgálatából és ennél fogva most könnyen kapható volt. Ezekkel a csapatokkal Barbiano nagyobb nyomatékka láthatott hozzá háborus vállalkozása végrehajtásához és komoly akadályokat vélt gördithetni Henrik király elé, aki felesége elfogatásának hírére hatalmas sereggel vonult Brescia ellen.

A nép, melynek nem adatott meg, hogy a királyné kegyeiért járó nagy összeget le-

fizesse, beérte a királyné szépségéről és néma kétségbeeséséről keringő hírekkel. Ebből merítette diadalmámorát és egyuttal megelégedését az összezördüléseken, amik a gazdag bresciaiak hazafias áldozatai nyomán a város előkelő családjaiban már-már napirenden voltak.

Alessandro Scala szintén nem egyszer vásárolta meg már a belépés jogát Roswithához; ő azonban mit sem kívánt a királynétől, sőt rendszerint oly leverten ült a szobában, akár a fogoly maga, akit barátságos szavakkal igyekezett vigasztalni. De reménytelenségében már Alessandro Scala sem hitte, hogy akadjon valami, ami még vigaszt nyújthatna a fogoly szerencsétlenségére. Első látogatásakor Roswitha bizalmatlanul és aggódva fogadta az ifjút, mint akitől csak kegyetlenséget és alatiomosságot várhat, talán éppen azért, mert oly becsületesen nézett a szemébe és mert oly tisztelettudóan közeledett hozzá, mintha tényleg királyi korona, nem pedig szalmakorona lenne a fején. Roswitha érezte és várta, hogy egy alkalmas pillanatban Alessandro Scala is lerántja arcáról barátságos álarcát és ugyanazzal az állati dühvel veti rá magát, mint a többi férfi tette.

De, amikor a fiatalember továbbra is megtartotta komoly, kimért és lemondó ma-

gatartását és Roswitha az arcán és szavaiban is észrevette őszinte bánatát, lassan bizalommal fordult feléje, felismerte benne a jóbarátot és elveszett lelkének annyi szomorúságával nézett rá, ami Alessandróra még a királyné tompa, merengő hallgatásánál, vagy kétségbeesett zokogásánál is mélyebben hatott. Ezzel az ifjuval, aki azelőtt éppenséggel nem tartozott a bátortalanok és aggályoskodók közé, sőt ellenkezőleg: életét vidám duhajkodásban töltötte el a bresciai fiatalsággal, furcsa változás történt: változás a komolyságba, sőt csaknem a csüggettségbe, ami csaknem valamennyi régi és teljesen elhanyagolt barátjának jóalkalmat adott a csúfolódásra és szóbeszédre. Azt rebesgették, hogy Alessandro feltűnő átalakulásának egyéb oka sincs, minthogy fáradozása Marco Caraléttó ifju szép feleségéért, (ami pedig már biztató eredménnyel kecsegtetett) valahogyan teljesen csődöt mondott.

De Alessandro Scala hagyta: hadd fessegijenek! Fájdalmas szerelmét még legmeghittebb barátai elől is mélyen a szívébe zárta és egyetlen szóval sem árulta el megváltozásának igazi okait. Ez a szerelem olyan volt, akár a rosszindulatu seb, melyből még egyre árad a vér, elárasztva mindent gyötrelmével, hogy a gondolatok megzavarodnak és a lélek összeomlással fenyeget. Alés-

sandro tudta, hogy ez a szerelem egész életében támadta meg, mert hogyan is tudna ő egy asszonyhoz, egy meggyalázott király-asszonyhoz, aki szerelemmel csüng lovagi férjén, szerencsétlenségében ilyen vallomással közeledni. Gyötrelmes álmában egyszer látott egy ilyen jelenetet, látta a királyné elrémült csodálkozását, elidegenedését és sápadt, könnyes arcán szelíd mosolyának elszendergését. Néha azt kívánta a királynénak, bárcsak közönséges utcai leány lenne, csavargó fehérszemély, olyan, mint a többi, mert hiszen akkor játszva találhatná meg hozzá az utat. Régi törvény ugyanis Bresciában, hogy az örömtanyát minden rossz nő elhagyhatja, ha akad polgár a városban, aki oltár elé vezeti.

Ez a mentőút azonban el volt zárva és Alessandro csak a legnagyobb szenvedés óráiban hitte, hogy valamilyen csoda még járhatóvá teheti számára ezt az utat is.

Néha-néha még egy lehetőség csillant fel előtte, egy vakmerő, kemény eszme: a szökésre való gondolat. Hogy erre a lehetőségre felkészüljön, meg aztán azért is, hogy Roswithához belépési jogát mindenkor megválthassa, Alessandro eladta birtokát, melyért szomszédja már régebben jó árt ígért.

Volt azonban valaki, aki Alessandro gyakori látogatásait bizalmatlanul nézte és ez

Messer Luigi volt. Amā borzalmas este óta, amikör botja a királyné ellenszegülését megtörte, Luigi a kutya riadtságával sompolygott Roswitha körül, hogy egy tekintetét elkapja, egyúttal azonban kerülve, nehogy jelenlétét valahogyan ráérőszakolja. De Roswitha csak a durva hóhért látta benne, aki botjával testét marcangolta s ennél fogva annyira irtózott tőle, hogy soha rá sem nézett és soha egy szava nem volt hozzá. Erre a hóhér szenvedélye a farkas alattomoságát öltötte magára és hozzá még telítve Chingerin Barbara gyanujával, leselkedni kezdett, abban a reményben, hogy a királyné titkának felderítésével mégis csak urrá lehet felette.

Figyelmét nem kerülte el, hogy Alessandro Scala egészen más szemmel nézett a fogolyra, mint a többi férfi, hogy oly furcsán jött és ment, mintha templomba járna, nem pedig a bűnök tanyájára. Es szenvedélyének éleslátásával Luigi arra is rájött, hogy a királyné látogatói között ez az ifju a legveszélyesebb, aki talán abban sántikál, hogy a királynét végleg elragadja tőle. Mindez: elsősorban érzéseinek és óhajainak még fékentartott tájtékozása, továbbá nehezen leküzdött, csillapítatlan szenvedélye, mogorva, borzalmas és szeszélyes urat formáltak Luigiból, aki apró, egyébként figyelemre sem

méltatott mulasztásokat most keményen büntetett és valósággal réme lett a lányoknak.

De egyszer, hirtelen, mint ahogyan a szélvihar a legsűrűbb ködben egy darab kék eget lebbent fel, eljött az óra, amikor a hóhér meglátta önmagát, megismerte jobbik én-jét és visszarettent önmagától. Ez volt az óra, mely isten ujjára emlékeztet, az óra, mely utmutató és óva intő. Es ebben az órában Luigi is ráeszmélt, hogy szenvedélye oly vad lett és hatalmas, hogy önmaga ellen kellett védelmet keresnie, ha egyáltalán a felszinen akarta tartani magát. Elhatározta tehát, hogy korlátot von maga köré, mely, hogy megnyíljon, nem a saját kedvétől függött.

Amikor tehát Francesco de Barbiano, legközelebb ismét felkereste az örömtanyát, hogy a befolyt hadipénzeket felvegye, Messer Luigi dadogó fecsegéssel lépett elébe és addig tartotta fel jelentéktelen kérdéseivel, a míg Barbiano ridegen és türelmetlenül rivalt rá, hogy voltaképpen mit is akar tőle?

Erre Luigi nagy félénken nyögte ki a kérdést, hogy az ezer dinárra vonatkozó rendelkezésnek van-e érvénye az ő személyére is? Feleletként erre a kérdésre a hóhér dühös felfortyanást várt, heves szitkozódást és pimaszságának visszautasítását, hogy ő, a hóhér merészkedik olyasmire vágyódni,

amit csupán Brescia legnemesebb és leg-
gazdagabb urainak tartottak fenn.

Amde Francesco de Barbiano a legke-
vésbbsé sem fortyant fel, néhány pillanatig
elgondolkozva nézett Luigira, azután, ajkán
gonosz mosollyal felelte:

— Ugyan, Luigi mester, hát neked is
tetszik ez a sápadt királyné? Nos, a kér-
dést nem értem! Mit akarsz voltaképp, nem
vagy-e ur és parancsoló e ház valamennyi
asszonya felett? Ne kérdezz, hanem élj egy-
szerűen a jogoddal, hiszen neked itt minden
nő egyenlő és rád nézve nincsenek korlátok.

Igy tehát Luiginak az a reménye, hogy
vágyainak a tilalom fog gátat vetni és, hogy
majd Barbiano felháborodásából merít erőt
az ellentálláshoz, egyszeriben elillant. Na-
gyon is jól tudta, hogy ezt a kegyetlen kato-
nát feleletében csupán egy gondolat vezette:
a királyné szégyenét a legborzalmasabb
mélységbe taszítani azzal, hogy a hóhérnak
is kiszolgáltatja a szerencsétlent, hogy a ki-
rályné ezáltal pontosan azzá legyen, ami a
többi prostituált, akiket akkor szennyez-
het be ölelésével, amikor jólesik. Ambár
Luigi mindezt jól tudta és bár folyton a
saját szemére vetette, hogy már a pusztá
kívánságaival is nagy bünt követett el, mégis,
amikor magára maradt, megint csak a szen-
vedélye égő tengerén hánykódott.

Egy szép napon tudta, hogy Roswitha egyedül van a szobájában és erre olyasmit érzett, mintha valaki vasmarokkal torkon ragadná és betaszitaná a királynéhez.

Roswitha az ágyon ült és nagy, könnytelen szemmel meredt fel a faistennőre; amikor Luigi belépett lassan és nagyon elcsodálkozva fordult feléje, mert hiszen a hóhér az emlékezetes este óta messze elkerülte szobáját. Luigi vad vére azonban annyira forrott, hogy Roswitha tekintete nem nyújthatott védelmet, ellenkezőleg, egyenesen ösztökélő hatással volt a belépőre. Amikor aztán Roswitha kitárt karral s az arcán rettenetes elhatározásával maga felé látta közeledni őt, felugrott és mint annak idején Alberico Benci elől, most is a szoba legutolsó szegletébe menekült, ahol reszketve állt meg és mereven, mint a rémület szobra.

— Nem szabad ellenszegülnöd — rikácsolta Luigi — kérdezd meg Francesco de Barbiano! ...nekem is jogom van...

De Roswitha remegő, mintegy összeomlott hangon mondta:

— Megint meg akarsz verni, uram?...

Erre Luigi éles nyilalást érzett az agyában és a szívében; mintha mély szakadék felé támolyagna, mely hirtelen hasadt közte és a királyné között, félelemtől hajszolva

menekült az ajtó felé, vakon, mintha sűrű ködben futna.

Napokig óriási hegyként nehezedett rajta ez a szégyen, annyira, hogy már fulladást érzett az örömtanya négy fala között. De alig, hogy kevésbé megkönnyebbült ettől a tehertől, ismét csak ráköszöntöttek kusza és örült vágyai, melyek meghajszolták, éjszakáit álmatlanokká, napjait pedig a gyötrelmes kínok sorozatává kárhoztatták. Az örömtanya üzeme eközben erősen fellendült, mert bekövekezett a veszély ideje, amikor az élet szomja olthatatlanul jelentkezett az emberekben; Barbiano cirkáló csapatainak minden ravaszsága és vakmerősége ellenére, Henrik király egyre közelebb nyomult Bresciához és mert a halál már künn lézengett a mezőkön, az emberek az utolsó pillanatban mindent elakartak ragadni az élettől, ami élvezhetőt még rejtegetett. Megtudták, hogy Henrik király a szégyenétől örjögésig fokozott gyűlöletében, nem vetette börtönbe az elfogott bresciaiakat, miként azt a hadijog előírta, hanem megölette őket, miután előbb valamennyit megfosztotta férfiasságától. Így tehát, aki csak tehetett, igyekezett harchavonulása előtt, eleve bosszút venni nagyon is valószínű haláláért. Es mert Barbiano kénytelen volt a város fegyverképes legénységét teljes számmal behívni és, mert

sokan voltak, akik, hogy a szóban forgó ezer dinárt letehessék, darabonként adogaták el egyébként gondosan őrzött javaikat, ezekben a napokban Roswitha testére is többen áhitoztak a szokottnál.

Vendégek jöttek, mentek és Luigi valamennyiököt a láncon tartott, harapós eb tekintetével követte, főként Alessandro Scallát, aki most még gyakrabban jött, mint azelőtt.

A szép sváb leány nyugtalanul és alig leplezett haraggal szemlélte Luigi magatartását, mert most már a legkevésbé sem kételkedett, hogy a hóhér szenvedélyes vágygal kívánja a királynét. Asszonyi ösztöne egy ponton mégis eltévedt és pedig azon az úton, mely Luigi érzéseinek gyökeréhez vezetett. Barbara ugyanis feltételezte és mennél többet gondolkozott, annál inkább hitte is, hogy Luigit nem csupán érzékei hajtották a fogoly felé, hanem ugyanakkora, ha ugyan nem még nagyobb mértékben, nagyraágvása, mellyel egy királynét akart magáévá lenni; vagy talán gyűlölete, mely a királynében annak a világnak az elpusztítására sarkalta, mely leköpte és kitesztította őt. Ha Barbara azokra a komor, meghitt órákra gondol, melyekben Luigi gyermekéveiről mesélt, föltétlenül helyesnek tartotta magyarázatát, végül is annyira beleélte ma-

gát ebbe a gondolatba, hogy erre építette fel további terveit.

Már csak arról volt szó, bebizonyítani gyanuját, hogy a fogoly néni a királyné és Luigi szenvedélyének el kellett hunyni, mint a tűznek, ha nem táplálják. Barbara tehát egyre újabb mesékkel és újabb gyanus körülmények felsorolásával serkentette Luigit a továbbkémselésre s a hóhér szívesen serkentette magát, abban a bizonytalan érzésben, hogy így valahogyan közelebb jut céljához.

*

Egy szép vasárnap délelőtt verőfény árasztotta el az egész házat és arannyal hintette tele minden szegletét. Simonetta, a gitáros leány, dalolva tárta fel az ablakokat, melyeken a friss reggeli levegővel most együtt áradt be a harangok zugó, vasárnapi üdvözléte. Egyszeriben eltűnt minden szomorúság és romlottság, a vétkek és szenvedélyek érzése elmúlt, szelíd fény borult a lányok arcára, halk gyermekség, mintha ártatlanul és tapasztalatlanul most lépnének első a világba.

De míg a többiek megkönnyebbülten lélegzetek fel és emberi vonzalommal simultak egymáshoz, Roswitha sötét falnak látta ezt a nyári derűt; és szégyenében annyira

magányosan érezte magát, annyira kitaszítva a világból, melyben csak szeretetet és kacagást ismert eddig, hogy a lelkéből tompa, fájdalmas sóhaj fakadt fel. Nem tartotta ki tovább a szobájában, ahová a napfény és a harangzugás elől menekült; fejsietett a második emeletre, ahol a királyné együtt ült udvarhölgyeivel.

Amikor Roswitha belépett, valamennyi tekintet részvétteljesen fordult feléje, Margit királyné felállt, eléje ment és homlokon csókolta boldogtalan barátnőjét. Roswitha félénken ölelte át a királynét, aki megérezvén a leány kinzott testének remegését, nyomban mérhetetlen kinjait is megértette. Ilyen pillanatokban a királyné mindig elviselhetetlen fájdalmat érzett a borzalmas sorson, mely ekkora áldozatot követelt Roswithától, őt magát pedig arra kényszerítette, hogy ezt az áldozatot elfogadja. Néha úgy érezte, hogy nemesebb és hősiesebb lenne kilépni a sorból és nyíltan bevallani kilétét, de ekkor eszébe jutott az is, hogy az ő becsülete: a király becsülete, sőt egyúttal az egész nemzeté és bár Roswitha a legjobb és legtisztább nő a világon, de mégis csak egy nő, míg a királyné megbecsülésével valamennyi német asszonyt és lányt érné a gyalázat.

Ilyen gondolatok és fájdalmak gyötörték

a királyné lelkét, amikor gyengéden átölelve Roswithát, székéhez vezette.

Rheinfeldi Adelheid és roggenbachi Kunigunda, fürstenpruggi Johanna egyetlen intésre elhagyták a szobát, ahol Roswitha és a királyné most magukra maradtak. Es, amikor az ajtó bezárult, Roswitha hangtalanul a királyné lába elé roskadt, mintha ereje a távozó hölgyekkel együtt hagyta volna el.

Margit királyné, kezét Roswitha fején pibentetve, könnyes szemmel nézett le hű szolgájára:

— Bátorság! — sugta — bátorság! Szenvedésednek hamarosan vége szakad. Ma beszéltem Godeschalkkal. Allandóan ott fűlészimatol a zsoldosok között és sok mindent megtud, ami vigaszunkra szolgálhat. Nos, hát — ma is hozott egy hírt... a király már utncs messze; minden oldalról körülzárja Bresciát és meg fog bennünket menteni.

De, ha a királyné azt remélte ettől a hírtől, hogy Roswithát felüdíti, hogy talán egy mosolyt csal az ajkára, nagyon csalódott, mert Roswitha most még mélyebben ásta fejét a királyné ölébe és lelke egész erejéből zokogásban tört ki. A királyné látta, hogy vigasza úgy hatott akár a kutba dobott kő és rémülten vette észre, hogy ez az élet, Roswitha élete, már önmagát készül feladni. Ennek az életnek valami nagy

megrázkodásra, vagy csapásra lenne szüksége, mint az orvosok mondják, hogy ismét magához térítsék az elaléltat; és a királyné az orvosnak azzal a bátorságával, mellyel először nyul a veszedelmes gyógyszerhez, ami gyógyulást, vagy halált tartalmaz, ki-mondta azt a nevet, melyet ebben a házban még senki sem ejtett ki:

— Jegyesed megment és megbosszul majd téged, Roswitha. Polhaimi Herboló...

Kétségbeesve kiáltott fel erre Roswitha:

— Meghalok, amikor meglát. Első te-kintete a halált hozza nekem...

Es halkán folytatta:

— Mert mi vagyok én már! Nem va-gyok-e meggyalázva?

De a királyné tiszta, nyugodt hangon, mely ájtatosan és orvosian csengett, felelte.

— Nem, szegény gyermekem... nem vagy meggyalázva. Ha születésednél és gondolkozásodnál fogva nem lennél már nemes, most azzá avatódtál, mert feláldoztad magad királyasszonyodért.

Ebben a pillanatban a napfény széles sávval vetődött a szobába és ezen az arany-hidon a harangok utolsó hívó szava lebegett. A királyné ijedten nézett fel és a hangtalanul nyitott ajtóban meglátta a hóhért, mire fel-sikoltot és vad irtózáttal meredt maga elé.

Luigi egyetlen pillantással átlátta a hely-

zetet és, ha a királyné utolsó szavait nem is hallotta volna, a szeme kitalálta az igazat. A mód, ahogyan Roswitha a királyné lába elé roskadt, ahogyan a királyi ruha redőibe markolt, ahogyan fejét asszonya ölébe tette, a szelíd puhaság, ahogyan a királyné keze a zokogó hölgy fején pihent, a vigasztaló és mégis királyi mozdulatok, amiket ajtónyitáskor még láthatott, mindennél világosabban tárták fel a két nő valódi viszonyát. Itt a szolgáló feküdt urnője lábánál.

Luigi nem sokáig időzött az ajtóban, csak éppen addig, amíg ezt a forró diadalérzéstől körültengett képet emlékezetébe vés-te, azután lassan visszavonult, mielőtt még Roswitha is felemelte volna fejét.

A királyné testét ekkor minden ereje elhagyta és csaknem gügyögve mormolta maga elé:

— Elvesztem... meglátott... Luigi meglátott bennünket...

Késő este, amikor az utolsó vendég is elhagyta az örömtanyát, Luigi Roswitha szobájába lépett és erőltetett gunymosollyal, ami azonban izgalmaiban nem jól sikerült, mondta:

— Szóval, nem te vagy a királyné! De hát akkor, ki vagy, szép asszony? Azt kell innem, hogy hochhaimi Roswitha a neved,

mivei Margit királyné e hölgy nevén szerepel.

De Roswitha, mint az ércszobor állt helyén és sötét hangon felelte:

— Almodsz, Luigi mester, álmodsz. Megtörhatsz, megölhetsz, de azt mégsem veheted el tőlem, hogy Henrik felesége vagyok.

Kemény hangsulyozással mondta ezt, mert hiszen most arról volt szó, hogy a legborzalmasabb áldozat, amit valaha hoztak, célját ne tévessze. Es Roswitha elhátározta: még a kintpadon is amellett marad, hogy ő a királyné.

Luigi mester tekintetét levette Roswitha arcáról és a kezére csusztatta, mert így keményebben vélte tartani magát:

— Azt hiszed, álmodtam? Azt akarod talán mondani, hogy olyan dolgokat láttam és hallottam, amik meg se történtek! Mert igaz: álmodozó vagyok; de mégis furcsa, hogy van itt még valaki, aki ugyanazt mondja, amit én. Még valaki van ebben a házban, aki azt állítja, hogy nem te vagy a királyné. Tanum van, aki a szemedbe mondja, hogy ő látta a királynét Aachenben. Ilyen tanuság mellett pedig minden bíró hinni fog álmaimban.

Ez súlyos csapás volt, de Roswitha csodálatosképpen még sem roskadt össze alatta, keményen állta és miközben még büszkéb-

ben kiegyenesedett, a szeme pedig sértett fenségében felvillant, bátran felelte:

— Látni szeretném azt a tanut, aki ilyen-
mit a szemembe mer vágni. Hozd ide őt,
hogy szembeszálljak vakmerőségével.

— Rendben van, — felelte Luigi gunyosan — légy türelemmel szép kisasszony! Rögtön alkalmat adok erre is és majd Francesco de Barbiano fogja eldönteni, hogy ki-
nek higgyen: neked-e, vagy nekem és a ta-
nunak?

Roswitha erre a lelke mélyéig megdöb-
bent, mert, ha az emberek között körülné-
zett, akik, mint a kísérteties kölyökördögök
rajzolták körül, senkitől se borzadt annyira,
mint Barbianoótól. A maga és sorsa iránt
érezett határtalan utálatában ez a név volt
az egyetlen, ami még megrémíthette. Most
félénken sóhajtott a maga elé ezt a nevet
és Luigi meglepődéssel látta arcán fenye-
getésének hatását.

— Barbiano foglya vagy — folytatta
Luigi — és természetes, hogy csak ő dönt-
heti el, kit akar a királynénak tartani. Es
Barbiano nem fog habozni, hogy napvilágra
hozza az igazságot, ha kell, akár a marsall
és az udvarhölgyek kivallatásával.

Roswitha merevségében olyan mozdula-
tot tett, mint amikor halk szellő a fa lomb-

jába kap, s az rebbenve hagyja el a nyugalom birodalmát.

Luigi azonban, akinek figyelmét semmi el nem kerülhette, nem kimélte Roswithát:

— Es, ha a kintpad nem is vezetne célhoz és nyakasságod erősebb lenne gyötrelmeidnél, még mindig marad egy biztos eszköz, mely az igazi királynét el nem vétheti.

Erősen előre hajolva, mintegy összeomlásra készen nézett Roswitha kinzójára, ki-
nek a szavait csak félig fogta fel.

— A dolog nagyon egyszerű, nem is kellene sokat magyaráznom és Barbiano magától is kitalálná. Mindössze azt kellene tenni, hogy az állítólagos hochalmi Roswithát épp úgy martalékul vetjük oda, mint téged, amire egész bizonyosak lehetnénk, hogy az igazi királyné mégsem siklott ki a kezünkből.

Roswitha egy szót sem szólt, csak a mellét eltöltő sóhaj buggyant fel fájdalmasan az ajkán. A madonna mellett álló vörös mécs véres árral öntötte el a szobát és minden tárgyat elborított. Roswitha hirtelen, mintha örvény ragadná magával, az ágy mellé zuhant. Most nem volt egyéb gondolata, mint: elmerülni, meghalni! A szemét soha többé fel nem nyitni! Az egész világot elhagítani, mint a szennyest, rossz ruhát!

Es most, mint imént, ismét a fülében

hallotta Luigi hangját, ezt a szenvedélyes, fojtott, akadozó hangot:

— Ebben a pillanatban Barbiano még semmit se tud. És sohasem fog megtudni semmit — ha te is úgy akarsz! Hallgatni fogok és néma marad tanum is — ha te is úgy akarsz!

Rövid szünet után, ami Roswithára borzalmas, zürzavaros morájként hatott, ismét hallotta a hangot:

— Az árát tudod!

Roswitha érezte, hogy végtelen lejtőn zuhan lefelé, egyre gyorsabban és egyre pokolibb sötétségbe, érezte két kar fájdalmas ölelését... a száját, mely keresésére indult...

*

A teljesülés órája egyszeribe kiszabadította Luigit vad szenvedélyének birodalmából, de csupán azért, hogy más örvénybe taszítsa. A vére izzása-forrása elmúlt, de helyett szüntelen lépést és mardosást érzett a lelkében, amit, mintha éles fogak okoznának, mélyen a testében is fájlalt. Nem a megkönnyebbülés boldogságát érte el, hanem még nagyobb gyötrelmet, ami ellen hiába küzdött. Amit Luigi, az emberek megvetése közben, önbecsülésben megőrzött magának, ebben az órában elvesztette; egyéniségének belső formáját, mintha balták

verték volna széjjel és most már tudatában annak, hogy az ő életének amugy se lesz többé értéke, a reménytelenség érzésével gyűlölte és utálta önmagát.

Ejjel-nappal két meredt, üveges szemet látott maga előtt, melyekben a világ minden szenvedése pihent, két szemet, melyek, mint a kétségbeesés sóhajtása, már minden vágyon túl voltak. Ez a két szem tette őt gonosztevővé, mint, aki a legborzalmasabb gyilkosságot követte el; ő az, aki Barbiano ördögi gonoszságát betetőzte és csak most érezte igazán elveszett embernek magát, a kin már az isteni kegyelem se segíthet. Ez az érzése szüntelenül ide-oda kergette az egész házban, hol Roswitha közelébe vonzotta, majd meg elszakította tőle és éjjente gyakran ment le a lépcsőn, hogy Roswitha küszöbére kuporodva, legalább a hangját egyetlen lélekzetvételét, vagy imája halk duruzsolását hallja.

De Roswitha már nem imádkozott, tompultan és egykedvűen megadta magát sorának, már nem volt se könnye, se panasza, már vigaszra sem vágyódott. Az arca merevé vált, akár a lárva, mintha minden érzése elhalt volna benne. Ebben az ijesztő változásban Luigi a maga művére ismert és reménytelenségében az a határozatlan és zavaros gondolata támadt, hogy valamiképpen

mégis csak bűnhődnie kell, mert az ő számára is kell még lehetőségnek lenni, hogy büntetésért vezekelhessen. A jövő távoli homályából sőfét hang sugta neki, hogy sorsa valahogyan teljesen összeforrott a szerencsétlen asszony sorsával és, hogy van valami közösség közöttük, ami még lehetővé teszi a közeledést.

Egyszer azonban, egy kinosan álmatlan éjszakán, hirtelen különös rettegés lepte meg Luigit. Egyszerre tisztán látta, hogy Roswitha a halálra készül és, hogy csak arra vár, mikor nyilik meg előtte az élet ajtaja, amelyen lassan, tétovázás nélkül kiléphet. És ez a rettegés kiverte Luigit ágyából, mert hiszen, ha Roswitha elmegy, ezzel minden lehetősége elveszett annak, hogy egyszer az életében még valami szépet és jót tehessen érte, amiről boldogtalan áldozata jobbik énjére ismerhetne. Így tehát élete teljesen Roswitha életétől függött és Luigi jól tudta, hogy ez az élet abban a pillanatban az ördögé, amint semmit sem adhat a fogolynak abból, ami kincse még gyengédségből, megbánásból és kétségbeesett vágyódásból a lelkében maradt. Félelmében ismét lefutott a nagyterembe és egész éjszaka Roswitha ajtaja előtt feküdt, hogy résen legyen, amikor a halál bekiváncokznék hozzá. Reggel aztán belépett Roswitha szobájába és minden kér-

dés nélkül mintegy a saját aggodalmának és gondolatának folytatásaként felelte:

— Nem szabad elmenned, Roswitha! Nem szabad megszöknöd! Maradnod kell és nem szabad meghalnod. Hallod, nem szabad meghalnod!!

Erre új élet áradt a merev arcba, mintha a hóhér szavai halott gondolatot ébresztettek volna fel a sáppadt homlok mögött és a fehér kéz önkéntelen mozdulást tett, mintha Roswitha ezt akarta volna mondani:

— Meg tudnál-e akadályozni, ha mégis megtenném!

Ámde Luigi olyan eszköz birtokában volt, aminek az alkalmazásától egy pillanatra sem riadt vissza:

— Nem ismeresz, Roswitha — mondta tehát — ne tarts buta baromnak. Ezt nem tudom elviselni. És nem szabad meghalnod! Ha megszöknél, vagy meghalnál — lelkem üdvösségére esküszöm, kereken megmondom Barbianónak, hogy a királyné nem te vagy. Gondold meg jól!

Roswitha megráztá a fejét és arca ismét felvette előbbi merevségét.

Luigi azonban megbánással teli boldogtalansággal folytatta:

— Hallod, Roswitha, nem szabad meghalnod... mert én... én szeretlek!

Erre Roswitha felemelte karját és az ajtóra mutatott:

— Eridj! — mondta. — Nem akarlak látni! Arcod nem ember arca!

Közben azonban az történt, hogy az ör-ség, mely lent, az örömtanya Madonna del Carmine negyedéhez tartozó folyosón kvártélyozott, új parancsnokot kapott, aki a szokáshoz híven, azzal kezdte működését, hogy gazdagon megvendégelte a legénységet. De, mert a legénység őrhelyét el nem hagyhatta, s ennél fogva a közös étkezésein sem vehetett részt, házhoz hozták nekik a sült halat, meg a bort és pedig bővebb mértékkel, mint kellett volna. A derék zsoldosok, hogy új parancsnokukat illendően megtiszteljék, addig ettek és ittak, amíg semmi sem maradt. Így esett meg, hogy lassacskán éberségük is alábbhagyott és állandó ölelkezés, meg duhaj éneklés közben minden egyébről megfeledkeztek.

Ez volt az alkalom, melyre Godeschalk oly régen várt. Mialatt tehát az őrei az italtól valósággal megbokrosodtak és a saját számlájukra még újabb italt is hozattak, az öreg szép csendesen felnyalábolta cökmő-ját, annyit amennyire egy menekülőnek szüksége lehet, nehogy útját megnehezítse. A királynétól, aki már régen tudott tervéről s akinek Henrik királyhoz írt levelét a ze-

kéje alatt hordta, már nem kellett, hogy bucsuzzon, de még volt egy teendője, a legnehezebb, amit súlyos megpróbáltatásokban gazdag élete reábizott, egy kemény, kéréletlen férfiúi kötelesség, melynek engedelmeskednie kellett. A duhajkodó legények között sikerült az öregnek a falon csüngő tört elcsenni, elrejteni és végig a lépcsőn az első emeleti terembe osonni.

A szíve még a tűzkeresztsége előtt sem dobogott oly hevesen, mint most, de még akkor sem, amikor — jégzajlás idején — a Rajna rianó jégmezején kellett átlóvagolni. Mert most a legnagyobbról volt szó, amit Henrik király és a felesége iránt érzett hűsége mellett ismert: a barátságról, amit polhaimi Herboló és arájáért érzett. Godeschalk néhány hete, amióta ebben a házban tartózkodott, öreg, erőtlen emberré vált; a meggyaláztatástól, ami a legbájosabb hölgyet naponként érte, olyan gyengeség fogta el, aminek csak a magába fojtott haraggal és a majdani bosszu érzésével tudott ellentálgatni. Most a bucsu órájában azonban ismét visszanyerte erejét, hogy a barátja arájának megtegye azt a szolgálatot, amit hűsége jelöl a királynénak akart teljesíteni. Az üres nagytermen lábujjhegyen osont végig és belépett Roswithához. Az udvarhölgy, háttal az ajtófelé, alacsony, kis zsámolyon ült, ke-

zével átkulcsolta felvont térdeit és felnézett a kis tetőablakra, melynek szűk keretében egyetlenegy, foszlott, a lemenő naptól vörösrre festett felhőpelyhely lebegett. Roswitha nem nézett hátra, mert ránézve már teljesen közömbös volt, hogy ki az, aki meglátogatja.

A folyosóról idehallatszott a tivornyázók vad, ittas ordítása, az összeroppanó padok, vagy székek recsegése és valakinek a harsogó kacagása. Mindez oly erőszakosan nyomult a kis szoba csendjébe, mint a finom, fehér nyak ellen induló vad férfimartók. Ez az ellentét és a fogoly mozdulatlan-sága, oly heves fájdalmat fakasztottak Godeschalkban, mintha Roswitha egész szerencsétlenségét és türelmes hősiességét csak ebben a pillanatban fedezte volna fel.

Beljebb lépett és halkan mondta:

— En vagyok, Roswitha... Godeschalk!

Roswitha megfordult, fénytelen szemmel nézett fel az öregre, azután, mint aki már alig tud visszaemlékezni, fáradtan bólintott.

— Bucsuzni jöttem hozzád, Roswitha — mondta az öreg. — Megkísérlem a szökést. A király Montechario felől közeledik és most talán már csak néhány óra járásnyira áll a várostól. Előbb nem szabadulhattam, mert Barbiano portyázói bizonyára elcsíptek volna. De most már magam is remélem, hogy

a király elé jutok. Hirül viszem neki, hogy a királyné még érintetlen, mert te feláldoztad magad érte. Minden óra, amit a király nem kénytelen ebben a hitben tölteni, életének nyeresége.

Minthogy Roswitha csak a fejét fordította Godeschalk felé, a testét nem, az öreg elébe kanyarodott és úgy állt az alacsonyan ülő leány elé, hogy eltakarta az ablakot. De Roswitha ezután is csak úgy nézett felfelé, mint az imént, mintha Godeschalk testén keresztül még mindig a foszlott, rózsaszínű felhőpelyhet látná.

Azután így szólt — és piros szája olyan volt, mint a seb:

— Isten ~~veled!~~

De Godeschalk folytatta:

— Semmi sincs, amit még rámbizhatnál? Talán... egy utolsó üzenet Herbelónak!

Erre a nőre, lassan, minthogy nagy mélységből, ismét vér áradt Roswitha sáppadt arcába és üveges szemében is új tűz ébredezett. Kezével egy elhárító mozdulatot tett és megrázta a fejét; de Godeschalk látva, hogy Roswitha nem jól értette szavait, elővette törét.

— Fogd — mondta, odanyujtva a fegyvert — fogd ezt a kést. Nem tudom elviselni, hogy így lássalak. Majd aztán mindent el-

mondok Herbolónak... hogy úgy haltál meg, akár a szent.

Erre, mintha az öröm fénye árasztaná el Roswithát, felemelkedett zsámolyáról és karját lassan, végzetszerűen nyújtotta a feléje tartott törért, régi vágya teljesüléséért. De karja féluton csüggedten lehanyatlott és lényé ismét sötétségbe és fájdalomba merült. Megrázta fejét és így szólt:

— Köszönöm, jó Godeschalk... a szereteted, amit még soha sem bizonyítottál anynyira, mint ebben a pillanatban. De az én gyalázatom erősebb a halálnál. Engem már ez se menthet meg.

Es miközben Godeschalk értelmetlenül nézett rá, mert hiszen jól tudta, hogy Herboló arájából nem beszélhetett gyávaság, Roswitha halk, csaknem éneklő hangon folytatta:

— Tudják, hogy én nem vagyok a királyné.

— Tudják? Tudják? — tört ki az öregből meggondolatlanul hangosan.

— Messer Luigi tudja és, ha én öngyilkosságot követnék el, azonnal elárulná Barbariának, hogy az a hölgy, aki hochhaimi Roswitha néven szerepel, a királyné. Hiába, sorsomat végig kell, hogy szenvedjem.

Es félrevont szájjal mosolygott a törre,

melyet a csodálkozástól megmerevedve, Godeschalk még mindig elébe tartott.

— Két nap előtt — suttogta Roswitha — még jókor jöttél volna... most már késő.

Godeschalk fejében, mely sokkal inkább volt a fegyverek tudományára berendezve, mint a lelki dolgokéra, a megszakított kérdések és félénk feleletek nyomán, a kifejezhetetlen gondolatok hatalmas serege keríngett.

Egyszeribe mindent titokzatosnak, zavarosnak és megoldhatatlannak látott. Valahól gonosz szellemek leselkednek az emberre, hogy megragadják és széttépjék. Es most beigazolódtott, hogy Godeschalk valóban veszedelmes pogány, mert hiszen — mondogatta — hogyan uralkodhatna isten olyan világ felett, melyben ilyen dolgok történnek! Ezt csak az ördög teheti. Törét szóltanul visszarejtette ujjasába és az ajtó felé indult. De mielőtt a szobát elhagyta volna, még egyszer visszaneézett. Roswitha, mint az imént, most is felvont térdekkel ült zsámolyán és felnézett a kis ablakra, melynek keretét az alkony lehulló pernyéje töltötte be.

*

Sulyos harcok és a talján csellel folytatott nehéz küzdelmek után, három oldalról

nyomult Henrik király seregeivel Brescia ellen.

A bresciai kastély tornyaitól már láthatók voltak az égő birtokok fáklyái s a környék parasztjai sűrű rajokban menekültek a város védőbástyái mögé. Francesco de Barbiano csapatai feladták előőrsvonalaikat, lassan visszavonultak és velük jött Alessandro Scala is, aki az utóbbi időben harctéri szolgálata miatt távol volt Bresciától. Gondolkozása ezekben a napokban még nyugtalanabbá lett, mint azelőtt volt, mert hiszen annyi ellentét küzdött benne, hogy ez mind csak áldatlan meghasonlásra vezethetett. Mint jó bresciai, aki szerette városát, habár polgártársait megvetette, lényegében nem kívánhatott egyebet, mint Brescia győzelmét és Henrik király pusztulását; másik oldalt állt azonban szerelme, életének legnagyobb és legkeserűbb élménye, melyből tiszta önzetlenségében, mint az ima szállt fel reménye, hogy a királynak mégis csak sikerülni fog feleségét megmenyiesíteni, remény, melyben benne élt felfoghatatlan fájdalom, az a bizonyosság, hogy ebben az esetben örökre elvesztette Margitot.

Mindezt megoldhatatlan csomónak érezte, melyet egyetlen fonal rángatásával csak még inkább összehogózott. Es emellett egyetlen embere se volt, akinek elmondhatta

volna ezeket a dolgokat; mert a királynénak legkevésbé szabadott sejtienie, hogy milyen vagyok és gondolatok környékezik; barátai egy pillanatra se haboztak volna, hogy az árulás gyanuját tovább szőjjék ellene; épp ily lehetetlenségnek tartotta azt is, hogy anyja szigorú felfogása előtt fedje fel a valóságot. Olyasmint érzett, hogy Itália földjén még nem esett szerencsétlenebb szerélni bizonyodalmat, mint az övé és, hogy Dante nagy költeményének minden balszerencséje pusztán a gyerekjáték az ő boldogtalanságához képest. Ezzel a szomorú teherrel tért haza és mogorva közönnyel fogott hozzá a napi élet és a fegyverszolgálat kötelességeinek teljesítéséhez. Minden gyengédségét a szeretett asszonynak hordta, természetesen rügyező bizalma jelének minden újabb ajándéka nélkül. Alessandro megdöbbenett attól a változástól, ami a királynéval rövid idő alatt, mióta utoljára látta, történt. Előbbi gyásza, szégyenszenvedése még ragyogó állapot volt ehhez a mostanihoz, mely, mintha fátylakba burkolná, vagy földdel fedné — lényének körvonalaait is majd hogy elmosta. Alessandro gyanította, hogy itt valami rendkívüli történhetett és gyanuja nyomozásra ösztökélte. Óvatos kérdései véletlenül éppen ahhoz vezették, aki a legtöbb felvilágosítást adhatta volna: Chingerin Barbarához.

A sváb leány telőtől talpig végigmérte Alessandrót és föltevését, amit csak az ifjú távolléte homályosított el, megerősítve érezte. Erre nyomban elhatározta, hogy adott pillantában sakkfigurának használja fel a fiatal nemest kockázatos játékában, melyet kiváltságos helyzetében, mint Luigi kedvese, mindenáron végig akart játszani. Mert Barbarának minden mesterkedése ellenére sem sikerült Luigit magához fűzni, sőt, mintha a hóhér csupán utálatot és irtózatot érezne iránta. Ezen az a lény sem változtatott, hogy Luigi azt, hogy a fogoly nem az igazi királyné, épp úgy, tudta, mint Barbara. Ezt egyébként a sváb leány abból is sejtette, hogy Luigi rettenetes fenyegetések közben megegyeszer megiltotta, nehogy titkukról bárkinak egyetlen szót is eláruljon: ennek a tilalomnak pedig nem lehetett egyéb nyitja, mint Luigi titkos viszonya ezzel a nővel. Ebben a gondolatmenetében Godeschalk szökése is megerősítette, amit csak Luigi közreműködésével tudott elképzelni. A lányok, akik még mindig durva részvétel tanúsítottak az állítólagos királyné iránt, akit egyébként annyi tisztelettel vettek körül, amennyi csak romlott lényüktől tellett, kérérlhetetlen lenézéssel árasztották el az elesapott szeretőt és nem egyikük kész volt a megüresedett állás betöltésére — egy

okkal több, hogy Barbara az egész ügyet egy bátor csinnnyel a maga javára fordítsa.

Mialatt Barbara mindezt még egyszer jól meghányta-vetette, alaposan szemügyre vette a nemes ifjút és anélkül, hogy pontosabb gyanúsításra támaszponthoz segitené, Alessandro felhevülését rejtélyes, meglehetősen értelmetlen fecsegéssel izgatta, miközben elég átlátszóan érezte, hogy valami ritka, nagy titkot tud. De tervét mindaddig még érlelni akarta, amíg meggyőződött, hogy Alessandro tényleg az az ember-e, aki a neki szánt szerepet eljátsza?

Alessandro ezek után egészen megzavarodva tért haza otthonába és anyja komor arcán eleinte észre sem vette a méltatlankodás fenyegető jelét. Estebéd után Madonna Katharina fiát a szobájába hívta és egy papirokkal borított asztalhoz vezette. Alessandro elcsodálkozva nézte az előkészületeket és azt a körülményes ünnepiességet, mellyel anyja leült és a fiát is helyel kínálta.

— Fiam — kezdte Madonna Katharina rövid hallgatás után — indítva érzem magam, hogy néhány olyan dolgot tárjak fel előtted, melyeknek a részletezése meglehetősen kellemetlen nekem s a melyeknek a rendezését és befejezését a legszivesebben a saját belátásodra bízom. De mivel úgy látom, hogy ezekben a dolgokban éppensé-

gel nem tanusítasz kellő lelkiismeretet és hogy belátásod nem elegendő ahhoz, hogy a helyzetet tisztán felismerjed, kénytelen vagyok, bár nem szívesen, de mégis mindakettőnk érdekében, erről is beszélni veled.

Ezzel Madonna Kátharina felemelte az asztalon fekvő pergamentek egyikét, az ampolna fénykörébe tölta és a lap kerete fellett fürkészve nézett a fiára, akit ez a bevezetés méginkább kihozott sodrából.

— Tudod — folytatta Madonna Kátharina — hogy én a vagyonunk felett való rendelkezés jogát teljesen néked engedtem át, abban a fellevésben, hogy bizalmamhoz minden tekintetben méltónak fogsz mutatkozni. Nem törődtem azzal, hogy barátaid és kortársaid esztelen életében te is részt vettél, ámbár a mi vagyoni viszonyaink csak alig egynéhányét közelítették meg. Intézkedéseidnek soha sem álltam az útjukba, bár jórésze nem volt a kedvemre való, így főként — őszintén megmondom — birtokunk elkótyavetyélése. Véletlenül ez az egy azonban jól sikerült, nem tudom miért? — vajjon csak az események rendelése folytán, vagy, mert bölcsen előreláttad a bekövékezendőket? — nem tudom. Tény, ha a birtok ma még a miénk lenne, tehetetlenül nézhetnők végig, hogy a német király, akit az Isten verjen, miként pusztíttatja és égetteli

fel gyujtogatóival. Ennyiben tehát a mi javunkra dőlt el ez a vásár. De, ha akkor sem voltam már megelégedve cselekedeteddel, most még kevésbé lehetek az, amikor tudom, hogy az eladás csak azért történt, hogy a bevételt elherdálhasd.

Anyjának tiszta jólrendezett és nyilván előre végiggondolt beszéde nem tévesztett hatást Alessandróra, egyuttal azonban, mivel Alessandro nagyon jól sejtette, hogy a szónoklat hová fog kilyukadni, dacos szembezállásra ösztökélte őt. Es most már gunyos fölényel hallgatta, amikor Madonna Katharina folytatta:

— Jóságigazgatónk, dacára a hozzád érzett ragaszkodásának, hosszú habozás után mégis rászánta magát, hogy könnyelműségdről értesítsen és tudtomra adja, hogy az akkortájt lefizetett vételár jórészt elment. Es mindez, fiam, olyan időben, amikor ostrom fenyeget bennünket és, amikor semmi sem szükségesebb a készpénznél, hogy nyomor és éhség ellen védekezhessünk. Nem akarom elhallgatni előtted, hogy igenis, nagyon elégedetlen vagyok veled, annál inkább, mert jól tudom, hogy a pénz hová uszott, hogy meggondolatlanságodban milyen fajta élvezetekre szórtad el. Es, ha tényleg el akarjuk kerülni a várható szomorú napokat, könyörögnöm kell: térj vissza, fiam! Gon-

dold meg, hogy szülővárosodat már első-
izben megbosszultad akkor, amikor ezt az
átkozott királynét meglátogattad, másodszor
már csak egy utcai lánnyal szennyezted be
magad.

Alessandro gunyos tartózkodásának kor-
látaival erre fájdalmas harag törte át és oly
hangosan kiáltott, mintha zászlót lobogtatna:

— Egy király felesége ő... és nincs olyan
szerencsétlenség, ami lényéből bármit is el-
rabolhatna.

De Madonna Katharina szigorú arcára
a nemes asszony hajthatatlan gögje rajzo-
lódott, az a gög, mely minden szerencsét-
lenség, sőt a saját vétkei iránt is közönyös,
amikor megesett gyalázat felett kell itélkez-
nie. Azután, keskeny, vértelen ajakkal, de
keményen csak ennyit mondott:

— A te királynéd... az örömtanyán van!

Ez a szigorú ítélet ahelyett, hogy elővi-
gyázatra intette volna Alessandrót, ellenke-
zőleg, áradózó, lelkes Hymnusra ragad a Min-
den, amit eddig gondosan elzárt magában,
mind a kételye, aggodalma, vágya, mind a
gyötrelme és boldogsága, most forrásokká
váltak, melyekből a királyné dicsérete öm-
lött. Nem győzött eleget beszélni a szépsé-
géről, jóságáról és engedelmességéről, mély
szomorúságáról és reménytelenségéről. Fel-
hevülésében ugyan egyetlen szóval sem árul-

ta el a királyné iránt érzett szerelmét, de a mód, ahogyan mondta, mégis mindent elárult. Erzései eksztázisban törtek elő a szívéből és még fokozta azokat az eddig elzárt szavak csengése. Ezek a szavak Alessandro saját elcsodálkozására most annyi ragyogással és szépséggel szállottak fel, mint a poraiból megelevenedett Phönix.

Amikor Hymnusát befejezte és ismét magához tért, tekintete két hideg, szürke, fürkésző szemmel találkozott. Alessandro teljesen elfelejtette, hogy az anyja előtt beszélt és utána most olyasmit érzett, mint, aki elárulta szerelmét.

Madonna Katharina nem zavarta fiát beszédében, egyszer sem vágott a szavába, közben azonban pontosan megfigyelte. Tehát igaz volt, amit a bresciai anyák és asszonyok meséltek, hogy a perditáknak ez a királynéja eszét veszi a férfiaknak, hogy mindnyájukat megőrjiti, mintha varázsereje lenne. Nem volt túlzás, hogy a férjek már nem kívánták feleségeiket, a fiatal emberek nem vágyódtak aráik után, hogy házastársak és szerelmesek között mindenütt szakításra került a sor, hogy a férfiak már nem törődtek a pénzzel, megvonták családaitól és az örömtanyára rohantak azzal, hogy ott a közös érdekért hozott áldozat ürügye alatt, alantas gyönyöreikért szórják el. Es

Madonna Katharina a saját fia példáján látta, hogy a férfiak miként fogadták asszonyaik jogos kifakadásait, hogyan utasítottak el maguktól minden megfontolást és, hogy mennyire csuffá tették övéik felháborodását. Brescia egyetlen asszonya sem hallgatta el, hogy Barbariano bosszuját férjük hűtlenségével és fiaik kicsapongásával kellett megfizetniök és valamennyi úgy gondolkozott, mint Katharina, hogy az ellenséges bosszúnak ezt a szent cselekedetét nem szabad többé megismételni, mert az csak a kéjszóvargás elterjedéséhez vezethet. Elég baj volt, hogy a férfiak mindig bosszúkötelségükre hivatkoztak haragvó asszonyaikkal szemben, de még nagyobb baj volt, hogy Alessandro olyan dicshymnusra ragadtatta magát, mintha Szűz-Máriáról beszélne, nem pedig egy meggyalázott asszonyról; mert ebből aztán kitűnt, mennyire szerelmes ebbe az asszonyba. Itt volt az ideje, hogy Brescia anyái és asszonyai végre szembe szálljanak a veszedelemmel és egyesülve véget vessenek a férfiak esztelenkedésének.

Gondolataiban eddig jutott Madonna Katharina, amikor Alessandro lelkes beszédét befejezte. Alessandro még látta anyja szemében gondolatának nyomait, amiktől hideg borzalály futott végig rajta.

Madonna Katharina azonban hamarosan

belátta, hogy minden további szó csak még inkább felkorbácsolná Alessandro szenvedélyét, ezért tehát megelégedett ennyivel:

— Lehetséges, hogy minden úgy van, ahogyan mondd. Hinni akarok neked, de ez mitsem változtat azon, hogy esztelen pazarlásodnak véget kell vetni. Elvárom a saját eszedtől és az anyád iránt érzett szeretetedtől, hogy pénzünk maradékát ezután megőrzöd, mertha, nem is hederítve szemrehányásomra, így folytatod, kénytelen lennők ajánlatot tenni a Signoriának, hogy fösszon még nagykorúságotól és vonja meg tőled a vagyonkezelés jogát.

Alessandro lehorgasztotta a fejét és kiment a szobából, elszánva, hogy olyan új pénzürrásokat hajszol fel, melyek anyja előtt egyelőre rejtve maradhatnak.

*

A Brescia teljes körülzárását megelőző utolsó napokban a menekülő parasztok áradata rohanó folyamná dagadt, olyannyira, hogy a tanács már azzal a tervvel foglalkozott, hogy a város valamennyi kapuját bezáratja. A tanács ugyanis jól sejtette, hogy a királynak célja, mennél nagyobb ember tömeget zsúfolni a város falai közé, hogy fegyvereinek erejét még az élelmiszerhiánnyal is növelje. Annak a napnak reggelén,

melynek déli óráiban végre kiadták a parancsot, hogy a város kapuit be kell zárni, még egy ijedt, rémülettől korbácsolt parasztraj jött be a városba, nyomoruságos népség, — egy halom gyerekekkel és hemzsegő aszszonnyal — mely csekély ingóságát kétkezekű kordélyokon, vagy az öszvérei hátán hozta magával, itt-ott némi ágyneművel, amit hanyag gyorsasággal szintén a kordélyokon helyeztek el. Kiabálva és zajongva tolongtak be a kapun, ahol akkora rendetlenség volt, hogy egyes családok hozzátartozói gyakran jómesszire sodródtak egymástól, akik aztán azzal a törekvésükkel, hogy újból találkozzanak, még csak növelték a zürzavart.

Az egyik ökrös szekér mögött fiatal paraszt baktatott, bátor arccal s a hátán batyúval, olyan mély beszélgetésbe merülve a szekér tulajdonosával, mintha maga is a fogathoz tartoznék. A parasztgazda, aki beteg felesége mellett, három gyermekét és néhány ládát szállított szekerén, csak a menekülők tolongásában ismerkedett meg a fiatalemberrel. Az utóbbi különösen azon a veszélyes helyen volt nagy hasznára az ökrösgazdának, ahol egy felborult szekér körül támadt verekezésben, szokatlan erővel küzdötte ki az átjárást.

A kérdésből, melyet a fiatalember, a ka-

pu alatt, kísérlőjéhez itézett az utóbbi azt következtette, hogy az idegen messze tájékról jöhetett és még soha sem volt a városban. Mialatt az ifju fürkésze vizsgálta a két oldalt emelkedő hatalmas tornyokat, a paraszt így felelt:

— Ez itt a Porta Venezia — és hozzáfüzte a megjegyzést, hogy a fiatalember nyilván nyugatról valósi; amit kiejtésének bizonyos keménységéből gyanít.

A fiatalember, ho ott a paraszt megjegyzése erre látszólag semmiféle okot sem szolgáltatott, haragos mosollyal felelte, hogy nem nyugatról, hanem északról jött.

Amikor a kapu belső oldalához értek, ahol az idegen tekintetével ismét a falakon, szuroktartókon és felvonóhidakon kalandozott el, fekete lebernyegben egy férfi tűnt fel, aki a védőbástyához vezető kőlépcsőn állva, sötét arccal nézett le a menekülők csapatára.

— Ki az a harcos ott a lépcsőn? — kérdezte a fiatalember társát.

A paraszt elfojtotta a hangját és megörnyedve, mint akinek érdekében áll, hogy a katona figyelmét magára ne vonja, felelte:

— Az a mi főparancsnokunk. Messer Francesco de Barbiano.

S amikor rövid tekintetét újból felemelte, rémülten vette észre a fiatalembert, akinek

az arca lakóhalványra vált és a pofacsontján két, kerek vörös folt viritott. A kéz, mely félig felemelve a szívfelé indult, ökölbé szorult és a begörbitett karmók félett két szem ragadozó, harcra vágyó, bátor saste-kintete lángolt a lépcsőn álló fekete férfi felé. De mindez még az alatt megváltozott, amíg a paraszt a fiatalembert bámulta: az ifju szemének és arcának lángjai kialudtak és görcsös ujjai megoldóttak.

Ez az érthetetlen változás furcsán érintette a parasztot, egyszeribe fenyegetőnek és ellenségesnek találta kísérője lényének idegenszerűségét és arra gondolt, hogy a háboru és a menekülés borzalma gyakran olyan fickókat kerget világgá, akiket jobb kikerülni, mint összeakaszzkodni velük. Az ut a megnemérlésről a biza'matlanságig már nem volt messze parasztunknál, akit a háboru méltatlanságai már amugy is nagyon megviseltek. Így tehát szívből örült, amikor az idegen a Dom-téren megállt és bucsut vett eddigi társától, mivel — mint mondotta — jóbarátai várták Bresciában, akik már szállást is biztosítottak a részére.

Miután a fiatalembert még azt is elmagyaráztatta magának, hogy merre keresse a Via Santa Faustíná-t, megrázta a paraszt kezét, gyors javulást kívánt a parasztaszonynak és tovább sietett. Amikor azon-

ban a dómot megkerülte és kísérijét is szem elöl vesztette, nem törődött tovább a megjelölt iránnyal és úgy állt meg, mint akinek nincs is határozott célja. Azután lassan, tétován ballagott tovább az utcákon, mint egy a sok idegen között, akik most elevenséget hoztak a városba. Itt-ott egy sarkon, vagy kisebb téren megpihent, fűlelt a járókelők beszélgetésére, azután megint tovább ment, hátán kis batyujával, mint a löbbi lakástkereső.

Néha egy-egy menedékhely előtt pihenőt tartott, körüljárta a házat, megnézte az udvart és a hátsó homlokzatot, aztán újból folytatta útját, mintha kifogása lenne a látottak ellen. Így kódorogta végig egész nap a várost, amíg estefelé egy ember, aki észrevette rajta, hogy lakást keres, megszólította. Ő tud — mondta — egy tiszta, csinos kvártélyt, ahol éppen kiadó hely is van; mivel pedig az idegen a bresciai ajánlatát elfogadta, nyomban végigvezette a kis házak tömkelegén, a kastély alatt. Miután ezt a városrészt rövid ideig keresztül-kasul kóborolták, egy házcsoporthoz értek, mely összefüggő egészet alkotott, közös udvarral és kijáratokkal mind a négy utcácska felé.

A hatalmas udvaron olyan sürgés-forgás volt, akár a méhkasban, folytonos jövesmenés, lőtás-futás mind a négy kapun, élénk

nyüzsgés, melyben az egyes ember eltűnt. Az idegent egy piszkos, izzadt házfelügyelő-féle fogadta, minden fölösleges kérdezősködés nélkül apró, sötét kamrába vezelte, melyben holmi szalmavacok és egy durva takaró szolgáltak fekhelyül; miután a fiatalember még némi aprópénzzel jutalmazta kísérőjét, az utóbbi elkészönt és magára hagyta az új kvártélygazdát.

Az ifju azon nyomban végig dőlt fekhelyén, mélyet sóhajtott és tágra nyitott szemét mereven a pokrócra szegezve, így maradt, amíg besötétedett. Valamelyik szomszédos templomtorony esti harang zugása azonban hirtelen felverte különös állapotaiból és heves tevékenységre változtatta eddigi tunyaságát. Batyuját gyorsan magához vette, felbontotta, kivett egy öltözet ruhát, amit sebtiben magára öltött, parasztgunyáját pedig összenyalábolva, begyömöszölte a batyuba. A szegényes szobában most egy fiatal, olasz nemes állott, aki, miután néhány pillanatig feszülten figyelt kifelé, kiosont az elhagyott folyosóra, ahonnan azután már lecsillapultan és magátólérletődő nyugalommal ment le a lépcsőn és keresztül az udvaron.

Az itt ácsorgó, vagy lépcsőkön heverő emberek közül nem egy meglepetten nézett utána, csodálkozó arccal kérdezve, vajjon,

nek a nemes ifjunak? A legtöbben azonban nagyon is érthetőnek találták megjelenését, mint hivatalos személynek. Ertesülésük szerint, ugyanis a tanács valamennyi vendégfogadót és szálláshelyet kiküldöttekkel ellenőriztette, hogy mindennemű kihágásnak és kémkedésnek elejét vegye.

Amikor az idegen az utcára lépett, egy pillanatig megkönnyebbülten állt meg, aztán apró pergamentlapot húzott ki ujjasából, melyre vázlatos vonásokkal holmi térképféle volt felrajzolva. Ennek részleteit az egyik földszinti ablak világánál pontosan az az emlékezetébe véste. Amint a tervrajzot — mintegy fényvonalakkal — az agyába rögzítette, minden további habozás nélkül odébb állt, jobbra-balra kanyarodott, paloták és templomok során haladt el és alig egy fertályórányi kerülgetés után, a szállásától nem messze fekvő örömtanyához ért.

Az őrseget Barbiano parancsára ellávolították a folyosóról, mert most minden embernek a várfalakon volt a helye. Amellett — mióta a kapukat bezárták — csaknem lehetetlenségnek tetszett, hogy a foglyok szökést kísérelhessenek meg, főként, miután a marsall szabadulása után, már cinkostársra sem számíthattak. A kapu mögött ezuttal tehát csupán a vén kulcsárné állott, mi dolga lehet ezen a tömegszálláson en-

aki az idegent, tekintve, hogy abban a pillanatban, amikor a küszöböt átlépte, egy tekintélyes pénzdarabot vetett oda neki, olyan tökéletes gavallérnak tartotta, mint bárkit, aki valaha az örömtanyán megfordult.

A felső emelet nagytermében valamenyi leány Simonetta körül ült, aki lustán és álmosan pengette gitárját, melynek hurjairól a tépett, ciripelő hangok fáradtan és kelletlenül töredezték. Ámbár az idegen minden véletlennel szemben, főként pedig a rangjabeliekkel való találkozására esetére teljesen felkészült, mégis áldotta szerencséjét, hogy egy kövér embert kivéve, aki nyilván a lényéhez való hasonlósága miatt, Carlotta körül legyeskedett, senki más nem volt a teremben. Beléptekor Barbara felemelkedett ültéből, hízogó, macskaszerű mosollyal az idegen elé ment és szerelmes pillantásokat vetve rá, karonfogta.

De az idegen visszavonta karját és nyers, tört hangon rászólt:

— A királynéhez akarok menni!

Erre a sváb leány keserves, dühös arcra fordult és gunyosan felkacagva visszament az asztalhoz; ezalatt a terem sötét szegletéből egy ember lépett ki és egyenesen az idegen felé tartott:

— Ezer dinárt — mondta Luigi s emelt oly leplezetlen gyűlölettel és alattomos

reselkedéssel nézett az idegenre, mint aki sokkal közelebb áll ahhoz, hogy tört dőljön a bordái közé, minthogy közvetítői köteleességét teljesítse. E kis világ őrzője olybá tűnt ebben a fülledt érzékiséggel és durva gerjedelmekkel teli levegőben, mint akinek gyűlöletes bizalmatlanságában a gonosz szellemek minden ereje egyesült, akár a méreg, keverve mindazokból a vétkekből és gazságokból, amik itt az embereken elhatalmasodtak. Holott lényegében ez sem volt egyéb, mint legvégső fokozása annak az ájulásba menő haragnak, aminek már semmi köze a kezdetleges irigységhez és fékezhetetlen sóvárgáshoz, hanem valami, ami már a kétségbeeséssel párosult, tudva, hogy ezt a borzalmas eljárást a királynéval még mindig tűrni kénytelen.

Az idegen zekéjéből elővette erszényét és egy halom aranyat számolt le az asztalra. Luigi tekintetével mogorván futott végig a gyönyörök csillogó adóhalmazán, már éppen készült, hogy az egészet beseperje, de hirtelen mindent abbahagyva, élesen az idegenre nézett és így szólt:

— Nem ismerem az urat.

Az idegen nyugodtan felelte:

— Talán itt az a szokás járja, hogy az ember meg is nevezze magát? Meg kell jelölni az aranyakat, hogy kitől valók?

Es amikor Luigi erre nem tudott, mit felelni, az idegen folytatta:

— Hát akkor vezess a királynéhoz!

Ebben a pillanatban valaki lefelé tartott a másodemeleti lépcsőről, a fénycsóvában, amit a lámpák a léposók aljára vetettek, feltűnt a rosszlányok hegyes cipője és zöld alsóruhája, majd a terembe lépett Roswitha és lehorgasztott fejjel tovább ment. Luigi szelid, gyengéd hangon, mely egyuttal alázatosan kért bocsánatot azért, amit mondanía kell, megszólította Roswithát:

— Egy idegen van itt... királyné...

Roswitha felemelte bánatos arcát és szembe fordult a nemes ifjuval, aki a magasztos jelenség látiára, ösztönszerűen egy lépést tett a hölgy felé s egyuttal könyörögve emelte fel kezét. Roswitha szeme kekre nyílt a meglepetéstől, egyébként azonban egyetlen arcizma sem rándult meg, tekintete találkozott az idegenével és mindkettő gyors megértéssel simult egymáshoz. Még Barbara élesszemű gonoszsága sem fedezett fel egyebet Roswitha arcán, mint halálos rémületet, ami mindannyiszor megrohanta, amikor kegyéért jelentkezett valaki.

Megadása jeléül Roswitha most újból lehajtotta fejét, megfordult és szobája felé indult; az idegen utána.

A faistennő mellett égő mécstől alkonyi

pir árasztotta el a szobát. Roswitha háttal állt meg az ajtóhoz és a férfi mögötte, saját lelki nyomorúságában is néma részvétellel nézte az asszony fáradt pihegését és vállának heves vonaglását.

— Tudtam, hogy jönni fogsz — mondta halkan Roswitha és ezekben az egyszerű szavakban, mintha a szenvedő emberiség minden panasza reszketett volna. — Ereztem, amint jössz, amint egyre közelebb érsz és amint a városba léptél... Ereztem, tudtam, hogy látni foglak, Herboló....

Polhaimi Herboló még mindig nem szólt egy szót sem, csak állt egy helyben, mint akinek gyökeret vert a lába és amikor Roswitha végre arccal fordult feléje, könnyeket látott arája szemében, nagy és drága könnyeket, melyek úgy pörögtek le arcán, mint ha már rég ismerték volna az utat. Herboló erre kezét nyújtotta arájának, de Roswitha visszavonta a magáét és tekintetével némán kérlelte az ifjút, hogy meg ne érintse.

— Godeschalk megjött — mondta Herboló — addig szörnyen fájt, hogy itt kellett tudnom téged. Dehát Godeschalk mindent elmondott... A király lelke megkönnyebbült, én azóta nem is tudok magamról... minden összetört bennem. Mért is kellett Itáliába jönnünk?

Roswitha kezét az arca elé kapta, mint ha a fényt, az emberi hangot és mindent, amiben élet és érték van, el akarna távolítani magától.

— A mi boldogságunk drága porcellán volt — mondotta Herboló és szava idegenül hangzott, mert hiszen azelőtt soha ilyen hasonlatokat nem használt — és egy rosszindulatu szolgál a földhöz vágta és darabokra törté. Es az Isten eltúrte ezt!

A pogány kételyt, amit a hitetlen Godeschalk is csak gondolatban mert elkövetni, Herboló kimondta és Roswitha ebből felismerte, hogy a lelke mennyire tépett és feldult lehet, mert ez a kifogástalan nemes eddig hálás és hívő ember volt, akit boldogsága mindezideig abban a derűs bizonyosságban tartott, hogy az embert Isten különös kegyelme védi. Es Herboló példája rávilágított minden istenkáromlás bűnösségére. Roswitha most borzalommal gondolt arra, hogy annak idején önmaga is ebbe a bűnbe esett, amikor a leplet megszűnt a szüzanyára borítani, csak hadd lássa az elkövetett borzalmakat és gyalázatot, ha gyenge volt ahhoz, hogy segítsen.

Most riadt pillantást vetett a falra és, amikor Herboló Roswitha tekintetét követve a fa-Madonnát meglátta, olyan hangon foly-

tatta, mintha valaki, idegen lenne jelen, aki értesíthezné az Urat káromlásáról.

— O... Isten... jóságos és hatalmas, mondják a papok. Tetszik neki, hogy templomokat építünk és a pogányok ellen harcolunk, csak azért, hogy Jeruzsálemet felszabadítsuk. Es imáink és a templomi persely pénzesörgése is a tetszésére van; de hol volt a jósága hozzád és hozzám? Es a hatalma?

— Hallgass, Herboló! — kiáltotta Roswitha, könyörgéssel nyújtva feléje kárját — örök üdvösségeddel fizethetsz bűnödért. Mensd meg a lelked, ha már a boldogságunk elveszett.

De Herboló minden jámbor megfontolást elrugott magától és valósággal örjögött. Szerelmét látta maga előtt, fáradtan a bánattól, a sirástól és a sok éjszakai virrasztástól, homlokán a szomorúság redőivel és puha, gyakran csókolt ajkát beszenyyezve a kicsapongásoktól, melyeknek martalékul vetették oda, idegen kifejezéssel riadt szemében. A büszke szüziesség mind e sok megváltozása, amit a perditák életmódja idézett elő és a rombolás, amit a gyalázat követett el rajta, kézzelfogható, hangos vádak voltak. Es Herboló az örökéő vörös fényében maga előtt látta a szüzanya faszobrát, a mennyei királyné pompás palást-

jával, fején a koronával és azzal a mosolylyal, mely most megmerevedett csufolódásként hatott rá. Minden földi és mennyei gonoszság fogalmát látta most ebben a faszoborban, már nem is halott faragványt hanem egy élő asszonyt, aki az érintetlenség magaslatáról gunyolja a megkínzott áldozatot. Es erre törét kirántva hüvelyéből, egyenesen a szobornak hajította, úgy, hogy az reszketve állt meg a fában.

De Roswitha erre fülethasogató, borzasztó kiáltásban tört ki és ágyára hanyatlott, fejét a párnába furva, nehogy az istenítélet mennydörgését hallani kényszerüljön.

Herboló alig, hogy tettét elkövette, a sebzett szobor láttára és szerelmének sikolyára ismét észbe kapott és nyomban mély megbánást érzett. Nem annyira a saját istenkáromlásától ijedt meg, mint inkább attól, hogy Roswithát ennyire megrémítette és jámborságában oly nagyon megsértette. Most teljesen magánkívül térdre hullott az alélt Roswitha előtt, csókokkal borította kezét és mindazokkal a gyengéd nevekkal becézte, amiket ifju szerelmük boldogabb napjain talált ki a részére. Így sikerült is végül megnyugtatni aráját és Roswitha teljesen átengedte magát Herboló gyengédségének és szerelmes kedveskedéseinek, mindezt félig kábulatban, ami elfeledtette vele, hogy hol van

és, hogy az élete mennyire összetört. Az első vonzalom minden virágzása és illata övezte újból és ismét látta multjának derűs ösvényeit és a lovagi tornákat, melyeknek a dicsőségét Herboló hódolattal rakta lába elé.

De, mikor felpillantott és magát a szobában, a tört pedig a szüzanya szobrában meglátta, újabb borzalom remegtette meg és a két kezét védekezve tartotta maga elé. Herboló, mintha megértette volna Roswithát, felállt, a Madonnához lépett és végtelen elővigyázattal kihuzta törét a fából. A visszamaradt tátongó seb láttára most aggodó gyorsasággal rejtette el a tört, mellyel Roswithát akarta megölni. Mert Herboló azért jött, hogy úgy a maga, mint szerelme szégyenének véget vessen, tekintet nélkül arra, hogy a királynéval mi lesz. Volt egy pont, ahol az ilyen hűség büntetté vált és ahol már nem kötelezett senkit. Mérhetetlen fájdalomában, mely néha csaknem az eszét vette Herbolónak, teljesen magátólérthetőnek tartotta ezt. Ennélfogva nem is hederített Godeschalkra, aki a királyhoz való hűségét mindenek fölé helyezte s végül, amikor már attól tartott, hogy el sem bocsátják, egyszerűen megszökött a német táborból.

Most azonban minden megváltozott, mintha a szüzanyára irányított törvetéssel ez az őrző dac is megtört volna benne.

Herboló haragja elillant Roswitha kimondhatatlanul bánatos szelidségében és érezte, amint ez a gyenge lény lassan urrá lesz felette. Már nem érzett se reményt, se égő fájdalmat, csupán fáradt ernyedtséget, ami, mint valami borongó folyam sodorta tovább a dolgokat és eseményeket.

Herboló most ott ült az ágyon, Roswitha mellett és kezét a kezében tartotta, Roswitha pedig, aki sokáig szótlanul merengett maga elé, a multról kezdett beszélni. Az imént jöttévi felejtésként érezte még az emlékezés varázsát és most egy: »Emlékszel-e még...«-gel igyekezett újból felidézni azt. Így, kéz a kézben, ismét boldogságuk felé fordultak és úgy beszéltek mindenről, mint valami másik bolygó eseményeiről. Csodás szépségekkel és szorongó bánattal teli álmotájakon barangoltak kettesben, amíg Roswitha arcán ismét megjelent elvesztett megoldja.

Es, amikor már nem volt mit beszélniök, némán ültek egymás mellett és az elmondottakon merengtek, egyre messzebb és messzebb néztek, amíg minden a távolba bágadt, amíg minden eltűnt.

Hajnalra járt már és a kis ablakrésen hűvös szellő sóhajtott be, amikor Herboló gyorsat rándítva magán, felugrott. Két kezét hosszában végigjártatta a saját testén, cso-

dálkozva, hogy ismét rátalált, mert hiszen oly sokáig a testetlenség világában időzött.

— Nem akarsz a királynéval is beszélni? — kérdezte Roswitha szeliden.

— Nem — felelte Herboló hevesen, mert hiszen gondolatban elárulta asszonyát és lelkiismeretének ezzel a terhével nem mert a szeme elé kerülni.

— Mennem kell — mondta — mert, ha ki akarok jutni a városból, fel kell használnom a hajnal homályát. Reggelre a király megtámadja a várost.

Roswitha lehajtotta fejét, mire hajfonata a vállán át előre hullott. Herboló arája fején meglátta a vonalat, mely gazdag haját kétfelé választotta, látta fehér fejbőrének csillanását és kimondhatalan, fájdalmas meghattottságot érzett. A keze ökölbe szorult s a melle elfojtott zokogással telt meg.

— Még egyszer... elhagylak... — mondta nehezen — itt kell... — de nem tudta tovább mondani.

Roswitha elkapta Herboló kezét és ajkát hosszu, forró csókkal szorította rá.

— Megmondhatod a királynénak, hogy itt voltam — mondta Herboló — és, hogy be vesszük ezt az átkozott várost, még ha ez a Francesco de Barbiano maga az ördög lenne, akkor is.

Most megint a harcos szólt Herbolóból és ébredő haragja ismét erőt és bátorságot adott neki. Szeliden vált el szerelmétől, mégegyszer, hosszan megölelte, azután félénk oldalpillantást vetve a sebesült szűzanyára, az ajtó felé indult. De a seb — amit Herboló nyomban észrevett — bezárult, keblén nyoma se látszott a tördöfésnek, a szűzanya fateste csodálatosképpen meggyógyult. Es ekkor Herboló tudta, hogy a jóságos Anya megbocsátott neki és, hogy tisztaságában hasonmása kétségbeesett fájdalmát is megértette.

Luigi mester röviddel azután, hogy az idegen Roswitha szobájába lépett, éles sikoltást hallott, mire nyomban az ajtóhoz rohant, elszántan, hogy ha kell, akár feltörje. De aztán semmi gyanusát sem észlelt. Odabén minden csendes maradt és Luigi nem mert behatolni a szobába. De az eset mégsem hagyta nyugton; a lelkében határozatlan érzés maradt vissza, hogy ott benn, abban a szobában ma valami rendkívüli történik.

Ezen az éjszakán nem is ment fel a szobájába, hanem leült a lépcsőaljára, szemét Roswitha ajtajára szegezve, készen arra, hogy minden pillanatban felugorjék és a segítségére siessen. A reggeli szürkületben

látta kilépni az idegent, egy ideig még háttal időzni az ajtóban, aztán lassu, nehéz léptekkel távozni, mint valakit, akinék nagy élményben volt része. Féktelen gyűlölete erre ismét az idegen ellen fordult és nem sok hujja volt, hogy orvul neki támadjon. Luigi, Herboló mögött szintén le ment a lépcsőn, a kapu alá állt és tekintetével addig követte az elhagyott utcán távozó ifjut, amíg a legközelebbi sarkon befordult és eltűnt.

Volt valami titokzatos e fiatalember körül, ami fogva tartotta Luigi gondolatait és arra kényszerítette őt, hogy folyvást visszatérjen ehhez a ponthoz; és mennél tovább kerülgette kérdéseit, annál izgatottabb lett. Ez addig tartott, amíg újból remegés lepte meg, amit az utóbbi időben mindig görcsök követtek, azok a görcsök, amelyekből aztán kifordult tagokkal és habzó szájjal eszméletlenül esett össze.

Amikor már nem tudta tovább elviselni, hogy mindig eredménytelenül térjen vissza gondolataihoz, felkereste Roswithát azzal az ugyszólván tettetett kérdéssel, nem tudja-e ki volt az idegen?

De Roswitha most egészen különösen viselkedett. Ahelyett, hogy felelt volna, néhány pillanatig mozdulatlanul állt a helyén és csak a távoli morajra figyelt, a dübör-

gésre és kiáltozásra, mely a közeli Oliveto San Pietro bástyájáról hallatszott ide, ahol a király a várost megtámadta. Néha egész tisztán hallható volt a tompa zöreje, mellyel az ostromgépek a falaknak törtek, azután meg a tábori túlkösök éles harsogása, ami sárga madárként röppent fel a harc zenébonájából. Roswitha tudta, hogy Herboló most az arája megszabadításáért harcol; maga előtt látta bátor, a küzelemtől hevült arcát és ebben a pillanatban a világért sem ákarta eltageadni őt. Nem is gondolt arra, hogy mi lehet abból, ha most megvállja az igazat; ugyszólván azt sem tudta kihez beszél és így fájdalmas göggel és nyugodt hangon felelte:

— A jegyesem volt, polhaimi Herboló, aki meglátogatott és aki a szabadságot hozza nekem.

Erre Luigi úgy osont el, mint akit megverték, egy sarokba kuporodott, ahol reszketve és kotló bambasággal addig ült, amíg a görcsrohama rájött. Amikor ismét eszméltehez tért, Barbara már mellette foglalatzkodott; ez a látvány sebzett lelkét, mely Roswithával volt tele, oly heves haragra lobbantotta, hogy, mint valami undorító állatot, kemény szavakkal és ökölcsepásokkal kergette el a sváb leányt magától. Azután remegő térdekkel és vacogó fogakkal felállt

és sovány karjait lóbálva, ide-oda támolygott szobájában, amíg egy karosszékbe roskadt. Erre aztán olyasmit érzett, mintha furcsa világosság áradna a fejébe, valami nagy, erős fény és mintha iménti rohama csak egy új felfedezés útját nyitotta volna meg előtte.

Zavaros gondolatai egyszeribe természetes sorrendbe rendeződtek, melyet polhaimi Herboló új neve nyitott meg. Most először hallotta Luigi ezt a nevet, de mintha már réges-rég ismerné, olyasmit érzett, mintha sűrű fátylak hullanának le mindarról, amit pedig magátólérthetőnek tartott. Természetes: Roswitha szereti ezt a polhaimi Herbolót — ez a tényynyé vált sejtés — és Luigi-nek nem maradt egyéb hátra, mint a kérdés, hogy most aztán, mi az ő dolga ezzel a ténnyel szemben. S ekkor szánalmasságának, gyengédségének és önzésének minden nyomorusága rászakadt. Mivel Roswithától nem tudott megválni, elhitette magával, hogy előbb vezekelnie kell bűnéért. Polhaimi Herboló ma éjjel talán meg akarta szöktetni aráját és ő, ahelyett! hogy elősegítette volna a tervet, a küszöbön leselkedve megakadályozta menekülésüket. És így, vezeklés helyett, napról-napra újabb bűnöket halmozott magára.

Mialatt Luigi ezeken a dolgokon töpren-

gett, Barbara a lehető legrosszabbkor lépett az útjába. A sváb leány panaszkodni jött Roswithára.

Mint annyi sokszor, Barbara ma is civódást keresett gyűlölt vetélytársával; valami csekélység, ugyszólván semmiség miatt, ami azonban elég ürügy volt, Barbarának hogy szidalmakkal és csufságokkal alázza meg Roswithát. Ma egy szalag volt az ok, egy szalag, mely eltűnt a sváb leány szobájából s amelyről Barbara azt állította, hogy Roswithánál látta. Teljesen értelmetlen vád volt ez, amit a többi leány épp úgy tudott, mint Barbara maga. De Roswitha nem találta méltónak, hogy akár egy szóval is feleljen az otromba rágalomra, megfordult és egyszerűen ki akart térni a rikácsoló leány útjából; Barbara azonban, akit Luigi hálátlansága és leplezetlen utálata a végsőkig ingerelt, nem mutatott kedvet arra, hogy Roswithát most kiengedje karmaiból, elébe ugrott tehát és arcul ütötte. Egy pillanatra úgy tetszett, mintha Roswitha türelmes szelidsége mély haraggá változna, minden nemesi büszkesége felágaskodott benne és mintha támadójára készülne vetni magát, de azután mozdulatlanul állva maradt, testét borzadály remegtette meg és két kezét, az aljasság hatalmától érzett irtózatában, az arca elé kapta.

A leányok, akik Barbara gyűlölködését a szerencsétlen királynéval szemben sohasem helyeselték, ezúttal felháboródtak és heves szemrehányásokkal illették a sváb leányt. Minthogy Barbara belátta, hogy nagyon elővigyázatlanul járt el és mindenki ellene fordult, elébe akart vágni mások híradásának. Elindult tehát, hogy Luigit a maga módján készítse elő a történetekre.

— Ma megint veszekedésem volt Roswithával — mondta megfélekeztem magamról, elöntött a düh; de nem tudom elviselni, hogy így beszéljen rólad.

Luigi szeme vésztojósloát villant, de nyomban tudta, hogy Barbara nem mond igazat; egyelőre azonban még magában tartotta véleményét és megkérdezte:

— Rólam? Micsodát?

— Szidott, mint a bokrot. Bolondnak nevezett, szörnyetegnek, embernek, akit gyűlöl. Azt mondta rosszabb vagy az állatnál, akit el kellene pusztítani, akár a veszett kutyát!

Erre Luigi karját feltámasztotta az asztalra és arcát a két tenyerébe temelte. Ez volt az igazság, rettenetes igazság és, ha Roswitha ezt mondta volna, igaza volt, ezerszer igaza. De nem mondta, ezt a hóhér oly biztosan tudta, akár a nap felkeltét,

ez csak Barbara otromba rágalma volt, mellyel a maga modorát ráfogta a szentre.

Es a hóhér, ne hogy elárulja magát, kezét el sem véve az arcáról, tovább kérdezősködött:

— Es te? Mit tettél te?

Barbara most már azt gondolta, hogy megnyerte a játékot, abban a tévhitben ringatta magát, hogy Luigi kijózanodását most már a maga javára írhatja és bizalommal folytatta:

— Nos hát, én a pártodra keltem; összevesztünk és én oly dühbe gurultam, hogy megütöttem a királynét.

Érre Luigi felugrott asztalától és tompa hangon, mely távoli, mély ordítás-ként hangzott, görcsös ujjakkal Barbara hájába markolt és a visongó leányt, maga mögött, végig a lépcsőn, levonszolta a nagyterembe. A zajongásra valamennyi leány a nagyterembe csődült, ahol Luigi rövid kihallgatást tartott a civódás okairól és lefolyásáról. A lányok egyike se fogta pártját Barbarának, sőt valósággal versenyre keltek, hogy bűnét mennyél jobban kiszinezék. Ezek után Luigi ítélete osztatlan tetszésben részesült. A hóhér a legsúlyosabb büntetést mérte Barbarára, ami csak büntetőteljhatalmától tellett: néhány napi fogságra ítélte a

leányt, amit sötét, földalatti tömlőben kellett eltöltenie.

Luigi maga vitte le Barbarát és elrekeszelte mögötte a nehéz vasajtót. Amde Barbara kívánsága és akarata elég szívós volt ahhoz, hogy ezt a vereséget is túl élje. Mert ő még mindig szentül hitte, hogy csupán Roswitha jelenléte az, ami Luigit annyira hatalmában tartja és, hogy a hóhér nyomában visszatérne hozzá, ha ez a nő eltűnne.

Itt volt tehát az ideje, hogy végre megtegye azt a sakkhuzást, amihez a táblát már oly régen készen tartja és előre tölja azt a figurát, akinek beavatkozásától a döntést remélte. Mindenféle igérettel megvesztegette tehát a vén kulcsárnét, aki vizet és kenyeret hordott neki a tömlőbe s levéllel küldötte Alessandro Scálához, melyben értesíti a fiatalembert, hogy az a nő, akit az örömtanyán királynénak tartanak, csupán nemes kisasszony, a neve hochaimi Roswitha.

*

Ugyanezen a napon azonban Vittorio Grimani házában hatalmas vihar tört ki a háziur és felesége között, melynek okai szintén az örömtanyán keresendők. Madonna Liza Grimani keserű szemrehányást tett a férjének, amilyenre egy idő óta Brescia asszonyai alapos jogokat szereztek s e szem-

rehányás hangja annál elkeseredettebb volt, mert hiszen a forma is, ahogyan Vittorio Grimani a feleségét elhanyagolta, mindinkább a kezdődő ellenszenv rideg külsőségeit öltötte magára. Grimani ama bresciaiak közé tartozott, akiknél a hadipénztárra való költekezés a háztartás rovására történt. Mivel pedig Grimani belátta, hogy a feleségének igaza van, védekezés közben egyre ingerültebb lett, megverte az asszonyt, végül pedig kidobta házából.

Madonna Liza magánkívül, zokogva, borzas hajjal és tépett ruhában szaladt végig az utcákon, hogy mindenki megdöbbenéssel nézett utána; azután egyenesen anyai barátjánéjához, Katharina Scalához menekült, hogy szörnyű esetét elpanaszolja. Miután Katharina az izgatott asszonyt végighallgatta, mindössze annyit mondott, hogy itt az ideje, hogy ennek a gyalázatnak is véget vessenek! Ezzel felöltöztette magát, hogy elhagyja a házat. Anélkül, hogy további szándékairól egy szót is szólt volna, Madonna Lizával együtt felkereste szomszédnőit és ismerőseit és mindenütt, ahol csak néhány szóval jelezte jöveitelének indítóokait, lobogó lelkesedés fogadta. A felszólításra, hogy kövessék, valamennyi asszony ellenvetés nélkül csatlakozott hozzá. Így aztán alig néhány perc alatt, már vagy tizenöt főnyi asz-

szonycsoport állt Alberico Benci háza előtt, anélkül, hogy bárkinek fogalma lenne vezetőjük szándékairól.

Ekkor azonban egy hang mégis csak megkockáztatta:

— Hová megyünk?

Mire Madonna Katharina büszkén ki-egyenesedett és villámló tekintettel felelt:

— Francesco de Barbianohoz!

A helyeslés kiáltása volt erre a felelet, csak Grimani Liza sápadt el, olyan mozdulatot téve, mintha vissza akarná tartani barátnéját. De az asszonysereget most már közös ösztön hajtotta, tehát sietve rohantak előre, hogy Barbiano felkeressék.

A hozzá vezető ut azonban nem volt híján a veszedelmeknek, mert Barbiano, mint a városházán mondták, a Porta Venezia bástyáin tartózkodik, mely ellen a királyi csapatok reggel óta szakadatlan, súlyos rohamokat intéznek. Minél messzebb jutottak, annál közelebbről hallották a küzdelem moráját, itt-ott már a hajítógépek lövedékei hullottak az utcára, nehéz gerendák és nagy, összeláncolt kövek. Néhány asszony reszketni kezdett, de ennek ellenére is tovább rohantak előre, mivel a fejükben már fészket vert a gondolat, melyet meg kellett valósítani.

A véletlen szerencse folytán éppen, ami-

kor a Porta Veneziához értek, az ostrom is alábbhagyott annyira, hogy a légénység útát nyíthatott az asszonyoknak, akik arra a kérdésre, hogy: hová? — azzal feleltek, hogy Barbiano-hoz. A parancsnok éppen elhagyni készült helyét, hogy egy másik veszélyeztetett pontot keressen fel a bástyán, amikor nagycsodálkozva látta meg az asszonyokat, akik a keskeny lépcsőn felfelé tartottak. Amde csodálkozása nem tartott egy pillanatnál tovább és máris tisztába volt az okkal, ami idevezette őket. Es amikor a küldöttek között Madonna Lizát is észrevette, életének legszebb, legboldogabb pillanatát élvezte.

Szinleg azonban úgy tett, mintha nem tudná miről van szó, megkérte tehát az asszonyokat, hogy a bástya fedett boltozata alá kövessék, mert a falon való tartózkodás, ha az ostrom hirtelen kiujulna, nagyon veszélyessé válhat.

Itt, a komor, nedves boltozott üregben, ahol a hatalmas kövek nyomását érezték a fejük fölött, Katharina Scala kilépett az asszonyok sorából és kertelgetés nélkül, a maga biztos módján fogott hozzá:

— A bresciai asszonyok nevében — mondotta — egy kéréssel jöttünk hozzád, Barbiano. Elég hosszú ideig túrtuk a gyalázatot, hogy férjeink és fiaink a város iránt érzett kötelességből az örömtanyára járja-

nak. Nem akarom firtatni, helyes volt-e a Henrik király ellen táplált bosszút addig nyújtani, amíg abból Brescia valamennyi asszonyára szégyen és gyalázat szakadt. De most aztán véget kell, hogy vessünk a dolgnak. Azt követeljük tőled, Messer Barbiano, távolítsd el a királynét az örömtanyáról. Vesd tömlőcbe, végeztess ki, vagy add vissza a királynak — mindegy nekünk, csak egyet akarunk, hogy a családi viszályoknak és legszomorubb megalázásoknak ez az átkos okozója mennél hamarabb eltávolítás-sék városunkból.

Az udvarias mosoly Messer Barbiano arcán erre ismét meghátrált a katona zord komolysága előtt. Es erősen hangsúlyozva felelte:

— Erről szó sem lehet! Bármennyire sajnálom, hogy kérésteket vissza kell utasítanom, de ragaszkodnom kell ahhoz, hogy minden a régiben maradjon. Eltekintve attól, hogy a hadipénztárnak most épp úgy, mint azelőtt, szüksége van az ilyen utómódon szerzett bevételekre, minden változást, most a király hódító kísérleteivel szemtől-szembe, gyávaságnak tulajdonítanak.

Barbiano magyarázatára dühös kiáltásba törtek ki az asszonyok:

— Nem tűrjük tovább! El a királynéval! A férjeink suhancokká váltak! Utnek-vernek!

bennünket! Grimani a hajánál cibálta ki Madonna Lizát és kidobta házából!

Ez a panasz kiegyenesítette Barbiano és a szeméből villanó fény végigsurrant a homlokán. Tekintete a Liza szemét kereste és, mint a polyp, tele szívta magát azon, mintha a vérét akarná; Madonna Liza pedig remegve állt Barbiano tekintetének diadalve alatt. Ez a pillanat csúcspontja volt a sötét, sokáig áskálódó, makacs erő kifejtésnek, egy pillanat, mely az egész életet összegezte, a legmélyebb szenvedéstől a legnagyobb mámorig. Az asszonyok, akik merevnek és megközelíthetetlennek tartották Barbiano, érezték, hogy vonakodásában, a király ellen való gyűlöletén kívül, még más valami is van, valami titokzatos, feneketlen, valami kellemetlen, mint a soká elfojtott szenvedély. De csak két ember tudta, hogy mi ez.

Barbiano ezután egy erőyes fejmozdulattal szakította félbe a néma párbeszédet és röviden, mindennek végetvető hangon és nyersen csak ennyit felelt:

— Nem!

Madonna Katharina jól tudta, hogy ezekután már minden kérdés-könyörgés hiábavaló.

— Menjünk — mondta tehát, az ajtó

felé indult és az asszonyoktól követve, elhagyta a bástya bolthajtását.

Künn már — fej, fej mellett — az asszonyok sokasága állt, akiket a tábori örök csak nagynehezen tudtak megakadályozni abban, hogy az erődbe nyomuljanak. A hír ugyanis, hogy a város legelőkelőbb asszonyai végre kezükbe vették a közös ügyet és Barbianohoz mentek, diadallal járta be az utcákat és az asszonyokat mind a bástyához csalogatta. A küldöttek láttára hangos zűmmögés kerekedett az asszonyok izgatott rajában, azután olyan csönd következett, mint ha a falak kövei és tornyai egyszeriben minden zajt elnyeltek volna.

A külső lépcső egyik kiugrójáról Madonna Katharina oda kiáltotta az asszonytömegnek:

— Minden hiába! Barbiano nem enged!

A csalódott és felháborodott asszonyok csapatából a forgószél üvöltése tört ki erre, asszonyi öklök nyultak fel a levegőbe és hangos átkok röppentek Barbiano felé. De erre Madonna Katharina mégegyszer felémelte karját:

— Sebaj — mondta — majd segítünk magunk!

Es most is, mint az imént, lelkesen éltették Katharinát, anélkül, hogy szavait megértették volna, csak éltették a tömeg kö-

zős lélekzésével, annak a tömegnek a közérzésével, mely mindig meghódol vezetője fölényének. Katharina egyszeribe szinte megváltozott. A büszke, előkelő asszony, aki egyébként csak lépkedve tudott járni, most leugrott helyéről és előrerohanva a tömegben keresztül, magával ragadta a közelállókakat is. Hatalmas örvény és forgatag támadt erre, míg végre az egész asszonyboglya egyetlen irányba terelődött és a főutcán végig a Dom-tér felé hömpölygött.

A mellékutcából még egyre új és új asszonyok szállingóztak és csatlakoztak a menethez s ha kezdetben a csődület csupán az előkelő családok asszonyaiból támadt, most már a nép asszonyai is beálltak a sorba. Minden osztálykülönbségnél és kárörömnél ugyanis, mellyel az előkelő asszonyok megalázását eleinte üdvözlötték, hatalmasabbnak bizonyult a nemek közössége, az a kötelék, mely valamennyi asszonyt összetartotta a férfiak brutalitása és kicsapongása ellen. A kispolgárok és kézművesek nejei csak most érezték át a gazdag asszonyok sérelmeit és bosszuszomjuk épp oly heves volt, mintha mind a bánkódást és gyalázatot közvetlenül, saját magukon tapasztalták volna.

— Az örömtanyához! — kiáltotta valaki elől és a százszorosán ismételt kiáltás, mint

valami közös pajzs ivelt az asszonyok serege fölött. Egyetlen férfi se állt az utjukba, mert, aki épp tagoknak örvendett, mind a falakra vezényelték s a házakban csupán sinlők és aggak feküdtek. Így jutott a vad, lángoló asszonyraj a kastély alatti szűk kis utcá-sorba és zshivajuk már messziről verdeste az örömtanya ablakait.

Luigi hallotta a közelgő robajt, lerohant a lépcsőn, hogy bizonyosságot szerezzen, vajjon az ellenség tört-e be és, hogy eszerint intézkedjék. A zshivajt azonban tulmagasnak és élesnek találta a férfitorok durva harcikiáltásaihoz és amikor a legközelebbi sarokhoz ért, már látta az első asszonyokat közeledni, asszonyokat sebtiben felkapott botokkal és háztartási szerekkel, piszkavassakkal, seprőnyekekkel, baltákkal.

Erre megfordult, mert hirtelen, mintha lándzsadöfés érte volna, megérezte, hogy a feléje özönlő tömeg nagy veszedelmet jelent Roswithára. Legelőbb a kaput akarja becsukni és bezárni, azután védekezni mindaddig, amíg esetleg gyors küldönczel férfisegítséget kaphat, akik megfékeznék a dühögőket. Roswitha élete tehát pusztán az ő határozottságától és gyorsaságától függött. És Luigi most minden aggodalma mellett, ami foglya miatt érzett, ezt a helyzetet, miint valami nagy-nagy boldogságot és nagy-

szerű égi csodát fogta fel, mert hiszen bekövekezett, amit oly régen óhajtott, eljött az ő ideje. Uldözve az asszonyoktól, akik észrevették, amilyen gyorsan csak tudott, visszaroht a házhoz. A nehéz kaput azonban naphosszant hatalmas vaskampó tartotta a falgyűrűben és mielőtt Luigi a rozsdás vasat kiszabadíthatta volna szűk hüvelyéből, már az asszonyok is helyben voltak. Egy botütés fején találta Luigit, aki a benyomulókat még visszalökte és karját, lábát megfeszítve, a kapunyílásba ékelődött, ahol, mint Szent-András keresztjén, fűgve maradt a tájékozó, ordító tömeg előtt.

Senki sem mondta az asszonyoknak, hogy miért mennek az örömtanyára, mind magától tudta, mert a hosszú megalázás a furiák vadságát ültette el ezekben az asszonyi lelkekben. Es most egy férfi áll az utcákba és meggátolja a bemenetelüket!

— Add ki nekünk a királynét! — kiáltotta Alberico Benci felesége. — Csak a királynét! A többit nem bántjuk!

Luigi, a hóhér egy pillanatig halálfélelmet érzett, de az csak pillanatnyi borzongás volt a Semmi előtt, ami gyorsan elmúlt. Luigit most viharos boldogság emelte önmaga fölé, az a bizonyosság, hogy most már meghalhat Roswitháért. Ez volt a titkos cél,

melyért nyomorult élete törekedett. Szinte mosolyogva rázta meg fejét.

— Ki vele! Ki vele! — kiáltották előtte.
— Add ki a királynét!

Luigi eltorzult arcokat, karomba görbült kezeket látott maga előtt, az őrzöngés borzalmas forgatagába zavarodott tajtékzó dühöngést. Szentem — gondolta magában — életem az életedért! Ha Isten kegyes lenne és elfogadná az én szegény, nyomorult életem!

— Végezzünk! — kiáltotta egy hang a sokaságból, mely a szűk utcában előfura-
kodott.

Egy vasdorong homlokon találta a hőhért, senki sem tudta, hogy kitől eredt az ütés, de egyszerre vér piroslott, lecsordult Luigi szemén és arcán és ez tüzelő ostorcsapásként hatott a dühöngő asszonyok tömegére. Egyszerre husz kéz ragadta meg Luigi kifeszített karját, mások a lábába akaszkodtak és vad ráncigálással igyekeztek kimozdítani a helyéből; de Luigi bármilyen gyenge volt alapjában, ma a birkózók és atléták erejét mutatta és egy tapodtat sem engedett az ajtóból. Erre újabb ütés zuhogott a fejére és most már vakon, tombolva ütötték-verték, a vállát, a karját, az arcát. A szemére vörös fátyol borult és olyasmit érzett, hogy nagy magasságból féjjel zuhan

előre, de még mindig görcsösen kapaszkodott az ajtóba. Ekkor egy szekerce csapott a fejére, újabb, hatalmas vérsugár szökkenet fel, Luigi megtántorodott, összerogyott és az asszonyok, vonagló testén keresztül, behohantak az örömtanyára.

A leányok a ház legtávolabb fekvő szegleteibe menekültek; ámbár a kapu előtti ordítózból kihallották, hogy a csődület kizárólag a királynét keresi, mégsem voltak egész bizonyosak abban, hogy az asszonyok, ha az erkölcselenség korlátait már áttörték, nem fordulnak-e dühükkel valamennyiök ellen.

Simonetta azonban részvétet érzett a királyné iránt, és futtában még rászólt:

— Fuss! Menekülj! Téged keresnek! A hátsóajtón még elinalhatsz!

De Roswitha nem gondolt a menekülésre, mert tudta, hogy sorsa most már a végéhez közeledik és a vértanúk üdvösségével készült arra, hogy az utolsó csapást is elszenvedje. Tudta, hogy urnője a többi asszonnyal halálos aggodalomban ül fenn, anélkül, hogy a csődület okáról tudna; nekik még volt mit féltetniök az életükön, az ő jövőjükbe még világítottak a remény hídjai; de Roswitha már nem is tartotta áldozatnak ezt az utolsót; valaki, aki már meg-

halt, akinek az élete már megsemmisült, átadja magát a pusztulásnak.

Nyugodtan ment a nagyterembe rohanó asszonyhad elé és a kiáltó kérdezősködésre, hogy ő a királyné-e, halározott igennel felelt. Erre az egész csapat nekiesett, dühös ütlegetés közben karonragadták és a nyakánál fogva végigvonszolták a helyiségen, hogy a térdai összevérődtek és lábai kalimpálva csusztak teste után a padmalyon. Az asszonyok még maguk se tudták, mihez fogjanak áldozatukkal, de amikor egy hang elkiáltotta:

— A pelengérre vele! — úgy érezték, hogy ebben már régen megegyeztek.

Uvöltve és rikácsolva, lökdösődés és ütlekedés közben hurcolták le mártírjukat a lépcsőn, ahányszor megbotlott a hajánál fogva rángatták ismét talpra, karját hátra csavarták, vad fogásokkal csaknem az ujját törték és a különben drága, finom brokáttal takart borzalmas kor minden vadságával tomboltak a védtelen test ellen.

Amikor Roswithát a kapun kívánszolták, a dühöngők lába alatt egy szétzuzott testet látott, melynek arca felismerhetetlen vér- és sártömeg volt. Ruházatán azonban felismerte övét és hirtelen szinte megkönnyebbülést érzett, hogy a hóhér meghalt érte. Es ekkor megadaiott Luiginak az, ami-

ért életében hiába küzdött. Rövid idő múlva ő is így fog feküdni, kicsavart tagokkal, szétlépett testtel s a feje helyén véres lepényei — de már keresztül vonszolták a holttesten és a keskeny utcán lökték, rugták előre.

A pelengér a Palazzo Municipale előtt, a kis téren állott, a kő még meleg volt a naptól, mely még csak az imént hagyta el, hogy azután a városház szoboralakokkal díszített homlokzatára kusszék fel. Mintegy várakozva és fülelve pihent most a néptelen tér és néha félénken remegett meg a királyi csapatok rohamától, mely, mint valami hatalmas kalapács verte a város falait. Egy keskeny utcából azonban az asszonyok tarka áradata zuhant a szorongó csendbe, megdagadt, elöntötte a tér szegleteit s akkora zivajjal töltötte be az egészet, hogy még a harc távoli robaját is elnyelte. A rikoltozó raj maga előtt kergette Roswithát, utját felemelt és ismét leeresztett öklök ösvénye jelezte; ruhái rongyokban lógtak le róla, meztelen vállán vértől aláfutott csikok látszottak s a feje erőtlenül hanyatlott előre, már nem érezte a fájdalom részleteit, csak azt a nagy lángfürdőt, melyben teljesen elmerült.

A kőlépcsőkön durván lökték és vonszolták fel a nagy homokkő-tömbre, amely-

ből a szégyenoszlop nőtt; hangos kacagás gyűrűzött körülötte, amikor a meggyötörtet, **mindenki** tekintetének martalékul vetve, fenn a magasban meglátták és egy szatócs felesége ruházatának utolsó rongyait is letépte testéről. Roswitha, mikor az öklök eleresztették, már nem tudta fenntartani magát és a kőoszlop előtt összerogyott: de erre nyomban kötelek kerültek elő, Roswithát felhúzták a magasba és az oszlopra kötözték, úgy, hogy meztelen szépsége, mely még meggyalázottan is ragyogott, vakító sugarakkal árasztotta el az asszonyok tomboló tömegét.

Erre a látványra, mintha még az irigység is tüzelte volna az asszonyok dühét; a kőtömb körül olyan gunyakagás zugott és a szitkok, meg a fenyegetések gonoszsága oly vadul csapkodta a megfeszítettet, hogy az üvöltő tömegben senki sem séjthette Brescia asszonyainak színevirágát.

De a keskeny utca torkolatánál, mely a városház terét a Dom-térrel összekötötte, hirtelen ijedt és meglepett sikoltozás támadt, mintha ököl verte volna kétfelé és kergéne maga előtt a tömeget. A hirtelen támadt embergombolyag örvényes forgásnak indult és keringve hömpölygött a szégyenoszlop felé, melyen Roswitha teste ragyogott.

Zavaros kérdések és kiáltások össze-

viassasága zugott keresztül-kasul a téren és amikor az asszonyhad egy férficsapattal ütközött össze, egy csapat otrombán előretörő vasassal, félelem és kijózanodás terjedt el és kishitű csüggedésre váltotta az asszonyok dühét.

A fegyveresek feltarthataflanul nyomultak előre és mennél közelebb értek a szégyenoszlophoz, annál engedelmesebben hátráltak előlük és nyitottak utat vasakarataknak. Az előkelő asszonyok pedig, végre észbekapva, szégyenkezve rejtőztek el a polgárok és kézművesek asszonyai mögött, resztelve, hogy borzalmas munkájukban rajtakapták őket.

Az utolsó gyűrűt is áttörve, a csapat vezetője, kardjával a kezében, két ugrással a pelengégnél termett, és a tömeg ámulatára egyszerre Alessandro Scala állt szerelmese meztelen testénél — szemben az anyjával. Míg a többi asszony a harcos közeledtére fejveszetetten menekült a kőtömbről, Madonna Katharina meg sem mozdult helyéről és bírói jogának tudatában, anyai fensőbb-séggel és szigorral szállott szembe fiával.

— Kezel mersz-e emelni anyádra? — kérdezte Madonna Katharina.

Erre lobogó felháborodás tört ki Alessandróból és távol attól, hogy az anyai méltóság pompájától megfélemlítse magát.

egyszeribe minden összegyülemlett benne, ami ellenmondás és néma ellenségeskedés anyja szívtelen fölénye ellen valaha is felágaskodott a lelkében; kemény és szilárd lett, mintahogyan az izzó acél bárdká me-revül. Míg zsoldosai riadtan hátráltak meg-urnőjük előtt, Alessandro vállon ragadta anyját és rákiáltott:

— Féltre az utból!

— Mit akarsz? Itt ma mi asszonyok ité-lünk! — felelte Madonna Katharina és nem mozdult helyéről.

De erre Alessandro újból megragadta anyját, megrázta és vadul, erőteljesen ellökte magától, úgy hogy Madonna Katharina visz-szatántorodott, megingott, megbotlott és egy-síkollyal az oszlop talapzatáról az asszonyok néma tömegébe zuhant.

De Alessandro nem is törődött anyjá-val, felkapta leejtett kardját és egyetlen su-hintással átvágta a köteleket, melyek az osz-lopra feszítették Roswithát. Azután köpe-nyét a félhalott testre borítva, a karjára emelte Roswithát és gyengéd gonddal le-vitte a lépcsőn, végig az asszonyok között, akik rémülten és lelkesülten meredtek az arcába.

Alessandro Scala az egész napot a fa-lakon töltötte, nehéz fegyverzetben harcolva;

egy izben egy égő szurokkoszoru csaknem halálra perzselte, máskor meg egy nehéz gerenda majdhogy lesodorta a bástyafalról. Erre az üdvözletre azonban gyors köszönet-felelt, amennyiben egy már nekitámasztott ostromlétrát a rajtalévő harcosokkal együtt visszalökött a falról, úgy, hogy az emberek magas ivben röpültek az árok karói közé. Alessandro mogorván és vakon, minden hősi kedv nélkül harcolt, bátran, de harciláz nélkül, csupán komor ösztökélésből, hogy az ellenséget távol tartsa a várostól, amit most szerelme érdekében fontosabbnak tartott az ellenség győzelménél, bár maga sem tudta, miért. Gondolkozás nélkül vagdalkozott és csak estefelé, amikor már fáradtságot érzett s a karjai lehanyatlottak, lepte meg valami furcsa nyugtalanság, aminek szintén nem tudta az okát.

Egészen bizonyos, hogy ennek nem az ellenségtől való félelem volt az oka. Hiszen egész nap semmiféle előnyt sem igyekezett szerezni magának, folyton csak annak a veszélynek az előérzete izgatta, mely a város felől fenyegette a királynét.

Végre ez az érzése akkora erőre kapott, hogy a feje tompán megfájdult és a szíve oly heves kalapálásnak indult, hogy a lélegzete is elakadt. Háznagya egy levelet nyújtott át neki, melyet távollétében adtak le

palotájában és amikor Alessandro Barbara értesítését elolvasta, olyat változott az állapota, mint a holdkórosé hirtelen felébredéskor. Fáradtságtól eredő tulizgalma egyetlen pillanat alatt eltűnt és ebben a pillanatban már azzal is tisztában volt, hogy mi a teendője. Az élete új arcot öltött, amit most lelkesen üdvözölt és ettől fogva minden agályoskodása eltűnt. Haladéktalanul felfegyverezte szolgáljait, melynek élén tüstént kivonult, hogy a királynét, aki most már senki más királynéja nem volt, csak az övé, kiszabadítsa az örömtanyáról és, ha kell, akár a fegyveres ellentállást is megtörje.

De az örömtanya kapuja előtt egy holtest hevert és a nagyteremben a lányok feldúltan ültek szerte-széjjel, a harcosok látára sikoltozni kezdtek a rémülettől és ugyancsak hosszú időbe tellett, amíg Alessandro a történetek felől kifaggathatta őket. A kapott felvilágosítások után csupán egy szívdobbanásnyi ideig töprengett, ökölbe szorított kézzel, mint a harcos, akinek a sors közvetlenül célja előtt majomfintorral vet gáncsot, azután felpattant és csapata élén egyenesen a városház-térre rohant.

Roswithát azután házába mentette, ágyára fektette és ezer gyengédséggel fáradozott az eszméletlen körül. A szolgák, akiket vi-

zért. kötszerekért és egyéb kézheznyújtani-
valóért szalasztott, bizonytalan magatartás-
sal teljesítették parancsait, attól tartva, hogy
gazdájuk elméje megzavarodott és a házra
nagy veszedelem szakadt. Alessandro idő-
közben azonban teljesen elfelejtette, ami
közte és anyja között történt és nem érzett
egyebet a végtelen boldogságnál, tudva, hogy
Roswithát végre megnyerte magának. Kü-
lönféle eszenciákkal megmosta az elalélt
haláltékát, vizes borogatásokat rakott vér-
től aláfutott váliára és sebesre karmolt nya-
kúra s amikor már semmi dolga sem maradt,
egymásba kulcsolta ujjait, visszalépett és
csak nézte-nézte bájos zsákmányát.

A nyitott áblakon hűvös esti szellő só-
hajtott be, amitől Roswithán, vizes boroga-
tásai alatt, hideg borzongás futott végig,
majd újból eszméleltre tért. Felnyitotta sze-
mét, elvesztett életének visszatérő tekinte-
tét végigjártatta a szobán és elcsodálkozva
vette észre az ismeretlen tárgyakat, a brokát
függönyöket, a magas, faragott szekrényt
azon a helyen, az ajtó mellett, ahol a fa-
istennőt megszokta; a falba eresztett mozaik-
képet az áldó Krisztussal, feje fölött a vö-
rös üveg-ámpolnát, végül pedig a fiatallem-
bert, aki imádattal állt előtte és akinek az
öröm, hogy Roswithát felébredni látta, el-
vette a hangját.

Roswitha nem kérdezősködött és csak, amikor Alessandro megszólalt: — Nálam vagy, Roswitha, meg vagy mentve! — tért vissza tekintete a nyitott ablaktól az ifjuhoz.

— Emlékszel-e mi történt? — kérdezte a megmentő.

Roswitha rábólintott a kérdésre, de köszönetre nem került a sor, mert a következő pillanatban ismét az iménti nyugtalansága lepte meg, az a fájdalmas kérdés, hogy mi történhetett a királynéval — és mindenáron el akarta hagyni ágyát.

— Mit akarsz? — csitította az aggódó Alessandro. — Itt már senki sem bánthat. Biztonságban vagy.

— A hölgyeim...! — sóhajtott a Roswitha.

— Légy nyugodt. Mindnyájan ott maradtak az örömtanyán. A királynénak sem esett bántódása. Az ég elfogadta áldozatodat.

Roswitha arca megvonaglott és nem tudva szerepét tovább megőrizni, ennyit mondott:

— Miket beszélsz?

Mire Alessandro sem akarta elhallgatni értesüléseit, elmondta, hogy csak ma, majdnem későn tudta meg, hogy Roswitha szerepet cserélt a királynéval és hirtelen zokogva, remegő szájjal térdre rogyott az ágy előtt, s az arcát a puha takaróba temette. Kissé megnyugodva, később félig felemel-

kedett és mosolyogva nézett a lány arcába; de Roswitha nem látta a feléje hajló ifjút, szemöldökét összevonva, a jelen zürzavarában is csak a jövő ösvényét kereste.

— Most itt maradsz — mondta Alessandro hosszú hallgatás után. — Itt nálam a házban.

— Nem lehet — felelte Roswitha a fejét rázva — vissza kell mennem.

Alessandroból most azonban ujjongó erővel tört ki életének hosszú ideig elzárt nagy-nagy titka:

— Most, hogy végre megszereztelek, soha többé el nem engedlek. Az egész életem téged függ, mert meg kell, hogy tudjad: szeretlek, Roswitha... Tudnod kell ezt, mert hiszen ez volt lényem egész alapja. Enélkül — ki tudja? — nem-e a buja vágy győzedelmeskedett volna bennem is?

Erre Roswitha hálásan nézett Alessandro szemébe és a kezét könnyen a kezére tette:

— Mégis... vissza kell mennem... a királyné...!

— Még ma éjszaka titokban kiviszem a városból.

Ebben a pillanatban Alessandronak a legnagyobb lehetetlenség is csak gyermekjátéknak tűnt fel és így ezt a feladatot —

melynek végrehajtásához máris ezer utat és módot tudott — szintén nem tartotta többre, mint egy könnyed lehelletet a boldogság tükrén.

— Visszafognak követelni, kényszeríteni fognak, hogy kiszolgáltass, mert hiszen még mindig engem tartanak királynénak.

— Ha a királyné biztonságban lesz, nyíltan megmondhatjuk, hogy te hochaimi Roswitha vagy.

— De ki fogja elhinni? Bizonyítékokat követelnek majd. Az az ember, aki az egyetlen tanuról tudott, halott.

— En ismerem a tanút — ujjongott Alessandro — levelem is van tőle.

— Es, ha elhiszik állításodat, megölnék, mert szökni segítetted a királynét.

— Akkor hát mi is szökünk. Nyilván jól fogadnának a királynál, mert hiszen én vagyok a királyné megmentője.

Erre Roswitha kezét a szeme elé kapta és fájdalmasan sikoltott fel:

— Nem... nem! Ne a királyhoz... Hiszen én az utca lánya lettem, férfiak gyönyöre...

De Alessandro gyengéden vonta el Roswitha szegény, tépett, sebekkel borított kezét az arcáról, újból meglátta a szemét és édes száját, mire meggyőző hangsúllyal jelentette ki:

— Eppen emiatt szent jogom van hoz-

zád. Maradunk. Sohasem fogják megtudni, hogy a királynét én vittem ki a városból. Es, ha meg is tudják, elég tekintélyem és hatalmam van, hogy a pört elűssem. Enrico Tossio a barátom. Téged pedig magamra veszek, mert az örömtanyának nincs tovább joga azokra, akiket a város egy polgára megkér — és így minden gyalázatnak vége.

Roswitha elfordult a fiatalembertől és úgy hallgatta szavait, mint a tenger beszédese, szelid, távoli moráját, mint a végtelenség jóságos hangját, melynek az ember önfelédten adhatja át magát, mely minden fájdalmat feloldani törekszik s amelyet mégis komor, tompa bánattól kell távol tartani magunktól. Roswitha önmagát és fájdalmát is egy mozdulatlan bazaltszíkla képében látta, egy hatalmas kőtömbben, melyet hiába ragyognak körül a holdfény ezüstös, szelid csodái, mert önmagában megkötte, nincsen hatalom, mely merevségéből megválthatná. A lelke keserves gyásszal telt meg, hogy ennyi szívből fakadó jósnak hiábavalóan kell elvesznie; ő érte!

Anélkül tehát, hogy Alessandrora nézne, tekintetét mereven egy urnára szegezve, melynek ébenfájába elefántcsontból és gyöngyházból, démonok és grífmadarak voltak berakva, így szólt:

— Minden hiába, Messer Alessandro, te oly jó és kedves voltál hozzám, oly igaz barátomnak bizonyultál, hogy mindezért cserében csunya hála lenne tőlem, ha ajánlatodat elfogadnám és magammal szennyezném be életed. Eltörülhetetlen az, ami velem történt és én csak besötétíthetném pályádat, ami pedig tiszta, világos jövőbe vezet. Olyan nagyrahivatott férfiúnak, mint te, mindenekelőtt polgártársai liszteletére van szüksége.

Mivel Roswitha olyan értelmet adott szavainak, mintha csupán ággályait szeretné leküzdeni Alessandro nagylelkűségével szemben és csupán annak a félelmének óhajtana véget vetni, hogy végzetes hatással lehetne az ifju életére, Alessandro még fokozottabb hévvel ostromolta a beleegyezését. Két példát is említett az utolsó harminc esztendőből, melyek szerint az ilyen viszonyokból a legholdogabb és legelégedettebb házaselet fejlődött és egyre tüzetesebben folytatta rábeszélését, élénken villogó szemekkel és arcán a csaknem gyermékes tisztelét kifejezésével. Es ekkor már Roswitha is belátta, hogy — hiába — kénytelen kijózanítani megmentőjét és ha még oly nehezére esik, meg kell, hogy sebezze jószágos, áldozatkész szerelmét és bevallja neki azt, amit oly szívesen elhallgatott volna:

— Es, ha már nem is lenne, mit ellenvetnem érveidre, Messer Alessandro, a jószágotat mégse fogadhatnám el soha. Mert — bocsáss meg, ha tudsz — én egy nagy nagy szerelmet hordok a szívemben. Künn, a király seregében harcol a jegyesem, polhaimi Herboló és a hűségem, meg a becsületem, a siron tul is, mindhalálíg az övé.

Nem mert a megmentője szemébe nézni; a szobára nagy csend borult, amikor végtelennek tetsző idő után, egy idegen hang szólalt meg:

— Ez igen... ez olyan ok... melynek ... alá kell vetnem magam.

Es Roswitha elnézte, amint Alessandro csüggedten járt fel-alá elvont tekintete körzetében, azután lassan a kerekre boltozott, kettős — csavart oszloppal kettéosztott — ablakhoz ment. Láta, amint félkézzel megfogja az oszlopot, hátával neki támaszkodik és kimered a sötét éjszakába.

A csalódott ifju képével a szeme előtt, sokáig feküdt így, amig fájdalom és kimerülés zugó sötétségbe olvadtak, sötétségbe, amit az álom takaróként borított rá.

De Alessandro nem tágitott, nem nézett maga mögé. Erzékei oly feneketlen mélységbe merültek, hogy még a harc robajának uj kitörését sem vette észre, holott az

egyre hangosabban közeledett és izzó biborvörösre festette az éjszaka baldachinját. De Alessandronak mindez fel sem tűnt; jelentéktelenségek — gondolta — amiknek semmi közük sorsához.

Röviddel éjfél után a háznagy lépett a szobába, ijedt pillantásokkal nézett maga körül, hol az alvó ágyára, hol meg az ablakban álló komor emberre, akihez végül lábujjhegyen oda osont:

— Uram — mondta — az idő már nagyon későre jár és Madonna Katharina még mindig nem tért vissza. Aggódunk urnónkért és az is hírlik, hogy az ellenség tért nyert a Porta Veneziánál és a várost nagy veszedelem fenyegeti.

Es mert feleletet nem kapott, még sürgetőbbben és emeltebb hangon folytatta:

— Kerestetnünk kell Madonna Katharinát, uram... parancsolj, mit tegyünk!

Alessandro megfordult és a háznagy ijedten hátrált meg előle, mert a jólismert arc oly sáppadt és torzult volt, mintha a halált látná maga előtt. Ilyen volt a háznagy édesapja, amikor — megadatván neki a jövőbelátás képessége — a bekövetkező szerencsétlenséget megsejtette. Alessandro oly távolbalátónak és apokalyptikusnak tűnt most fel, hogy a háznagyon rémület futott

végig, gyanítván, hogy Alessandronak valamit tudnia kell anyja sorsáról és, hogy ez a sors borzalmas, irtózatoss lehet.

De Alessandro lassan felemelte a kezét és a háznagy a gégeje mozgásán, nyeldek-lésén látta, hogy szólni kíván. Végre a szavak elhagyták ajkát:

— Majd megjön anyám! Most erődj ki, csendben, nehogy az alvót felébreszd.

Es ezzel ismét elfordult, az ablak felé és a háznagynak nem maradt egyéb hátra, minthogy parancs szerint, nesztelenül elhagyja a szobát, telve aggodalommal urnője sorsa iránt és Alessandro állapota miatt, aki olybá tűnt, mintha gonosz szem verte volna.

A hajnalpir már magasan járt a tetők felett s az utcán, a Palazzo Scala előtt lassan megindult az élet, az álmukból riasztott emberek zavaros moraja, topogása, duruzsolása. A hajnal első fakó fényében, mely a tűz világában pirosas szürkére keveredett, embercsoportok siettek tova, többnyire aszszonyok, de parasztok is, akik kibujtak a falakon teljesítendő szolgálatuk kötelezettsége alól és most részint félelemből, részben pedig kíváncsiságból is elhagyták rejtekhe-lyöket. Már látszott, amint a lángok a tetők fölé kusznak, vad, fantasztikus tánccal,

mely egy másik elemmel utánozni és gúnyolni igyekezett a templomok és házak, a tornyok meredek, csipkés körrajzát, ékes oszlopait — egy lángarchitektura, mely pusztulást és halált jelentett.

Mintahogyan a juhnyáj rohan az égő akól felé, úgy szaladtak most az emberek az immár közeli lángok játékához, mely a zuhanó gerendák pattogásával és ropogásával, a küzdők harci orditozását hallatta. De, amikor az ébredő reggel a házak arcvonalaról és az utcaszegletekből is elmosta a lángok bbiorát s ehelyett sűrű füstfelhőket teregetett a város fölé, az egész tömeg riadtan ömlött vissza a belső városba. Lege-lőszőr a Palazzo Scala ablakai alatt verődtek össze, visszatérők és utánanyomulók egymásba ütődtek, a tömegből, integetve és jelt adva karok nyultak a magosba, félelmetes moraj kerekedett, mely végül a rémület közös kiáltásába szökkent. Az utcán rajokban rohantak tovább, azután az egész embernyáj apró csoportokra töredezett, végül pedig már csak egyesek folytatták lőtás-futásukat.

Most már rövid ideig csend borult az utcára, ehelyett azonban finom csilingelés és csörrenő zaj közeledett, csengő acél háló, melyet férfiak közelharca fölé feszítettek. Hirtelen egy kis halom fegyveres tűnt

fel a sarkon, lihegve, vadul pillantva maga mögé, egy apró csapat halálosan fáradt, sebesült ember szétvert vértézettel, akik már az ellentállás minden reményéről lemondottak. Egyikük feltekintett a Palazzo Scala ablakára és meglátta vezetőjüket, aki távol maradt a döntő küzdelemtől. És futtában még felkiáltott:

— Messer Alessandro, az ellenség be-tört a városba, menekülj...

Ez a kiáltás, mint a nehéz kő ütötte át a falat, mely Alessandro lelke és a valóság között állt; Alessandro meghallotta a kiáltást, értelmét is felfogta és látta, hogy az alant menekülő emberek az ő csapatából valók, akiket cserben hagyott. Es ekkor már azt is tudta, hogy mi a teendője, mi az, ami még számára megmaradt. Csendben elhagyta a szobát, hol Roswitha még mindig görcsös, nehéz álmát aludta s az előcsarnokban magára öltötte vértjét és sisakját, felvette kardját, melyek mind együtt egy sarokban heverték.

Mialatt éppen a sisak szijakat csatolta fel arcára, a háznagy jajgatva és reszketve rontott a csarnokba és mindenáron Alessandro karjába akaszzkodott. De az ifju szótlanul lerázta magáról az öreget és csörömpölve ment le a lépcsőn. Abban a pillanatban, amikor házáf elhagyni készült, egy

idegen lovast látott másodmagával a kapu lépcsőjére ugratni. Vert páncélja füsttől feketéllett, sisakja meglékelt volt és pajzsán a német sas mutatta karmait.

A vért ércéből tompán és dörögve harsogott Alessandro felé:

— Add ki Roswithát! Itt van a házban...

Es Alessandro most már tudta kivel áll szemben, ki az, aki puszta karddal rohanta meg és felelet helyett kardját a bal vállába vágta a mélyebben állónak. De még ideje sem volt kardját visszahuzni, amikor az idegené alulról a torkába furódott, kettévágta sisaksziját, Alessandro összeesett s a sisakjával együtt legurult a lépcsőn, ki az utcára.

Herboló azonban annyi időt se szakított magának, hogy az elesett után forduljon, beugrott a házba, puszta megjelenésével szétkergette a szolgaszemélyzetet, végig rohant az összes szobákon, amíg Roswithára talált. Sisakját eldobva, oly vadul ragadta meg az alvó leányt, hogy az rémült sikollyal felébredt, mire Herboló ráborult és megcsókolta.

A vér Herboló sebéből végig pergett Roswitha sáppadt arcán. Időközben husz sváb lovas szállt le a Palazzo Scala előtt és elállta a kijáratokat. Herboló a karján vitte le Roswithát, a nyergébe emelte maga mellé

és lovasaival együtt kivitte az égő városból és az utcákon rendezett mészárlásból.

A háznagy azonban, akinek a kétségbeesése most már rettegését is felülmulta, elrohant, hogy megkeresse Madonna Katharinát. Barátnéjánál, Grimani Lizánál, meg is találta, ahol az egész éjszakát azzal a szent elhatározással töltötte, hogy addig vissza sem tért házába, amíg azt Alessandroval kell, hogy megossa. Most aztán már mehetett. Egyetlen zokszó nélkül követte háznagyát, erélyes léptekkel ment a halott-hoz, akit időközben a folyosón ravataloztak fel és mozdulatlanul, merev arccal, állt meg a koporsónál, tágra nyitott, könytelen szemmel, mely a végzet kuszasága mögött is meglátta a titkos összefüggéseket.

*

A király haragja súlyosan büntette a meghódított várost. Az elkeseredett bíróban alig lehetett ráismerni a lovagias fejedeleme-re, aki mintha ebben az egy esetben mindent pótolni akart volna, amit tulzott gyengédségével és engedékenységgel eddig vé tett és elmulasztott. Ha gyors megbocsátása nyomán eddig minden vakmerőség nagyra-nőtt, most viszont mindennek el kellett tör-pülni rettenetes haragjával szemközt. A leg-

rosszabb ugyan megkimélte becsületét, de maga az ördögi, elvetemült szándék, a pusztá feltevés megérdemelte a legszigorubb megtorlást. Egy pillanatig a gonosz ellenség szólalt meg lelkében, azt tanácsolva, hogy ugyanarra a sorsra juttassa Brescia asszonyait, amit a királynénak szántak és valamennyi-öket, elsősorban a Signoria főembereit, az élükön Enrico Tossioval, bárdal végeztette ki a városház-téren, nem messze a szégyenoszloptól. Csak egy valaki, a legvétkesebb, menekült meg a véres igazságszolgáltatástól, Francesco de Barbiano, aki, amikor a várost elveszetinek látta, és egy csapat nürnbergi zsoldos azzal a nyilvánvaló szápdékkal üldözte, hogy elevenen kerítse kézre, önmaga végzett életével.

Miután a városra rótt súlyos hadisarcot behajtották és Henrik király a város köz-igazgatását is rendezte, kormányzót nevezett ki, aki mellé megfelelő helyőrséget is rendelt, mi sem állott az útjába, hogy Bresciát elhagyja és előnyomulását Róma ellen folytassa. A bresciai tartózkodás utolsó napját nagy ünnepnek szánták, mely többé-kevésbbé vezeklés is lett volna a komor előzményekért és teljesen kiirtaná a gyalázatot, amit az álnok ellenség a német vér ellen elkövetett.

A bresciai tartózkodást Roswitha és

Herboló eljegyzésének megünneplésével akarták befejezni.

De még nagyon hosszú ideig tartott, amíg a királyné megmentője beleegyezését elnyerte tervükhöz. Az égő, dühörgő városból történt kiszabadítása után, Roswitha teljesen megtört, napokig egyetlen szó nem hagyta el az ajkát, mintha ereje éppen csak addig tartott volna, ameddig szüksége volt arra. És hiába volt minden szeretet, mind a hálátett gyengédség, Roswitha teljesen érzéketlen maradt. Sokszor olybá tűnt, mintha már az ismerősöket és barátait, se tudná megkülönböztetni az idegenektől és Herboló, a király és a királyné szavai a megértés és a részvétel leghalványabb jelei nélkül siklottak el a füle mellett. Már-már attól tartottak, hogy a rettenetes élmények megtámadták Roswitha elméjét és hogy soha többé nem lesz alkalmuk meghálálni azt a kimondhatatlan áldozatot, amit Roswitha királyasszonyáért hozott. De visszatérő beszélő képességén és azon a módon, ahogyan az emberek és dolgok között lassan ismét elhelyeződött, észrevették, hogy mégis csak sikerült megmenteni az életnek.

A boldoggá tett emberek hálája ezek után gazdagon árasztotta el Roswithát, aki a lábadozók bánatos mosolyával viselte el mind a sok kitüntetést, megtisztelést, kedves-

kedést és minden egyebet, amit a királyi pár végtelen hálaérzetében kieszelt.

De amikor a királyné először említette meg a tervet, hogy még itt, Bresciában tartsa meg eljegyzését Herbolóval, borzadály és határozott visszautasítás volt a felelet. Herboló maga nem merte szerelmét tovább nógatni és a királynéra bizta, hogy helyette a kérést majd alkalomadtán megismételje. Kívánságai valóban nem találhattak jobb tolmácsolóra a királynénál, aki ebben a házasságban minden zavar harmónikus feláldozását látta, a kibékülést a sorssal, a kiegyezést Isten szent nevében. Hajthatatlanul folytatta tehát Roswitha ostromlását, akinek — egyre ingadozóbb határozataival szemben — végül is kijelentette, hogy áldozatát csak úgy fogadhatta el, ha az lelkiismeretük és kedélyük békéjét is visszaadja.

Egy szép este aztán sietve küldött Herbolóért, hogy jöjjön és magától szerelmétől hallja a kijelentést, hogy kívánsága teljesülni fog.

Az örömtől reszketve állt most Herboló Roswitha előtt és ugyancsak tartania kellett magát, nehogy kitörő lelkesedésével megsértse arája csüggettségét.

— De — füzte hozzá Roswitha, miután kijelentette, hogy a királyné és Herboló ki-

vánságát teljesíteni akarja — itt a királyné előtt, akit tanunak hívok — esküdj meg, hogy mindaddig, amíg a saját szántamból odáig nem jutok, hogy önként neked adjam magam, sem megkivánni, sem követelni nem fogsz.

Herboló habozás nélkül emelte két ujját a kardja keresztmarkolatára és letette a kívánt esküt.

Az eljegyzés ünnepét ezek után óriási pompával tartották meg és az arát Henrik király maga vezette a dómra, ahol az udvari káplán az ég áldását kérte a frigyre. Roswitha nem mert felnézni, mert attól tartott, hogy a körülötte lévő arcok egyikén a guny egy vonását fedezhetné fel és így nem láthatta, hogy még néhány kemény harcosnak is könybe lábadt a szeme, hogy ez a szeretés még a legkönnyelműbbeket is mélyen meghatotta és, hogy körülötte semmi egyéb nem volt, mint ámuló szeretet. Még Brescia népe is, mely ellepte az utcákat, mélyen megrendült, amikor az igazság végre kiderült és számos asszony, aki annak idején részt vett a dühös menetben, mely Roswithát a pelengére állította, most nem tudta elfojtani bűnbánó zokogását.

Amikor a menet a dómból visszafelé tartott, hirtelen zavar kerekedett. Egy asz-

szony mindenáron keresztül akart törni a német lándzsások során, hogy Roswitha elé járuljon és csak erőszakkal, meg durva karhatalommal lehetett a tömegbe viasszorítani. Az a szatócsasszony volt, aki azon az emlékezetes napon az utolsó rongyokat is letépte Roswitha testéről és, aki most a lába elé akart borulni, hogy bocsánatáért esdekелjen. Roswitha, aki még mindig lesütve tartotta szemét és csak a nyugtalanságot, meg az elfojtott kiáltásokat hallotta, összereszt és elsápadt, mert azt hitte, hogy a tömeg új gyalázzattal akarja illetni.

Az ünnepi lakomát a városház nagy üléstermében tartották meg és Roswitha, ha az ablakhoz lép, megláthatla volna a pelen-gért, melyet drága szövetekkel vontak be és oszlopát virágokkal övezték. De Roswitha már megszerezte a király beleegyezését ahhoz, hogy Herbolóval, akit a király a továbbbi hadiszolgálat alól felmentett, az egyházi szertartás után nyomban visszatérhes-sen hazájába, sőt, hogy a menyegzőt is későbbi időpontra halasszák. Így tehát itt is csak addig maradt, amíg az első körivást az ő és férje egészségére befejezték, azután az udvarnoktól még átvette azt a terjedelmes okiratot, mely a luxenburgi királyi birtok tulajdonosává nevezte ki. Henriktől és feleségétől vett fájdalmas bucsu után, a disz-

őrség kíséretében, a Palazzo Tossioba követte férjét, ahol elutazásukhoz már az utolsó előkészületeket is megtették.

Félórával később az öreg Godeschalk jelent meg a palotában — akit az imént a diszteremben rövid párbeszédre vont félre — és egy drága selyemkendőbe burkolt tárgyat hozott, amit Roswitha ájtatos tisztelettel vett át és sajátkezüleg helyezett el az utolsó, még nyitva lévő ládában.

Azután két kezét szótlanul nyújtotta az öregnek, aki gyengéden és áhitattal tartotta a magáiban s a szája egyik szegletéből egy bizonytalan mosolyt tólvá át a másikba, csak ennyit mondott:

— Sok szerencsét és boldogságot, Roswitha.....

Azután, mintha ezt a néhány szót már lehetetlen lett volna elfojtania, hozzátette:

— De Herboló még tulfiatal, a vére forró... irgalmazz neki, Roswitha...!

Lehetséges, hogy Roswitha nem is hallotta ezeket a szavakat, vagy meg nem értette, vagy nem akarta megérteni, bizonyos csak az, hogy nem azokra felelt, amikor ezt mondta:

— Üdvözölni fogom hazádat, Godeschalk. És, ha majd a Neckárhoz érünk,

egy virágágot dobok a folyóba, hogy a hulámok a várad alá vigyék...

*

Bresciából az első nap, nem túl messzire jutottak és jobb lett volna az utazást csak a következő napon megkezdeni, ha nem Roswitha kívánta volna, hogy a várost, amilyen hamar csak lehet elhagyják. Első éjjeli szállásukon Roswitha kivette a ládából azt a beburkolt tárgyat, melyet Godeschalk hozott Bresciában és, amikor a selyemkendőt eltávolította, Herboló a faistennőt látta meg, Roswitha néma társnőjét a bresciai örömtanyán. Roswitha a szekrényre állította a hársfából faragott szobrot és a vörös üvegkehelyben méceset gyújtott. A menyek királynéja most nyájasan mosolyogni látszott, a gyermek pedig lelkesedve kapott a játékos, csapongó, vörös fénycsikok után.

Herboló erre némán elhagyta a szobát és addig járt a csillagos éjszakában fel-alá, amíg azt hihette, hogy ifju neje már lefeküdt. Azután halkán visszatért, a szoba egyik sarkában levetkezett és anélkül, hogy egy pillantást bátorzkodott volna vetni Roswithára, elkülönített fekhelyére ment.

Az ifju pár innen a közeli Garda-tóhoz lovagolt, melyet egész hosszában áthajóztak. Az északi partról aztán az Etsch-völgy-

nek folytatták utjukat. Csak nagyon lassan jutottak előbbre, mert a napi utakat nem szabhatták tulnagyra, tekintettel Roswithára, akinek a gyengesége nem bírta volna a komolyabb megerőltetéseket. Néhány nap múlva azonban, Herboló kénytelen volt belátni, hogy utazásukat, minden kimélet dacára, meg kell szakítaniok, ha csak Roswitha egészségét meg akarja kockáztatni. Az ifju pár tehát Bozen mellett betért Runkelstein várába, ahol Herbolónak régi bajtársa fészkelte.

Eleinte csak néhány hetet szándékoztak itt tölteni, de az őszi hamarosan rájuk köszöntött és mielőtt még észrevették volna, már a tél is megszállt a hegyek között, hóval borította a szorosokat, úgy, hogy nem maradt egyéb hátra, mint elfogadni a szívélyesen felajánlott vendégszeretetet és maradni. Ha a vár ura azonban azt hitte, hogy az ifju párban kedélyes cimborákra lelt a hosszú, szomorú téli időre, alaposan csalódott. Mert mennél tovább időztek vendégei Runkelstein várán, annál szótlanabbaká és szomorubbaká váltak és a mosoly futó csilámlása is csak annál ritkább lett. A várur, aki a bresciai előzményekről mitsem tudott, furcsának és érthetetlennek tartotta a fiatal házaspár magatartását. A tekintetükben és szavukban azonban felfedezte odaadó, vég-

telen szerelmüket, az élet és halál közösségének erős, megrendíthetetlen érzését, ami csak a teljesen egybeolvadt lelkükből fakadhat, de mégis — gondolta — mintha valahogyan félnének is egymástól, mintha egy láthatatlan korlát lenne közöttük; végül azal vigasztalódott, hogy ez talán csak a kezdődő viszony szemérmessége, mely tudni sem akar a harmadik szemtanuról és befelé mosolygott: majd minden másként lesz, ha a hálószobában magukra maradnak.

Dehát ott sem volt másként, a fiatalok riadtan és jórészt szótlanul közeledtek egymáshoz, elfojtott, félgýengédségekkel, amiket még csak befejezni sem mertek. Néha egyikük beszélgetést kezdett, ami azonban mindannyiszor abba is maradt, mintha egy nagy, súlyos kéz befogná a szájukat.

Es a vörös fény estéröl-estére ott égett az örömtanya faistennője előtt.

Valamennyiükre megváltásként hatott, amikor a hegyek újból járhatókká lettek és Herboló ismét utra kelhetett feleségével. A tél nem toldotta meg Roswitha erőit, sőt talán méginkább aláásta egészségét, de már nem lehetett habozni.

A házasok tehát a runkelsteini zsoldosok kíséretében és a súlyosan megterhelt öszvérektől követve, a Brenneren át Innsbruck-

ba lovagoltak, ahonnan már bérelt emberekkel és lovakkal folytatták utjokat. De mennél közelebb értek hazájukhoz, Roswitha annál szomorubb lett s a lénye annát szem-melláthatóbban kezdett összeomlani. Es amikor a hegyszorosokból jövet, a zöld bajor lapályt megpillantották, már az öröm utolsó szikrája is elhamvadt a fiatalasszony lelkében, hazajáró mosolyának a nyoma is eltűnt és csak bánát, csak fekete kin maradt az arcán.

Herboló jól látta mindezt s a szívét, az agyát csak egy érzés mardosta, hogyan tudná szerelmét megmenteni. De mivel nem látta az utat, melyen Roswithához közeledhetne, kétségbeesésében, a borhoz fordult tanácsért, vagy ha már itt sem kaphatna tanácsot, legalább szenvedésének rövidke felejtéséért.

Ulmon keresztül Stuttgartba értek és innen a Neckar folyását követték tovább. Neckarsteinachban, ahol éjszakára megszálltak, Roswithának eszébe jutott Godeschalknak tett ígérete. A négy vár közül a második volt Godeschalké; de Roswitha ígéretének beváltását másnapra halasztotta, mert már irtózott az emberektől és inkább maradt a városka csendes vendégfogadójában. Herboló azt ajánlotta, hogy az éjszakát öreg barátja várában töltsék, de Roswitha ellent-

mondott, mert itt nem kellett udvariaskodnia és semmiféle beszélgetésre sem kényszerült.

Mialatt a vendégszobában estebédjüket elköltötték, a szomszéd asztalnál egy összevisszavért zsoldos katona, aki most tért haza Itáliából, csodákról és kalandokról mesélt. Így értesültek Henrik császárrá koronázásáról, a nápolyiak alattomosságáról, a Rómáért folytatott küzdelemről és így; a harcok és ostromokról mondott hírek közben értesültek arról is, hogy Margit királyné nemrég Genuában lázas betegségben meghalt.

Roswitha egy borzalommal teli pillanattal nézett Herbolóra, azután szó nélkül elhagyta a vendégszobát. Herboló azonban visszamaradt és anélkül, hogy a zsoldoskatonát tovább hallgatná, olyan elhagyatottságba ringatta magát, melynek ijesztő rémeit borral akarta elhessegetni.

Amikor a hálószobába lépett, Roswithát a faistennő előtt találta, lekintétét mereven a kis lámpa vörös fényére szegezve. Herbolót ekkor forró, vad érzés öntötte el, érezte, hogy most erővel is meg kell szereznie szerelmét és mint akit a szakadék széléről rántanak vissza, vadul a karjaiba kapta Roswithát és ajkát az ajkára szorítva, először csókolta meg a Palazzo Scala emlékezetes

éjszakája óta. De Roswitha visszafordult ölelő karjaiban, öklével mellbe vágta és váratlan erővel ellökte őt magától.

— Eressz el! — kiáltotta Herboló arcába — eressz el! Mit művelsz? Taposs el, de ne csókolj! Ne szennyezd be magad velem!

És amikor Herboló sóhajtvá leeresztette a karját, Roswitha panaszkodva folytatta:

— Megtiltom, hogy hozzám érij! Olyan vagyok, akár a pestises, mindenkinek meg kell halni, akinek velem dolga akad.

És közben a két kezét folyton a csipőjébe törülte, azután lenézett kifeszített ujjaira, mintha tényleg valami kimondhatatalan, undorító szennyhez ért volna.

Herboló kijózanodva és tanácstalanul oldalgott el Roswithától, halkán visszavonult szegletébe, és a lelke mélyéig megrendülve minden gondolkozás nélkül az ágyára dült és mély álomba merült. Amikorra felébredt Roswitha már elhagyta a szobát és nyilván már a fogadó kertjében is lehetett, mert a faistennőt frissen szedett virágok diszítették. A tavaszi virágok hirtelen Roswitha ígéretét jutatták Herboló eszébe, azt az ígéretét, hogy reggel üdvözölni fogja Godeschalk várát és amikor vak rémülettől hajszolva, lerohant, a fogadós gazda igazolta feltevéseit. Látták, amikor Roswitha lement a Neckárhoz.

Ekkor Herboló lefutott a kikötőhöz, egy csónakot letépett cölöpéről és hatalmas, vad csapásokkal a folyó közepére evezett, ahonnan mind a két partot végig tekinthette.

Nem kellett, hogy sokáig keressen. Pontosan Godeschalk vára alatt, az égerbozótban rátalált Roswitha holttestére.

